

สภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข
สำหรับนักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

นางสาวผ่องลักษณ์ จิตต์การณ

**THE STATE OF INSTRUCTIONAL FACTORS
WHICH PROMOTE HAPPY LEARNING
FOR MASS COMMUNICATION ARTS STUDENTS
OF RAJABHAT INSTITUTE IN THE LOWER NORTHERN REGION**

MŞ. PHONGLUCK JITGAROON

30 November 2000

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของคณาจารย์ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้กรุณาช่วยเหลือเสียสละเวลาอย่างมากในการให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข และควบคุมการวิจัย อันทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้และมีความรอบคอบเพิ่มขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา ไชวโรจน์กุล กรุณาช่วยอ่านงานวิจัย ตรวจสอบแก้ไขตลอดจนให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง และรองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง กรุณาให้คำแนะนำเอกสารที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจากคณาจารย์คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงทอง ไสยวรรณ คณบดี รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ (สาขาวิจัยการศึกษา) รองศาสตราจารย์สนิธ จิมเล็ก (สาขาหลักสูตร และการสอน) รองศาสตราจารย์ช่อลัดดา ขวัญเมือง (สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว) และรองศาสตราจารย์ฤกษ์ชัย คุณูปการ (สาขาจิตวิทยาสังคม) ในการตรวจสอบแก้ไขแบบสอบถามแนะนำ และช่วยเหลือเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณทุกท่านอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณเพื่อนคณาจารย์โปรแกรมวิชานิติศาสตร์สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ที่มีส่วนช่วยเหลืออย่างดียิ่งในการสร้างแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล ให้คำแนะนำต่าง ๆ ตลอดจนขอบคุณนักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณสถาบันราชภัฏพิบูลสงครามที่ ให้โอกาส ให้เวลา และให้ทุนสนับสนุนงานวิจัย ขอขอบคุณมิตร ผู้สนับสนุนด้วยกำลังใจและกำลังใจ

สุดท้าย ผู้วิจัยขอน้อมระลึกถึงด้วยความซาบซึ้งเป็นที่สุดคือ คุณแม่ผู้ให้ทุกอย่างแก่ผู้วิจัย และครูอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

ผ่องลักษณ์ จิตต์การุญ

ชื่องานวิจัย : สภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข
สำหรับนักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์
สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

ชื่อผู้วิจัย : นางสาวผ่องลักษณ์ จิตต์การุญ

เดือนและปีที่ทำวิจัยเสร็จ : พฤศจิกายน 2543

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษารับรู้ได้อย่างมีความสุขและเพื่อเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาที่ใช้เทคนิควิธีวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มประชากรที่ศึกษาคือ นักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ สถาบันราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 76 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้วยค่า T-test ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้แก่ 1. ปัจจัยด้านลักษณะอาจารย์ผู้สอน ซึ่งลักษณะสำคัญที่นักศึกษาต้องการได้แก่ การที่อาจารย์มีความรักเมตตาผู้เรียนอย่างจริงใจ มีอารมณ์ดีใจดีใจกว้าง มีอารมณ์ขัน มีศิลปะในการพูดให้เกิดประโยชน์ เป็นที่ปรึกษาคอยช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการได้ มีความรู้ประสบการณ์ในวิชาที่สอน และมีอุดมการณ์ 2. ปัจจัยด้านเทคนิควิธีสอนโดยรวม ซึ่งลักษณะสำคัญที่นักศึกษาต้องการได้แก่ อาจารย์สอนเป็น สอนรู้เรื่อง สอนให้ปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี มีเทคนิควิธีสอนหลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าทำกล้าเผชิญปัญหา วิเคราะห์และแก้ปัญหา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ใช้หลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนแบบมีส่วนร่วม สนใจเป็นกันเองกับผู้เรียน บอกแนวการสอนและการประเมินผลชัดเจนตั้งแต่เริ่มสอนแจ้งผลการประเมินโดยเร็ว มีวิธีการประเมินผลโปร่งใส ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม มีกระบวนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสับสน ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย 3. ปัจจัยด้านลักษณะเนื้อหาสาระ ซึ่งลักษณะสำคัญที่นักศึกษาต้องการได้แก่ ความมีประโยชน์นำไปใช้ได้จริงในชีวิตและการประกอบอาชีพ ทันสมัย ให้เรียนรู้โดยทำได้จริง ส่งเสริมให้ภูมิใจในวิชาชีพ มีการแทรกประสบการณ์ผู้สอน สอนคุณธรรมและอุดมการณ์ 4. ปัจจัยด้านลักษณะบุคลิกภาพของผู้เรียน ซึ่งลักษณะสำคัญที่นักศึกษาต้องการได้แก่ การมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเสมอ มีความรักและภูมิใจในสถาบันที่ศึกษา รักนับถือและมีความมั่นใจในตัวเอง สามารถจัดการกับปัญหาส่วนตัวได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเพื่อนรู้ใจ รู้จักเสียสละ อดทน ให้อภัย ให้ความร่วมมือในการจัดการสอนและกิจกรรม 5. ปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุน ซึ่งลักษณะสำคัญที่นักศึกษาต้องการได้แก่ การที่สามารถใช้ห้องปฏิบัติการการทำงานได้ตามความต้องการ และอุปกรณ์มีจำนวนมากเพียงพอ

สภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่นักศึกษาต้องการ มีความแตกต่างจากสภาพที่เป็นจริงขณะที่ทำการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05

Project Title : THE STATE OF INSTRUCTIONAL FACTORS WHICH
PROMOTE HAPPY LEARNING FOR MASS
COMMUNICATION ARTS STUDENTS OF RAJABHAT
INSTITUTE IN THE LOWER NORTHERN REGION
Name of the Investigator : MS. PHONGLUCK JITGAROON
Year : November 2000

Abstract

The purposes of this research were to study the state of instructional factors which promote happy learning and to compare them with the incident state at the time. It is a descriptive research which used mixed methodology technique of quantitative and qualitative approaches. Questionnaire and interview were used as tools in collecting data. The population was the mass communication arts students of Rajabhat Institute in the lower northern region. Percentage, means and standard deviation were used in descriptive analyses while t - test was used in testing the difference of two groups.

The major results of the study could be summarized as follows:

The state of instructional factors which promote happy learning concerned with the instructors characters, method of teaching, subject matters, students' personal characters and the environmental factors and supports especially in the way how sincerely the students got love from the instructors, how clearly the instructors taught, how useful the subject matters were, how much responsibility the students realized and how adequate and effective the laboratories were for the students in studying.

The state of instructional factors which promote happy learning were different between what the students wanted and what they got at the time being studied at the level of confidence of .05.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	i
บทคัดย่อภาษาไทย	ii
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	iii
สารบัญ	iv
สารบัญตาราง	vi
สารบัญแผนภูมิ	vii
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
ข้อจำกัดของการวิจัย	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
กรอบแนวคิดของการวิจัย	9
วิธีดำเนินการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	11
ปัจจัยและสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้	12
ลักษณะครูดีและครูที่สังคมคาดหวัง	14
หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	17
ทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร	19
วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน	20

หน้า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
3 วิธีดำเนินงานวิจัย	25
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
ขั้นตอนที่ใช้ในการวิจัย	27
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
การประมวลผลข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	32
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	32
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	35
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์	62
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	68
สรุปผลการวิจัย	69
อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	95
ภาคผนวก	99
ก แบบสอบถาม	100
ข รายชื่ออาจารย์ผู้ให้สัมภาษณ์ในการสร้างแบบสอบถาม	115
ค รายชื่ออาจารย์ผู้ประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล	117
ง รายชื่ออาจารย์ที่นักศึกษาจะรู้ว่าเรารู้ด้วยอย่างมีความสุข	118
จ ประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์เจาะลึก	120
ประวัติผู้วิจัย	123

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถาบัน	26
2 ระดับความสุขในการเรียนรู้ในปัจจุบันของนักศึกษา จำแนกตามสถาบัน	40
3 สภาพของผู้สอนซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตามที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและลักษณะที่เป็นอยู่ปัจจุบัน	42
4 สภาพวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตามที่นักศึกษาต้องการ ให้เป็นและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	44
5 สภาพการประเมินผลการเรียนรู้ การจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อการสอน ของอาจารย์ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามที่นักศึกษา ต้องการให้เป็นและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	47
6 สภาพเนื้อหาสาระและกิจกรรมซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตามที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	49
7 ลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้เรียนซึ่งส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตาม ที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและที่เป็นอยู่ปัจจุบัน	52
8 ลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งส่งเสริมให้เรียนรู้ ได้อย่างมีความสุข ตามที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	54
9 สภาพปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุนซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตามที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	56
10 การเปรียบเทียบสภาพปัจจัยที่ส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา ระหว่างลักษณะที่ต้องการให้เป็นกับลักษณะที่เป็นอยู่จริง	58
11 ลักษณะของอาจารย์ตามเหตุผลที่นักศึกษาเลือกว่าเรียนรู้ด้วยแล้วมีความสุข	59
12 ลักษณะวิธีสอนของอาจารย์ที่นักศึกษาเรียนด้วยแล้วมีความสุข	61
13 กระบวนการและเทคนิควิธีการสอนของอาจารย์ที่นักศึกษาระบุว่าเรียนรู้ด้วย อย่างมีความสุข	63
14 ลักษณะบุคลิกภาพโดยรวมของอาจารย์ที่นักศึกษาเลือกระบุว่าเรียนรู้ด้วย อย่างมีความสุข	66

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ		หน้า
1	แผนภูมิแสดงความเครียดของผู้เรียนในระดับการศึกษาไทย	2
2	จำนวนนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถาบัน	35
3	เพศของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม	36
4	อายุของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม	37
5	ระดับชั้นของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม	38
6	ระดับความสุขในการเรียนรู้ในปัจจุบันของนักศึกษา โดยรวม	39

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

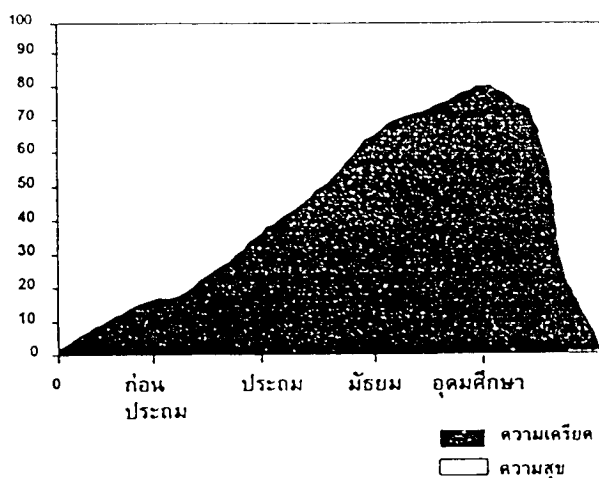
ในการจัดการศึกษาตามแนวของการปฏิรูปการเรียนรู้นั้นให้เอาคนหรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง แทนการเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ดังแนวคิดที่ว่า “การเรียนรู้ควรจะเป็นความสนุกให้ความเบิกบานและความสุข” (ประเวศ วะสี, 2541 :46) ซึ่งสอดคล้องกับ แนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตราที่ 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไปนี้ (สำนักงานกรฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้เรียนและผู้สอนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภท ต่าง ๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย ร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ปัจจุบันการเรียนยังสร้างความเครียดให้กับผู้เรียนอย่างมากมาย ดังแผนภูมิที่แสดงต่อไปนี้จะให้เห็นความเครียดของผู้เรียนในระบบการศึกษาไทย ซึ่งจะเห็นว่า เมื่อเด็กเข้าเรียนความสุขจะค่อย ๆ ลดลง ความเครียดจะค่อย ๆ มากขึ้น จนถึงระดับอุดมศึกษา

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิแสดงความเครียดของผู้เรียนในระบบการศึกษาไทย

(รุ่ง แก้วแดง, 2542 : 105)

นอกจากนี้ เเท่าที่ผ่านมายังปรากฏว่าปัญหาน่าสลดใจประการหนึ่งที่เกิดขึ้นให้เห็นเสมอในสังคมไทยก็คือ มีนักศึกษาหลายรายที่คิดสั้นถึงกับฆ่าตัวตายเป็นแพะชัน เพราะสาเหตุสำคัญจากความเครียดที่เกี่ยวกับการศึกษาเช่น นักศึกษาสาวปีที่ 4 คณะวิทยาศาสตร์ ภาควิชาเทคโนโลยีชีวภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความเครียดจากการทำข้อสอบวิชาคอมพิวเตอร์ไม่ได้ กระโดดตึกโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ตาย (ไทยรัฐ, 2 ตุลาคม 2541) หรือนักศึกษาชายคณะวิศวกรรมศาสตร์ ปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คี๋มยาพิษตาย หลังจากรู้ผลสอบ (ไทยรัฐ, 10 ตุลาคม 2541)

ในส่วนที่เป็นเรื่องของการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนนั้น เกสินี จุฑาวิจิตร(2542 : 96 – 98) ได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อมวลชนต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งในระดับบุคคลและสังคมไว้สรุปได้ดังนี้

1. บทบาทในการพัฒนาทางสังคม ได้แก่

1.1 บทบาทในการเปิดโลกทัศน์ของประชาชนเพราะเป็นผู้รายงานเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

1.2 บทบาทในการกำหนดความสำคัญ เพราะสื่อมวลชนสามารถเน้นหรือกำหนดความสนใจของประชาชนในบุคคลหรือเรื่องใด เหตุการณ์ใดได้ โดยการเล่นข่าวในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง

1.3 บทบาทในการยกระดับความทะเยอทะยาน ทำให้คนเกิดความต้องการอยากเปลี่ยนแปลง

1.4 บทบาทในการกำหนดนโยบายหรือบทบาทในการตัดสินใจ ตลอดจนสร้างบรรทัดฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการพัฒนาขึ้นในจิตใจของประชาชน

2. บทบาทในการพัฒนาทางการศึกษา

2.1 บทบาทในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ

2.2 บทบาทในการสอน วิธีปฏิบัติ เทคนิคหรือทักษะใหม่ๆ

2.3 บทบาทในการเป็นสื่อการสอนสำหรับมวลชน

3. บทบาทในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ คือ สื่อมวลชนช่วยให้ประชาชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น ทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม

4. บทบาทในการพัฒนาทางการเมือง สื่อมวลชนมีบทบาทในการสร้างเอกภาพให้แก่ชาติ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และช่วยให้รัฐบาลเรียนรู้ทั้งความต้องการของประชาชน ช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้นำและประชาชน ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาค

จากบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการพัฒนาทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และระดับสังคมโดยรวมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติของผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนเป็นสิ่งสำคัญ การแสวงหาวิธีการที่จะส่งเสริมและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาในวิชาชีพทางนิเทศศาสตร์จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง อันจะส่งผลกระทบไปถึงการพัฒนาประเทศในระดับมหภาคต่อไปอีกด้วย

ในอนาคตสื่อมวลชนจะมีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้นในการพัฒนาคนสร้างสรรค์สังคม การเรียนรู้ให้การศึกษาแก่มวลชน เป็นพลังสำคัญในการผลักดันให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ไปสู่การปฏิบัติ(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,คณะนิเทศศาสตร์ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) ซึ่งนักศึกษาโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ส่วนหนึ่งจะเข้าไปมีบทบาทในวิชาชีพสามารถมีส่วนร่วมในการศึกษาแก่มวลชน และบทบาทในการให้ความรู้แก่มวลชนนั้นจะทำได้ดี ผู้ทำงานด้านนี้ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ และมีการเรียนรู้ไปตลอดชีวิต และลักษณะนิสัยเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างถาวรก็ต่อเมื่อเขามีความสุขในการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ สามารถจะปลูกฝังคุณลักษณะนี้ได้

ในส่วน of สถาบันราชภัฏนั้น สถาบันมีบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องร่วมรับผิดชอบต่อการผลิตบัณฑิตโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ให้แก่สังคมและท้องถิ่นเช่นกัน และได้ตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะในการผลิตบัณฑิตด้านนิติศาสตร์ให้มีคุณภาพไว้ดังนี้ (สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, สำนักส่งเสริมวิชาการ, 2538 : 261)

1. มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานด้านนิติศาสตร์เป็นอย่างดี
2. มีเจตคติที่ดีต่องานด้านนิติศาสตร์ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาสังคมและท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี
3. มีจริยธรรม ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคม และวิชาชีพนิติศาสตร์
4. มีความสามารถในการจัดระบบงานบริหารและสร้างสรรคงานด้านนิติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งจากการที่บุคลากรผู้นำของสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พินิจโลก หลายฝ่ายได้ร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของสถาบันด้านต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) พบว่า จุดอ่อนของงานพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาและคุณภาพบัณฑิต ได้แก่

การประสาน การวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตนักศึกษา ยังไม่ดีพอ ขาดการสัมมนาวิเคราะห์หลักสูตรและวิธีสอนตลอดจนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรร่วมกัน ขาดการประสาน ทำความเข้าใจในการพัฒนานักศึกษา ขาดสถานที่ อุปกรณ์ ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของ นักศึกษา ยังต้องปรับปรุงกระบวนการเลือก คัดเลือก กระบวนการฝึกนักศึกษา ไม่มีการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (สถาบันราชภัฏพิบูล สงคราม, 2539 : 2)

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวแล้วข้างต้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ในโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม มีหน้าที่หลักตามภารกิจของสถาบันคือ ให้ความรู้ วิจัย บริการสังคม และทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมนั้น เห็นว่า การวิจัยเรื่อง “สภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขสำหรับนักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง” จะสามารถเป็นแนวทางในการ พัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ สถาบันราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง อันได้แก่ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พินิจโลก และเพชรบูรณ์ ซึ่งมีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อยู่ในกลุ่มเดียวกันและลักษณะหลักสูตรของโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ใกล้เคียงกัน ให้สอดคล้องกับแนวการปฏิรูปการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 8 ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสอดคล้องกับปัญหาจุดอ่อนของงานพัฒนา คุณภาพนักศึกษาและคุณภาพบัณฑิตของ สถาบันราชภัฏพิบูลสงครามด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์สำคัญ ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาโปรแกรมวิชานเทศศาสตร์เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาโปรแกรมวิชานเทศศาสตร์เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามความต้องการของนักศึกษา กับสภาพปัจจัยในการสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะที่สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งเปิดสอนโปรแกรมวิชานเทศศาสตร์ ได้แก่ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม และสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ เนื่องจากมีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อยู่ในกลุ่มเดียวกัน สะดวกต่อการเก็บข้อมูล ในเรื่องของเวลาและระยะทาง นอกจากนั้น การจัดหลักสูตรและการสอนในโปรแกรมวิชานเทศศาสตร์ยังใกล้เคียงกัน มีการประชุมระหว่างผู้บริหารโปรแกรมเสมอ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาโปรแกรมวิชานเทศศาสตร์สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง โดยกลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยการเจาะจงเลือกเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 เพราะผ่านการศึกษาตามหลักสูตร 4 ปีมาแล้ว อย่างน้อย 2 ปี

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ ถือว่า

1. ผู้ตอบตอบตามความจริง และมีความเข้าใจชัดเจนในประเด็นที่ถูกสอบถาม คือ การเรียนรู้อย่างมีความสุข เนื่องจากผู้วิจัยออกเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และอธิบายเน้นย้ำเกี่ยวกับความหมายของประเด็นที่ต้องการศึกษาทั้งในสภาพที่นักศึกษาคิดว่าจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และในสภาพที่เป็นอยู่จริง ตลอดจนชี้แจงถึงผลประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัยทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

2. และผู้วิจัยในฐานะเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมีความเชื่อถือได้ เพราะเป็นผู้สอนในโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์มานานกว่า 10 ปี มีความคุ้นเคยกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชาพอสมควร และพยายามศึกษาเทคนิควิธีของวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดดังนี้คือ

1. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาล้วนหนึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ซึ่งในช่วงที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลาให้นักศึกษาปีที่ 4 ออกฝึกงานเป็นระยะยาว โดยเฉพาะปีที่ 4 ของสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ส่วนใหญ่จะออกฝึกงานในกรุงเทพฯ ทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนทันเวลาที่จะประมวลผล จึงได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาทำการศึกษาร้อยละ 76 (207 คน จากประชากร 271 คน) และได้จากกลุ่มนักศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงครามน้อยที่สุด (ร้อยละ 24.1)

2. ผลการวิจัยใช้อ้างอิงได้เฉพาะ โปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่างเท่านั้น

3. การรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิควิธีการเชิงคุณภาพไม่ได้มีการตรวจสอบความเที่ยงของข้อมูลที่ได้อย่างเป็นระบบ เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องเวลาทำการวิจัยและระยะทาง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คำสำคัญที่ใช้ในการวิจัยมีความหมายดังนี้

สภาพ (State) หมายถึง ความเป็นเองตามธรรมชาติของมัน ลักษณะในตัวเอง ภาวะธรรมชาติ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะมนุษยศาสตร์, ภาควิชาภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ, 2530 : 512)

ปัจจัยในการสอน (Instructional Factors) หมายถึง องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ อันได้แก่ ผู้สอน เนื้อหาสาระในการสอน เทคนิควิธีการสอน ผู้เรียน สิ่งสนับสนุนหรือสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

การเรียนรู้ (learning) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะและความรู้สึกลักษณะเนื่องมาจากประสบการณ์ (มาลินี จุฑะรพ, 2539 : 91)

การเรียนรู้อย่างมีความสุข (Happy Learning) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจในสภาพการเรียนรู้ อยากรู้ อยากเรียน ไม่อยากขาดเรียน เต็มใจที่จะเรียนและร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ และไม่รู้สึกรีบเร่งหรือวิตกกังวลจนเกินไป

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ภาคปกติ ชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ในปีการศึกษาที่ทำการวิจัย

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ในปีการศึกษาที่ทำการวิจัย

สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง หมายถึง สถาบันราชภัฏที่อยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างได้แก่ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ กำแพงเพชร พิษณุโลก และเพชรบูรณ์

เนื้อหาสาระ หมายถึง ข้อมูลหรือเรื่องราวที่อาจจำแนกได้เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และค่านิยมในเรื่องนั้น (สัจจ อุทรานันท์, 2528 : 164 – 165)

กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ กิจกรรมเตรียมความพร้อม กิจกรรมสร้างการเรียนรู้ในเนื้อหาใหม่ กิจกรรมสร้างเสริมทักษะ ทั้งที่เป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล และกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน (สังค์ อุทรานันท์, 2525 : 28)

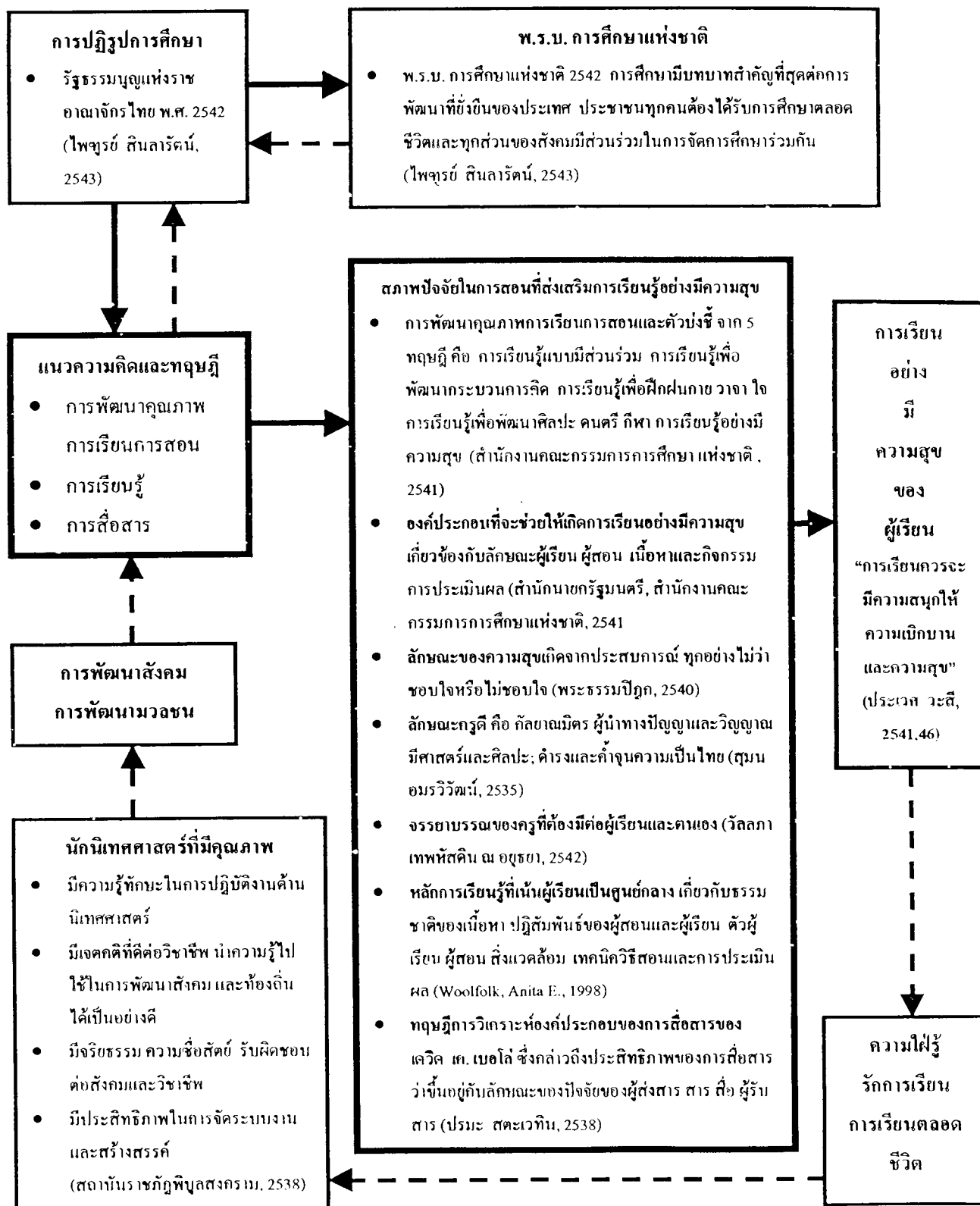
เทคนิควิธีสอน หมายถึง กระบวนการที่แสดงออกถึงการใช้หลักการต่าง ๆ ของศาสตร์ในการสอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ของเรื่องหลัก 3 เรื่อง คือ วิธีนำเสนอ (Presentation) โครงสร้าง (Structural) และการจัดการ (Management) (Merrill, M. David. and Twitchell, David G., 1994 : p.5)

การประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง การตัดสินใจที่มีพื้นฐานมาจากเรให้คุณค่า ซึ่งในกระบวนการของวิธีการประเมิน ผู้สอนมักจะเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้ออกกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วจึงตัดสินใจให้คุณค่า ซึ่งวิธีการที่จะตัดสินใจนี้ได้หลายรูปแบบ (Woolfolk, Anita E. 1998 : p.520)

ลักษณะของผู้สอนและผู้เรียน หมายถึง ลักษณะบุคลิกภาพโดยรวมของผู้สอนและผู้เรียน อันเกิดจากแรงผลักดันหลายประการร่วมกันประกอบขึ้นและแสดงออกเป็นสภาพที่ปรากฏทางร่างกาย ลักษณะที่แสดงออกถึงสภาพจิตใจพฤติกรรมทางอารมณ์ และทัศนคติของตนเองที่มีต่อบุคคลอื่น (Narany, M. and Arora, V., 1996 : p.157)

สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้และสิ่งสนับสนุน (Environmental Factors and Supports) หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่กิจกรรมการเรียนการสอนเกิดขึ้น ได้แก่ สภาพห้องเรียน ตำรา เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ปัจจัยสนับสนุนของสถาบัน และอุปกรณ์การเรียนอื่น ๆ ทั้งที่อยู่ในสถาบันและที่บ้าน ตลอดจนสภาพอาคารสถานที่เรียน เป็นต้น (Narany, M. and Arora, V., 1996 : p.158)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive Research)ซึ่งใช้เทคนิควิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodology) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approaches) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approaches) โดยยึดเอาผลจากวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก และข้อมูลจากวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นสิ่งที่สนับสนุนผลการวิจัยที่ได้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์ โดยเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ อันส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กล่าวคือ เมื่อกระบวนการในการเรียนรู้เป็นไปในลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข จะส่งผลให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ใฝ่รู้ เมื่อจบการศึกษาแล้ว ก็ยังแสวงหาความรู้ให้ทันโลก ทันเหตุการณ์เสมอ มีการเรียนโดยต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งในการประกอบอาชีพด้านวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะในบทบาทของการเป็นสื่อมวลชน ที่มีโอกาสสื่อสารกับผู้รับสารจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ในยุคโลกไร้พรมแดน เป็นยุคของข่าวสารข้อมูล การใฝ่รู้จะช่วยให้สามารถประกอบอาชีพในด้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาทการสื่อสารเพื่อพัฒนามวลชนในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ (K-Knowledge) ทศนคติ (A-Attitude) และพฤติกรรม (P-Practice) สามารถเป็นกำลังสำคัญของประเทศในการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ ซึ่งจากการศึกษาของ สุภางค์ จันทวานิช และ วรณี ไทยานันท์ พ.ศ.2539 ในเรื่องการพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและคุณภาพสังคมที่ได้มีผู้นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดในมิติของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาว่า นอกจากคนมีอายุ 14-60 ปี สามารถอ่านออกเขียนได้แล้ว ยังต้องมีการศึกษา รู้เท่าทันเหตุการณ์ และรู้วิธีแก้ปัญหาทั่วไป และปัญหาเฉพาะหน้า ตลอดจนสามารถสังเกตปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและสามารถปรับใช้ได้ (อ้างถึงใน เกษินี จุฑาวิจิตร, 2542 : 38-40)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยที่ได้ยังเป็นแนวทางของการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการสอนและการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “สภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขสำหรับนักศึกษา โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง” มีแนวคิด ทฤษฎี และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นแนวคิดพื้นฐานในการทำวิจัย เป็นประเด็นหลักดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
2. ปัจจัยและสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข
3. ลักษณะครูดีและครูที่สังคมคาดหวัง
4. หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
5. ทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร
6. วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2541 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนาตัวบ่งชี้ที่แสดงว่า กระบวนการเรียนการสอนได้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541) โดยตัวบ่งชี้ดังกล่าวนี้เน้นพฤติกรรมที่วิเคราะห์จากสาระทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี คือ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้เพื่อฝึกฝนกาย วาจา ใจ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศิลปะดนตรี กีฬา และการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยผ่านการถกแถลงพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนจนมั่นใจได้ว่า สามารถใช้เป็นเกณฑ์กลางเพื่อนำสู่การปฏิบัติได้จริง ซึ่งศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีความหวังว่า การมีตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน และพฤติกรรมการสอนของผู้สอนอย่างชัดเจน เช่นนี้ จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของกระบวนการเรียนการสอนได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและการเรียนรู้มิใช่เป็นเพียงการเรียนรู้เพื่อรู้ แต่เป็นการเรียนเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ เรียนเพื่อรู้จักตนเอง รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เรียนเพื่อจะเป็นคนเก่ง คนดี คนมีความสุข การเรียนรู้จึงเริ่มเมื่อก่อนเกิดชีวิตและดำเนินไปจนกว่าจะสิ้นชีวิต

ดังนั้นการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข จึงเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการศึกษาของชาติ ซึ่งมุ่งให้คนเป็นคนเก่ง คนดี คนมีความสุข และมีการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต

ปัจจัยและสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น แบ่งเป็น ตัวบ่งชี้ด้านการเรียนของนักเรียน และตัวบ่งชี้ด้านการสอนของครู (สำนักนายกรัฐมนตรื. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541) ได้แก่

ตัวบ่งชี้ด้านการเรียนของนักเรียน

1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. นักเรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบและแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเอง และร่วมด้วยช่วยกัน
6. นักเรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. นักเรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน
9. นักเรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิชาการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจและเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียน ได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ครูฝึกฝนกิริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีความสุข ประกอบด้วยแนว
 คิดสำคัญ 6 ประการคือ (สำนักงานรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541)

1. ผู้เรียนแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจ และสมอง มีความถนัด ความสนใจ และมีความแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล มีลักษณะเฉพาะตัว มีสิทธิที่จะเลือกในการเรียนหรือดำเนินชีวิต
2. ผู้สอนมีความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อผู้เรียนโดยทั่วถึง มีความเข้าใจ บุคลิกธรรม มีอารมณ์สดชื่นแจ่มใส มีความเสียสละอดทน มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง รู้จักแก้ปัญหาและรู้วิธีที่จะนำตัวเองไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างมีสติเทียบพร้อมด้วยคุณธรรม
3. ผู้เรียนเกิดความรัก และภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน ได้รับความหมายของการมีชีวิตอยู่ ยอมรับทั้งจุดดีและจุดด้อยของตนเอง และคิดหาวิธีปรับปรุงแก้ไขเข้าใจธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง รู้จักเกรงใจและให้เกียรติผู้อื่น มีเหตุผล และใจกว้าง มีความรับผิดชอบ
4. ผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งการจัดกิจกรรมที่หลากหลายที่เลือก จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนได้
5. บทเรียนที่สนุก แปลกใหม่ จูงใจให้คิดตามเกิดความเข้าใจ ให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่สนใจ ซึ่งบทเรียนที่มีคุณภาพแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนเนื้อหา และกิจกรรมมีความแปลกใหม่ที่น่าตื่นเต้น, ใ้ใจให้คอยติดตามไม่อยากจะขาดเรียน มีกิจกรรมสนุกๆ ไม่น่าเบื่อ ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น **ส่วนพัฒนาตน** ขยายวงความรู้ออกไปสู่โลกกว้าง จูงใจให้ใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้การทำงานที่สร้างสรรค์ เรียนรู้วิธีทำงานเป็นกลุ่ม ใจกว้าง และรู้จักการยอมรับ และส่วน**สร้างเสริมทัศนคติ** ได้ค้นพบตัวเองและความสามารถของตน เข้าใจชีวิตและธรรมชาติตามวัยที่จะรับได้ เห็นค่าของความเป็นมนุษย์ เข้าใจและเห็นคุณค่าท้องถิ่นของตน รักและเห็นประโยชน์ของการเรียน นอกจากนั้นการประเมินผลผู้เรียน ควรประเมินในภาพรวมของความเป็นตัวตนของผู้เรียนเอง ประเมินโดยต่อเนื่องไม่ทำให้เกิดความเครียด มีการประเมินสองทางคือ ผู้อื่นประเมิน และผู้เรียนประเมินตนเองด้วย

6. **สิ่งที่เรียนรู้**สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่จำกัดอยู่ในเฉพาะบทเรียน ส่งเสริมความคิดเชิงวิเคราะห์ ความมีเหตุผล มีความคิดเห็นของตนเอง มีจุดยืนที่แน่นอน และดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า

ดังนั้นลักษณะปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข จะเกี่ยวข้องกับลักษณะปัจจัยในตัวผู้สอน ได้แก่ความรู้ลึกและทัศนคติที่ผู้สอนมีต่อผู้เรียน ลักษณะปัจจัยในตัวผู้เรียน ได้แก่ ลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียนและทัศนคติต่อการเรียน ลักษณะปัจจัยด้านเนื้อหาสาระที่เรียน ได้แก่ ลักษณะของเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกในการเรียน ทั้งในส่วนที่ชวนให้อยากรู้ อยากเรียน และส่วนที่พัฒนาตัวผู้เรียน ตลอดจนประโยชน์ในการนำไปใช้ ปัจจัยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ ลักษณะการเตรียมการสอน การใช้สื่อ และเทคนิควิธีการสอน การประเมินผล ผลจัดกิจกรรมต่างๆ ของครูที่มีลักษณะจูงใจ ฝึกการคิด การแก้ปัญหา การสร้างสรรค์ของผู้เรียน การใช้แหล่งความรู้ที่หลากหลาย และลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ของครูและผู้เรียน อันได้แก่ลักษณะการได้รับการยอมรับ การมีสิทธิในการเลือก

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในเพื่อชุมชนแห่งการศึกษาและบรรยากาศ แห่งวิชาการ ว่า “เมื่อการศึกษาที่แท้คือน้ำ ความสุขก็พัฒนาตามไป” คือ...

คนเรานั้นมีความสุขจากการสนองความต้องการ เมื่อเราใฝ่รู้ เราก็เกิดความต้องการใหม่ คือ ต้องการรู้ เมื่อเราได้สนองความต้องการที่จะรู้เราก็มีความสุข คือ มีความสุขจากการสนองตอบความใฝ่รู้ สิ่งที่ไม่ชอบใจก็ได้เรียนรู้ ดังนั้น ความสุขจากการเรียนรู้จึงไม่ขึ้นต่อความชอบใจ และไม่ชอบใจ เพราะความสุขของเขาเกิดขึ้นได้จาก ประสบการณ์ทุกอย่างไม่ว่าชอบใจหรือไม่ชอบใจ และเมื่อคนพัฒนามากขึ้น เขาจะสามารถมีความสุข จากการเผชิญปัญหา ที่จริงปัญหาเป็นสิ่งที่น่าท้อใจ น่าจะทำให้เกิดความทุกข์ เพราะปัญหาเป็นภาวะบีบคั้น ขัดข้อง เป็นทุกข์อยู่ในตัวแล้ว แต่คนที่พัฒนาตนเองสามารถมีความสุขจากปัญหา คือ หาความสุขจากความทุกข์ได้ เพราะเมื่อเขาพยายามแก้ปัญหา เขาได้คิด ได้ค้น ได้สนองความรู้ใฝ่รู้ เขาก็ยังชอบใจ เขาก็มีความสุข จากการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ฉะนั้น เขาก็พ้นจากสารวัฏแห่งทุกข์สุขจากความชอบใจ ไม่ชอบใจ

จากแนวความคิดเกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ดังกล่าว แสดงว่า ลักษณะปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และแนวคิดหนึ่งของการเรียนรู้อย่างมีความสุข นั้น เกิดจากตัวผู้เรียนมีการฝึกและพัฒนาตนเองมากขึ้น จนมีความต้องการรู้ ใฝ่รู้ จนสามารถมีความสุขได้กับประสบการณ์ทุกชนิด แม้จะเป็นสิ่งที่ไม่ชอบใจหรือไม่ปรารถนาก็ตาม ดังนั้นถ้าผู้เรียนได้รับการปลูกฝัง ฝึกฝน ให้มีทัศนคติใฝ่รู้ ใฝ่เรียน อยากเรียนรู้ ก็สามารถมีความสุขกับการเรียนรู้ได้ในทุกสภาพ

ลักษณะครูดีและครูที่สังคมคาดหวัง

สุมน อมรวิวัฒน์ อธิบายถึงบทบาทและฐานะของครูไทยที่สังคมคาดหวังไว้ใน สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย (2535) ดังนี้

1. **ครูคือมนุษย์** ซึ่งหมายถึงผู้มีชีวิตจิตใจเหนือสัวชาติญาณ เป็นผู้มีใจสูง และมีจิตใจอิสระ รู้จักเป็นผู้ให้และใช้สติปัญญาที่มีอยู่เพื่อการสร้างสรรค์ เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และการพัฒนา
2. **ครูคือกัลยาณมิตร** ซึ่งมีความหมายมากกว่าความจริงใจต่อกันและกัน เพราะยังเป็นผู้ที่ชี้แนะและช่วยเหลือให้เกิดความเจริญอย่างชอบธรรม มิตรที่เป็นกัลยา คือ จงงามเที่ยงตรง และเปี่ยมด้วยความกรุณาต่อศิษย์
3. **ครูคือผู้นำทางปัญญาและวิญญาณ** คือ ความรู้แจ้งที่จะหยั่งรู้ว่าจะไรคือสิ่งผิดชอบชั่วดี อะไรคือบุญบาป ความจริง ความเที่ยง ความวิวัฒน์ และวิบัติ คือรู้ถึงภาวะที่แท้จริงของธรรมชาติ
4. **ครูคือผู้มีศาสตร์และศิลป์** ผู้เป็นครูต้องมิใช่ศาสตร์ คือ หลักการและทฤษฎี มีวิธีการและแนวปฏิบัติ สามารถวิจัยและพัฒนาให้เกิดความรู้ใหม่ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด เป็นศาสตร์ที่สรรสร้างให้ชีวิตและจิตใจของมนุษย์ให้เกิดคุณค่าต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งจะต้องมีคุณคิด ประโยชน์ดีงาม คือ ความประณีตละเอียดอ่อน และมีความดีคือคุณธรรม ผู้เป็นครูจะต้องมีศิลป์ของการสอน คือ ศิลปะของการสร้างความสัมพันธ์ การกล่อมเกล่าจิตใจและความประพฤติ

5. **ครูคือผู้ที่ดำรงและค้ำจุนความเป็นไทย** ครูไทยจะต้องรู้ว่า คุณค่าอันสูงส่งของการศึกษาไทยนั้นอยู่ที่ไหน จะสามารถจัดการปรัชญาการสอนของไทยมาผสมผสานกับหลักสากลอย่างไร จึงจะเกิดวิธีการการอันกลมกลืนเหมาะสมกับสภาพของเด็กไทย และชุมชนไทย แสดงว่า สังคมคาดหวังครูในบทบาทของการพัฒนาคนไว้อย่างมาก

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2542) กล่าวถึง จรรยาบรรณผู้สอนที่ต้องมีต่อผู้เรียนและต่อตนเองไว้ดังนี้คือ

จรรยาบรรณต่อผู้เรียน

ครูจะต้องมีความประพฤติปฏิบัติต่อผู้เรียน 9 ประการ คือ

1. **ตั้งใจถ่ายทอดวิชาการ** ครูต้องตั้งใจอย่างเต็มที่ที่จะศึกษาวิชาการทั้งทางศาสตร์ที่จะสอน ศาสตร์ที่จะถ่ายทอดหรือวิธีการสอน พยายามที่จะหาวิธีการใหม่ๆ มาลองทดลองสอน
2. **รักและเข้าใจศิษย์** ครูควรให้อภัย เข้าใจ และหาวิธีการให้ศิษย์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ พยายามทำให้ลูกศิษย์รักและไว้วางใจ เพื่อที่จะได้กล้าปรึกษาในสิ่งต่างๆ แล้วครูก็จะสามารถช่วยให้ศิษย์ประสบความสำเร็จในการเรียน และการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง
3. **ส่งเสริมการเรียนรู้** ปัจจุบันการส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง หรือการเรียนรู้จากการช่วยเหลือกันในกลุ่มอาจทำให้ผู้เรียนมีวิธีการหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเองมากขึ้นมากกว่าจะคอยให้ครูบอกให้แก่ฝ่ายเดียว ครูจึงจำเป็นต้องชี้ช่องทาง และวิธีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น
4. **ยุติธรรม** ครูจะต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นคนซื่อสัตย์ ยุติธรรม ไม่มีอคติลำเอียงต่อลูกศิษย์ไม่เห็นว่าเป็นคนที่มีปัญหาเป็นคนน่ารังเกียจหรือพอใจแค่เฉพาะศิษย์ที่เรียนเก่งไม่สร้างปัญหาเท่านั้น ครูต้องโปร่งใสในการให้คะแนน และพร้อมที่จะอธิบายวิธีการให้คะแนน และการคัดเกรดได้
5. **ไม่แสวงหาประโยชน์จากผู้เรียน** ลักษณะของครูจะต้องเป็นผู้ไม่แสวงหาอามิสสินจ้าง เงินไม่ใช่สิ่งที่สร้างความสุขเสมอไป ครูจึงจะต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ ในการกระทำใดๆ อันอาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจได้ว่า ครูกำลังหาประโยชน์จากศิษย์อย่างไม่เป็นธรรม
6. **ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี** ครูมีอิทธิพลต่อศิษย์ทั้งด้านวาจา ความคิด บุคลิกภาพ และความประพฤติ ครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ลูกศิษย์ได้ซึมซับสิ่งที่คิด เกตว์ครูไป
7. **ให้เกียรติผู้เรียน** การยกย่องให้เกียรติผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ และเกรงใจผู้สอน
8. **อบรมบ่มนิสัย** ครูควรแบ่งเวลาในการให้การอบรมบ่มนิสัยผู้เรียน เช่น ก่อนการสอนแต่ละชั่วโมง อาจชี้แนะหรือให้ความคิดที่ดีแก่ผู้เรียนได้
9. **ช่วยเหลือศิษย์** ผู้เรียนมาอยู่ในสถานศึกษาพร้อมด้วยประสบการณ์และปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นครูจึงมีหน้าที่ที่จะต้องสังเกตความผิดปกติหรือข้อบกพร่องของศิษย์ และพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือได้อย่างทันที่ ไม่ให้ศิษย์ต้องก้าวถลำลึกลงไปในพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ดังนั้นในประเด็นที่มีต่อผู้เรียนที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณของครูนั้น สรุปได้ว่า ลักษณะการประพฤติปฏิบัติของผู้สอนต่อผู้เรียนเป็นลักษณะสภาพปัจจัยในตัวผู้สอนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนรับรู้ได้อย่างพึงพอใจและมีความสุขในการเรียนได้

นอกจากครูจะต้องมีจรรยาบรรณต่อศิษย์แล้ว ยังต้องมีข้อควรประพฤติปฏิบัติหรือจรรยาบรรณต่อตนเองด้วยดังนี้

จรรยาบรรณต่อตนเอง (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2542) ได้แก่

1. **ประพฤติชอบ** ครูต้องตั้งตนไว้ในที่ถูกต้องควร สามารถบังคับตนเองให้ประพฤติแต่สิ่งที่ดีงามถูกต้อง
2. **รับผิดชอบ** ครูต้องฝึกความรับผิดชอบต่อ โดยตั้งใจทำงานให้สำเร็จลุล่วง มีความผิดพลาดน้อย
3. **มีเหตุผล** ครูต้องฝึกถามคำถามตนเองบ่อย ๆ ฝึกความคิดวิเคราะห์หาเหตุผล หาข้อดีข้อเสียของตนเอง และเรื่องต่างๆ เพื่อให้ตนเองเป็นคนมีเหตุผลที่ดี
4. **ใฝ่รู้** การติดตามข่าวสารข้อมูลอยู่เสมอ ๆ ทำให้ครูมีนิสัยใฝ่รู้ อยากทราบคำถามในเรื่องต่างๆ ครูควรมีความรู้รอบตัวอย่างดีทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อให้ครูดำรงชีพในสังคมได้อย่างเป็นสุข ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ และชี้แนะสิ่งที่ถูกต้องให้ศิษย์ได้
5. **รอบคอบ** ครูต้องฝึกฝนตนเองให้เป็นคนรอบคอบ ละเอียดและประณีต ในการดำเนินกิจการต่างๆ การทำกิจกรรม
6. **ฝึกจิต** การพัฒนาจิต ทำให้ครูอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และส่งผลทำให้ครูทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ครูจึงต้องหมั่นฝึกจิตของคนให้สูงส่ง สูงกว่ามาตรฐาน ระวังอารมณ์ไม่ดี คิดอะไรได้สูงกว่ามาตรฐานและคิดเป็นบวก มากกว่าคิดลบหรือคิดร้าย
7. **สนใจศิษย์** การสนใจพัฒนาการของผู้เรียน เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้วิชาชีพครูก้าวหน้าเพราะถ้าไม่มีผู้เรียนก็ไม่มีวิชาชีพครู ครูจึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติผู้เรียน การแก้ปัญหาผู้เรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

จากจรรยาบรรณของผู้สอนต่อตนเองดังกล่าว สรุปได้ว่า ในประเด็นที่เป็นเรื่องจรรยาบรรณของครูที่ต้องเกี่ยวกับตนเองนั้น ลักษณะบุคลิกภาพของครูทั้งในส่วนที่เป็นความรู้สึกรัก ความคิด และส่วนที่เป็นพฤติกรรมการแสดงออก เป็นสภาพปัจจัยที่สำคัญเกี่ยวกับตัวผู้สอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทั้งโดยตรงคือ โดยการสั่งสอนอบรมของครู และโดยอ้อม คือ โดยการที่ผู้เรียนเลียนแบบและยึดถือเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติ

นอกจากนั้น วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2542) ยังสรุปลักษณะครูดีตามหลักพุทธศาสนาเป็นลักษณะมิตธรรม 7 ซึ่งเป็นธรรมะสำคัญสำหรับครูผู้ตั้งใจสอนศิษย์ให้ไปสู่ความเป็นเลิศในศาสตร์และความเป็นเลิศในมนุษย์ไว้ดังนี้

1. **ปิโย** น่ารัก ทำคนให้เป็นที่รัก

คนที่จะเป็นที่รัก ก็คือคนที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อผู้อื่น เป็นผู้เข้าใจคนอื่น การที่จะทำให้อันรัก ใช้ธรรมะอีก 4 ประการ

- 1.1 **ทาน** การให้ ให้ความรู้ ให้อภัย ความคิด ความถูกต้อง ให้คำแนะนำสั่งสอน ให้ปันสิ่งของ ให้โอกาส ให้ความรักความเมตตา

1.2 **ปิยะวาท** การใช้ถ้อยคำให้เหมาะสม อ่อนหวาน ไพเราะ ให้กำลังใจ พுகในสิ่งที่เป็นประโยชน์ สร้างสรรค์ ไม่พุกข่มขู่ เหยียดเหยียด เลียดเลียด ถากถาง ดูถูก เหยียดข่มคนอื่น พุกปลอบประโลมให้สันทัดเกิดความสบายใจ

1.3 **อรรถวิทยา** การทำประโยชน์ต่อผู้อื่น ด้วยความจริงใจ ด้วยนิสัยอันฝึกลมาคิดตลอด ทำดีต่อทุก ๆ คน โดยเฉพาะลูกศิษย์ ต้องมีพฤติกรรมที่ยุติธรรม สม่ำเสมอ ให้คุณ

1.4 **สมานัตตา** ทำตัวสม่ำเสมอ ไม่ยกตนข่มท่าน ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย ตั้งใจสอนโดยตลอด ไม่ข่มขู่ลูกศิษย์ ให้คิดว่าครูมีหน้าที่จะต้องทำคนสม่ำเสมอในการให้ความรู้ ความรัก และพฤติกรรมที่มีความคงเส้นคงวา

2. **ครู** ครูแปลว่า นำเคารพ

คนเป็นครูควรมีความประพฤติที่เป็นตัวอย่างที่ดีทำให้ผู้เรียนเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา ไว้วางใจ

3. **ภาวณีย์** คือ การที่มีความรู้จริงทางภูมิปัญญา หมั่นฝึกฝนปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

4. **วัตถุ** วัตถุ คือ การรู้จักการพุดให้ได้ผล นั่นก็คือ การรู้จักกาลเทศะของการพุด รู้ว่าจะพุดเรื่องใด จะพุดอะไร และจะพุดอย่างไร รู้จักอธิบายชี้แจงให้เข้าใจ ว่ากล่าวตักเตือน และเป็นທີ່ปรึกษาที่ดีได้

5. **วัจนกัม** วัจนกัม คือ การอดทนต่อถ้อยคำ อดทนต่อเรื่องต่างๆ ฟังได้โดยไม่เสียอารมณ์หรือเกรี้ยวกราด

6. **คัมภีรญาณ** กะฉลภัตตา การอธิบายสิ่งที่ยากลึกซึ้งได้ คือ การที่สามารถอธิบายเรื่องที่ยากลึกซึ้งให้เข้าใจได้ง่าย สอนให้คิดได้

7. **โน จัฏฐเน** นิโธชะเย การไม่ชักนำไปในทางเสื่อม ครูจะไม่สอนในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ไม่ชักนำศิษย์ไปในทางเสื่อมเสีย

หลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

คณะกรรมการจิตวิทยาทางการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา (American Psychological Association's Board of Educational Affairs) ได้อภิปรายกันถึง หลักการของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student-centered learning) ไว้โดยสรุปในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1995 ดังนี้ (Woolfolk, Anita E., 1998 : pp. 511-513)

1. **ธรรมชาติของกระบวนการเรียนรู้** โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องหรือเนื้อหาที่ค่อนข้างซับซ้อนนั้นจะมีประสิทธิภาพจากกระบวนการของการให้ความรู้และประสบการณ์ที่มีความหมาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีเป้าหมายในการเรียนรู้อย่างชัดเจนควบคุมและปรับตัวได้ มีความมั่นคง และความรับผิดชอบในการแสวงหาความรู้ของตนเอง

2. **เป้าหมายของการเรียนรู้** ผู้เรียนจะต้องมีเป้าหมายของการเรียนรู้ในความรู้ที่เป็นประโยชน์และเป็นการเรียนรู้โดยต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งผู้สอนจะสามารถช่วยชี้แนะได้ทั้งในเป้าหมายที่เป็นผลลัพธ์สั้น ระยะยาวทั้งในส่วนที่เป็นประโยชน์เฉพาะตัวและประโยชน์ในการศึกษาของผู้เรียน

3. **การสร้างองค์ความรู้** การเรียนรู้ที่ได้ผลนั้น ผู้เรียนต้องสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่ กับความรู้เก่า เข้าด้วยกันในวิธีที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ซึ่งผู้สอนจะสามารถช่วยในเรื่องของการพัฒนาแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความรู้และทักษะที่สำคัญ ๆ ได้

4. **กลยุทธ์ของการคิด** ผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ จะสามารถเกิดความคิดสร้างสรรค์ และใช้ความคิดได้ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งในเรื่องของการเรียนรู้ การมีเหตุผล การแก้ปัญหา การเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ตลอดจนวิธีการตอบสนองต่อผู้อื่น

5. **การคิดเกี่ยวกับการคิด (Thinking about Thinking)** ผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพจะสามารถมีความคิดเชิง วิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ ที่จะตอบสนองต่อวิธีการที่ตัวเองเรียนรู้ การให้เหตุผล เป้าหมาย การเลือกกลยุทธ์ ต่างๆ การเปลี่ยนแปลงปรับเปลี่ยนเมื่อจำเป็น

6. **สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้** สิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งรวมถึงวัฒนธรรม เทคโนโลยี วิธีการสอนจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ ที่จะจัดการให้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียนทั้งในเรื่อง ความรู้ ความสามารถและวิธีการคิด

7. **แรงจูงใจและอารมณ์ในการเรียนรู้** การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ในลักษณะใด ทั้งในแนวลึกหรือกว้าง มากหรือน้อย หรือเรียนรู้จะไร้นั้น สิ่งที่มีอิทธิพลต่อเรื่องนี้ได้แก่ ความตระหนักรู้ของตนเอง ความชัดเจนเกี่ยวกับค่านิยม ความสนใจ และเป้าหมายเฉพาะตัว ความคาดหวังในการความสำเร็จและความล้มเหลวของตัวเอง อารมณ์และสภาพทางจิตใจโดยปกติ การหวังผลและแรงจูงใจในการเรียนรู้ ความรู้สึกกดดันต่างๆ

8. **แรงจูงใจภายในที่จะเรียนรู้** ผู้เรียนต้องการโอกาสที่จะเลือกและตัดสินใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ และผู้เรียนย่อมอยากที่จะคิดและสร้างสรรค์เกี่ยวกับงานที่มีลักษณะเช่นเดียวกับที่เป็นอยู่ในสภาพที่เป็นจริง

9. **ผลของแรงจูงใจในความพยายาม** การเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้และทักษะที่ซับซ้อน ต้องอาศัย ความพยายาม อดทน และการฝึกหัด ซึ่งผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดี ถ้ามีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือที่พร้อมและเหมาะสม

10. **โอกาสที่จะพัฒนาการเรียนรู้** ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีต้องมีความพร้อมในเรื่องของร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

11. **อิทธิพลของสังคมต่อการเรียนรู้** การเรียนจะรับรู้ได้ดี ถ้าได้รับการกระตุ้นในเรื่องของความคิด การแข่งขันในสังคมและการพัฒนาด้านจริยธรรมที่มีความยืดหยุ่น ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นในเรื่องศักยภาพและความรู้ ความสามารถ

12. **ความแตกต่างของแต่ละบุคคล** แม้ว่าผู้เรียนมีโอกาที่จะเลือกในการเรียน แต่ความแตกต่างกันของแต่ละบุคคลในเรื่องความสามารถที่จะเรียนนี้ ผู้สอนสามารถช่วยเหลือได้ ในการช่วยผู้เรียนตรวจสอบความสนใจ ความถนัด อธิบาย ปรับปรุง แก้ไขถ้าจำเป็นในเงื่อนไขของการยอมรับความแตกต่างแต่ละบุคคล

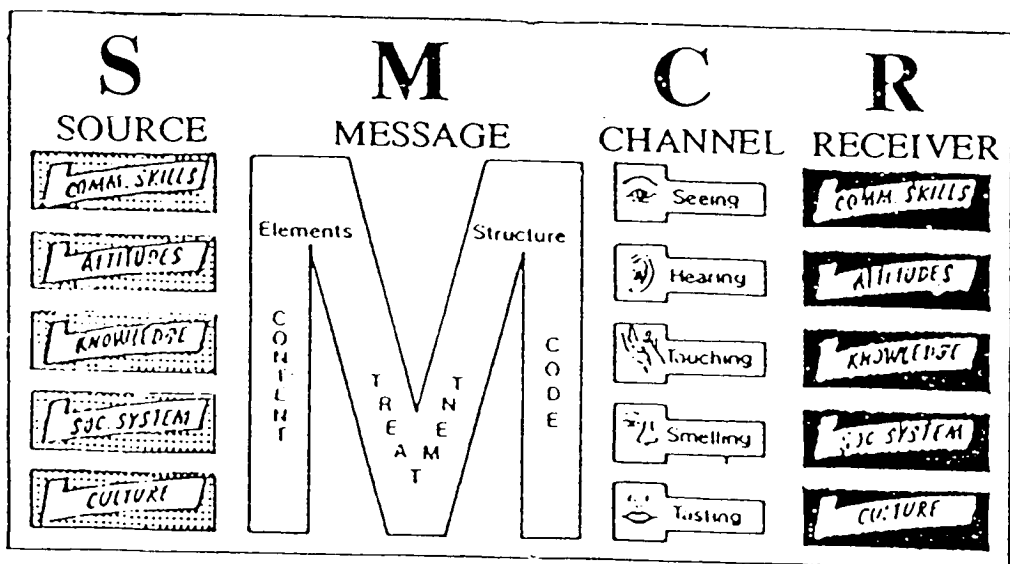
13. **มาตรฐานและการประเมิน** การประเมินผู้เรียนและกระบวนการเรียนในการเรียนรู้ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลทั้งจากผู้เรียนและผู้สอนทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้อ การประเมินอย่างต่อเนื่อง สามารถทำให้เกิดปฏิกิริยาที่เป็นความก้าวหน้าคือเป้าหมาย

จากหลักการของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะปัจจัยที่สำคัญของการเรียนรู้ที่เน้นเป็นศูนย์กลางนั้นเกี่ยวข้องกับธรรมชาติของเนื้อหา ปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนกับผู้เรียน ปัจจัยในตัวผู้เรียน สิ่งแวดล้อม เทคนิควิธีสอนของผู้สอน และการประเมินผล โดยผู้เรียนจะต้องมีเป้าหมายของการเรียนที่เป็นประโยชน์และต่อเนื่องตลอดชีวิต อันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และเรียนด้วยความอยากรู้ อยากเรียน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนอย่างมีความสุขและมีความรับผิดชอบในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสาร

ในทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารของ เดวิด เค. เบอร์โล (Berlo, David K., :1960) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพของการสื่อสารขึ้นอยู่กับลักษณะปัจจัยต่างๆ ตามแบบจำลองที่มีอยู่ในองค์ประกอบของการสื่อสาร $S \rightarrow M \rightarrow C \rightarrow R$ คือ ผู้ส่งสาร (Source-S) หรือ แหล่งสาร (Message-M) หรือ เนื้อหาสาระ สื่อ (Channel-C) หรือ ช่องทางในการสื่อสาร และผู้รับสาร (Receiver-R) หรือผู้ที่ได้รับสารและสื่อจากผู้ส่งสาร

ซึ่งปัจจัยสำคัญในตัวผู้ส่งสารและผู้รับสารได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) ความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) เกี่ยวกับตัวเอง เนื้อหาสาระ สื่อ และคู่ส่งสาร ทัศนคติ (Attitude) เกี่ยวกับตนเอง ต่อเนื้อหาสาระ ต่อสื่อ และต่อคู่ส่งสาร และระบบสังคม วัฒนธรรมของคู่ส่งสาร (Social system and Culture) อันได้แก่ ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น

จากทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบในการสื่อสารของ เดวิด เค. เบอร์โลว์ ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า ถ้าถือตามทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารเป็นเกณฑ์แล้วลักษณะปัจจัยในการสอนที่มีประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาองค์ประกอบได้แก่ ปัจจัยในตัวผู้สอน (ผู้ส่งสาร) เนื้อหาสาระและกิจกรรม เทคนิควิธีการสอน (สารและสื่อ) และผู้เรียน (ผู้รับสาร) ซึ่งปัจจัยสำคัญในตัวผู้ส่งสารและผู้รับสารที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพหรือไม่ ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเอง เกี่ยวกับเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับสื่อ และเกี่ยวกับผู้ส่งสาร ทักษะคติ (Attitude) ต่อตนเอง ต่อเนื้อหาสาระ ต่อสื่อ และต่อผู้ส่งสาร และระบบสังคม วัฒนธรรมของผู้ส่งสาร (Social system and Culture) อันได้แก่ ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อมต่างๆ เป็นต้น

วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน

ผ่องพรรณ ทรัพย์มงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์ (2541) มีความเห็นว่าวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ น่าจะนำมาใช้ร่วมกันได้ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์และจุดมุ่งหมายของงานวิจัยแต่ละเรื่อง เพื่อให้ใช้ข้อดีของแต่ละแนวทางให้เกิดประโยชน์สูงสุดในงานวิจัยนั้น ๆ และการผสมผสานระดับวิธี (Triangulation) ซึ่งในภาษาไทยใช้ว่า วิธีสามเส้า เป็นการศึกษาปัญหาวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยอาศัย “แง่มุมที่หลากหลาย” มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักวิจัยอธิบายปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมที่ซับซ้อนได้กระจ่างชัด และมีความเที่ยงตรงยิ่งขึ้น ซึ่ง เดนซิน (Denzin, 1970) ได้จำแนกการวิจัยแบบต่างวิธี (methodological triangulation) ที่เป็นการใช้วิธีศึกษามากกว่าหนึ่งวิธี เพื่อตอบปัญหาวิจัยเดียวกัน และในสถานการณ์เดียวกัน โดยมุ่งประเด็นที่ความเที่ยงตรง (validity) ของข้อค้นพบว่า between-method triangulation และเครสเวล (Creswell, 1994) ได้เรียกวิธีการวิจัยที่ดำเนินการด้วยวิธีการวิจัยหลักแนวทางใดแนวทางหนึ่ง เช่น ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก และใช้วิธีการวิจัยบางอย่างของการวิจัยเชิงคุณภาพมาเสริม เพื่อขยายความเพื่อตรวจสอบยืนยัน หรือเพื่อความลึกของข้อมูลว่า แบบนำ-แบบรอง (dominant-less dominant design) (อ้างถึงใน ผ่องพรรณ ทรัพย์มงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2541 : 225 – 228)

วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method) มีประสิทธิภาพในการตอบปัญหาการวิจัยมากกว่าวิธีใดวิธีหนึ่งแต่เพียงวิธีเดียว นิติระดับบัณฑิตศึกษามักกล่าวให้ได้ยินเสมอว่า “เราทำวิทยานิพนธ์ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แล้วทำไมจะต้องรู้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณหรือระเบียบวิธีการทางสถิติด้วย” และนิติที่เลือกวิธีการวิจัยเชิงปริมาณในการทำวิทยานิพนธ์ก็มักมีคำถามในลักษณะเดียวกัน ซึ่งแท้ที่จริงคำนิยมทั้งสองฝ่ายน่าจะผสมผสานไปด้วยกันได้ (Tashakkori and Teddlie, 1998 : 167)

จากแนวความคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกันดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นแบบปริมาณและคุณภาพเพื่อเป็นแนวทางในการช่วยวิเคราะห์ข้อมูลให้ชัดเจนมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาของ ไพรัช สู่แสนสุข ในวิทยานิพนธ์ ระดับคุญญิปบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน เรื่อง หลักการและกระบวนการเรียนรู้ และการสอนตามหลักพุทธศาสตร์ : การวิเคราะห์พระไตรปิฎก (ไพรัช สู่แสนสุข, 2539) ซึ่งเป็นการวิจัยเอกสารตามวิธีวิจัยเชิงพรรณนาโดยเอกสารหลักที่ศึกษาคือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อวิเคราะห์หลักการและกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์และเพื่อวิเคราะห์หลักการและกระบวนการของการสอนตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

การเรียนรู้คือ การเกิดประสบการณ์จากการเกิดผัสสะทางทวาร 6 ซึ่งมีวิญญาณเกิดขึ้น ทำหน้าที่หลักในการรู้สิ่งต่างๆ กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น อธิบายได้ด้วยการเกิดผัสสะและวิจิตติ ผลการเรียนรู้โดยตรงคือการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจ และการเรียนรู้เกิดขึ้นได้หลายระดับ โดยระดับสูงสุด คือ การมีปัญญารู้สิ่งต่างๆ ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง (เกิดผัสสะ) ทำให้สามารถจัดการแก้ปัญหาใด ๆ ได้ การเรียนรู้เป็นไปได้อย่างดี ถ้าผู้เรียนตั้งใจ มีศรัทธา เพียรพยายาม มีสติ สมาธิ และปัญญาเป็นพื้นฐาน โดยแต่ละบุคคลมีวิธีการเรียนรู้ได้แตกต่างกันตามความแตกต่างของบุคคล สิ่งแวดล้อมที่ดี โดยเฉพาะ สิ่งแวดล้อมที่เป็นกัลยาณมิตรจะส่งผลที่ดีต่อการเรียนรู้ ส่วนการประเมินผลผู้เรียนตรวจสอบและประเมินตนเองมีโอกาสประเมินได้ตรงตามความเป็นจริง ถ้ามีระบบวิธีการที่ดี เพราะเป็นการตรวจสอบจากผลการเรียนรู้โดยตรง ซึ่งอยู่ที่ภายในจิตใจ ส่วนการที่ผู้อื่นตรวจสอบและประเมินให้เกิดจากการตรวจสอบทางอ้อม

การสอนเป็นการจัดกิจกรรมอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อให้การแสดงผลพฤติกรรม ทางกาย วาจา ได้เหมาะสม องค์ประกอบการสอนที่สำคัญกำหนดได้ 7 ประการ คือ

1. ผู้สอน ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ ผู้สอนที่ดีควรมีพื้นฐานความรู้ที่ดี มีศรัทธาต่อการสอน มีเมตตา มุ่งให้ประโยชน์ผู้เรียน สอนตามลำดับ สอนอย่างมีเหตุผล
2. ผู้เรียนที่ดี ควรมีความเพียร ศรัทธาและตั้งใจเรียน อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนแต่ละคนจะแตกต่างกัน
3. ความมุ่งหมายการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันภายหน้า และประโยชน์สูงสุดทั้งในส่วนร่างกาย สติ จิตใจ และด้านปัญญา
4. เนื้อหาจำเป็นต้องมีการคัดเลือกและจัดให้สอดคล้องกับความมุ่งหมาย พุทธศาสตร์ สามารถสรุปขอบเขตทั้งหมดลงในอริยสัจ 4 ได้
5. บริบทแวดล้อมต้องการความเป็นกัลยาณมิตร และส่วนที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ จำเป็นต้องจัดการด้วยหลักสันโดษและการรู้ประมาณในการบริโภค
6. กระบวนการสอนควรจัดให้เป็นไปตามลำดับมีเหตุผลยึดหยุ่นหลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
7. การประเมินผลวัดความมุ่งหมายเป็นเกณฑ์ โดยควรจะสนับสนุนให้ผู้เรียนประเมินตนเอง

งานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะสภาพปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดี คือ ลักษณะที่แสดงถึงความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอนและปัจจัยที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการสอนได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน วัตถุประสงค์ในการสอน เนื้อหา ปรับทแวดล้อม เทคนิควิธีการสอน และวิธีการประเมินผล และการเรียนรู้ในระดับสูงสุด คือ การมีปัญญารู้เรื่องต่าง ๆ ได้ถูกต้อง ทำให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้

จากการศึกษา การจำแนกสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยไทย โดยใช้แบบสำรวจวัด อรรถพ ฤกษ์พันธุ์ (2521) พบว่า

1. นักศึกษาจะมีความพึงพอใจมหาวิทยาลัยที่คนสังกัดมหาวิทยาลัยมีสภาพแวดล้อมที่ดี
2. บรรยากาศในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ข่อมทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ เป็นบัณฑิตที่ทรงไว้ซึ่งความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมตามจุ่มงหมายของมหาวิทยาลัย เพราะบรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นส่วนหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
3. สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยที่ดีจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมกิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตรทั้งด้านวิชาการ สันทนาการ กีฬาและศิลปวัฒนธรรม อีกทั้งกิจกรรมที่เสริมสร้างให้นักศึกษารอบรู้เป็นบัณฑิตทั้งร่างกายและจิตใจ กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความรู้และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นในบทบาทผู้ตามที่ดี
4. สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยที่ดีจะต้องมีการบริหารที่ดี กล่าวคือ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเคารพต่อกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการบริหาร
5. อาคารสถานที่เป็นสิ่งสำคัญทางกายภาพที่จะช่วยผลักดันให้การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยมีความสัมฤทธิ์ผล มหาวิทยาลัยซึ่งพบว่า มีสภาพแวดล้อมที่ดี จะต้องมียาคารสถานที่ที่ดีทั้งปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ มีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องอาหาร มีที่พักผ่อนและบริการต่างๆ เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

จากงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะสภาพแวดล้อมได้แก่ บรรยากาศในการเรียนการสอน การจัดการสิ่งแวดล้อม ทั้งในเรื่องของอาคารสถานที่ การให้บริการทั้งในด้านความรู้ สวัสดิการต่างๆ มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความพึงพอใจของผู้เรียน

มีข้อนำสังเกตจากงานวิจัยของ สุนทรินทร์ ธนโกไสย (2536) ซึ่งวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาจาก การรายงานของนักศึกษา จากทัศนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและจากทัศนะของอาจารย์ผู้ทำหน้าที่บุคลากรด้านการบริการในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ คือ แม้ว่าจะผลจากการวิจัยจะพบว่า นักศึกษามีความพอใจวิทยาลัยในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัว พบว่า ตัวแปรที่นักศึกษาพึงพอใจมากกว่าตัวแปรอื่น ได้แก่

1. โอกาสที่นักศึกษาได้รับประสบการณ์ความรู้ และพัฒนาสติปัญญาจากสถาบัน
2. คุณภาพของการศึกษาที่ได้รับ
3. ความเต็มใจและความเป็นกันเองของอาจารย์ที่ปรึกษาที่จะหยุดคุยด้วย นอกเหนือไปจากเวลาที่สอนในชั้นเรียน

4. ความช่วยเหลือที่ได้รับจากอาจารย์ที่ปรึกษา
5. ความสามารถอย่างพอเพียงตรงตามรายวิชาที่สอน

ข้อสังเกตจากงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะสภาพปัจจัยในการเรียนการสอนที่นักศึกษาพึงพอใจเกี่ยวข้องกับอย่างมากกับคุณภาพของความรู้ หรือเนื้อหาสาระ ลักษณะปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้สอน

นอกจากนั้นในการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่างที่มีต่อการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชา นิเทศศาสตร์ของ สุวารีย์ วงศ์วัฒนา (2541) พบว่า

ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชา นิเทศศาสตร์ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านแล้วพบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตร ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านผู้สอนและกระบวนการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลการเรียนการสอนเท่ากัน ซึ่งอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านห้องเรียนและอุปกรณ์การเรียนการสอนและห้องสมุดต่ำสุด ซึ่งเห็นด้วย สอดคล้องกันอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อแยกพิจารณาแต่ละด้านแล้วพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตร นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เนื้อหารายวิชาที่กำหนดในหลักสูตรเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด
2. ด้านผู้สอนและกระบวนการสอน นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิตรงกับสาขาวิชาที่สอนมากที่สุด

จากงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า นักศึกษาโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์กลุ่มภาคเหนือตอนล่างในช่วงเวลาที่ทำการวิจัย ส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวก (ระดับมาก) ต่อการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชา นิเทศศาสตร์ในภาพรวม และมีทัศนคติเกี่ยวกับห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนและห้องสมุดอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตัวแปรแต่ละตัวแยกกัน ยังมีทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับหลักสูตรในเรื่องของเนื้อหาสาระที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตและมีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สอนในเรื่องของคุณวุฒิตรงกับสาขาวิชาที่สอน

สรุปแนวคิดที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วทั้งหมดสรุปได้ว่า ในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขนั้น ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพของผู้สอน ลักษณะวิธีการสอน ลักษณะเนื้อหาสาระและกิจกรรม และลักษณะเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ตลอดจนสภาพปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ เช่น การใช้สื่อประกอบ บริการเสริมความรู้ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งการสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ ลักษณะสภาพของปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวได้จาก แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ

1. ลักษณะสภาพปัจจัยในตัวผู้สอน เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน อันได้แก่ความรัก เอาใจใส่ ความเมตตากรุณา ความเป็นกัลยาณมิตร การให้เกียรติ การเป็นกันเอง การมีใจเปิดกว้าง การมีเหตุผล มีอารมณ์ดีและมีอารมณ์ขันกับผู้เรียน และลักษณะส่วนตัวของผู้สอนที่เป็นผู้มีความรู้ ใฝ่รู้และน่ารักเป็นต้น
2. ลักษณะสภาพปัจจัยเกี่ยวกับวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นหลักการที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การสอนโดยมีการฝึกปฏิบัติ การใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย การใช้สื่อประกอบ
3. ลักษณะสภาพปัจจัยเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมเป็นเรื่องที่มีประโยชน์และผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น ทันสมัย มุ่งให้ผู้เรียนเพิ่มพูนประสบการณ์ รู้จักตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
4. ลักษณะสภาพปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียนเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้เรียน อันได้แก่ความอยากรู้อยากเห็น ความรับผิดชอบ ความตั้งใจในการเรียน ความเอื้อริเริ่มสร้างสรรค์ และลักษณะทัศนคติต่อตัวเองและผู้สอนเป็นต้น
5. ปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ อันได้แก่ สภาพแวดล้อม เช่น อาคารสถานที่ ห้องเรียน และบริการเสริมต่างๆ เช่น ห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ ห้องสมุด เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “สภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขสำหรับนักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง” เป็น การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) (ล้วนและอังคณา สายยศ, 2528) โดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) (Tashakkori and Teddlie, 1998) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approaches) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative approaches) เพื่อให้สามารถตีความข้อมูลที่ปรากฏจากการเก็บรวบรวมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (Feldman, 1995) อันมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และเพื่อเปรียบเทียบกับสภาพปัจจัยในการสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีวิธีการดำเนินการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ได้แก่ นักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ สถาบันราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง โดยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2539) กับกลุ่มนักศึกษา ภาคปกติชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 จำนวน 271 คน เพราะเป็นนักศึกษาที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ในโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ หลักสูตรปกติ 4 ปี มานาน กว่า 2 ปี แยกเป็น

สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ ปีที่ 3 จำนวน 60 คน ปีที่ 4 จำนวน 62 คน

สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ปีที่ 3 จำนวน 42 คน ปีที่ 4 จำนวน 45 คน

สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีที่ 3 จำนวน 38 คน ปีที่ 4 จำนวน 24 คน

โดยนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยรวมจำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 76 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งเมื่อคิดแยกเป็นสถาบัน นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามนำมาใช้ได้ ดังนี้คือ

สถาบันราชภัฏนครสวรรค์	ร้อยละ 84
สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม	ร้อยละ 58
สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์	ร้อยละ 87

ซึ่งการที่จำนวนนักศึกษาของสถาบันราชภัฏพิบูลสงครามตอบแบบสอบถามร้อยละ 61 น้อยที่สุดเพราะเป็นช่วงเวลาที่นักศึกษาปีที่ 4 ออกฝึกงานและส่วนใหญ่ออกฝึกงานต่างจังหวัดทำให้มี ปัญหาในการส่งและติดตามแบบสอบถามในช่วงเวลาที่ทำการวิจัย จำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสอบ ถาม สามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถาบัน

สถาบัน	จำนวนนักศึกษาปี 3 – 4 ผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนนักศึกษาที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละของนักศึกษา ที่ตอบแบบสอบถาม
สถาบันราชภัฏนครสวรรค์	103	122	84
สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม	50	87	58
สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์	54	62	87
รวม	207	271	76

ในส่วนของการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informance) คือ คิษย์เก่าและอาจารย์โปรแกรมวิชานิตเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม กลุ่มละ 10 คน เพราะเป็นผู้ที่วิจัยมีความรู้จักคุ้นเคยคืออยู่แล้ว สะดวกในการเก็บข้อมูล เป็นเรื่องง่ายที่จะได้ รับความไว้วางใจให้ความร่วมมือในการตอบคำถามและตรวจสอบข้อมูลในกรณีที่มีปัญหาเหมาะสม กับเวลาในการวิจัยที่มีจำกัด

ขั้นตอนที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1	ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ขั้นตอนที่ 2	สร้างกรอบแนวคิดและกำหนดโครงร่างการวิจัย
ขั้นตอนที่ 3	สร้างและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ขั้นตอนที่ 4	เก็บรวบรวมข้อมูล
ขั้นตอนที่ 5	วิเคราะห์ข้อมูล อภิปราย สรุป เสนอแนะ
ขั้นตอนที่ 6	เสนอผลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2542) และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ชนิดเจาะลึกหรือมุ่งความสนใจเฉพาะ (Indepth Interview or Focus Interview) และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informance Interview) (สุภางค์ จันทวานิช, 2540) มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

แบบสอบถาม

การสร้างและการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดลักษณะปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข โดยการวิเคราะห์จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 สัมภาษณ์กลุ่มศิษย์เก่าโปรแกรมวิชานิติศาสตร 10 คน และสัมภาษณ์รายบุคคลอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร 10 คน

ด้วยแนวคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยในการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข กล่าวคือ

1.1 วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการเรียนรู้อย่างมีความสุขเพื่อยึดประเด็นที่ได้เป็นแนวทางหลักในการสร้างแบบสอบถาม ถามเกี่ยวกับปัจจัยและสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

1.2 สัมภาษณ์กลุ่มศิษย์เก่าโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ของสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม 10 คน ที่มีความคุ้นเคยกับตัววิจัย โดยใช้วิธีสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion Focused Interview) (วิรัชสิทธิ์ สิทธิไกรย์ และโยธิน แสงวงศ์, 2536) ด้วยประเด็นคำถามหลักเกี่ยวกับปัจจัยและสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษานิติศาสตร์เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากศิษย์เก่ามาช่วยในการสนับสนุนการวิเคราะห์เอกสารและการสร้างข้อคำถามโดยมีลำดับขั้นตอนดำเนินการดังนี้คือ

1. บอกวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้จากการสนทนา
2. ให้ช่วยกันนิยาม การเรียนรู้อย่างมีความสุข
3. ให้ช่วยกันตอบคำถามเกี่ยวกับปัจจัยและลักษณะปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข
4. ให้ช่วยกันสรุปคำตอบในประเด็นที่ได้จากการสนทนา

1.3 สัมภาษณ์รายบุคคลอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ 10 คน ด้วยประเด็นคำถามหลักเกี่ยวกับปัจจัยและสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษานิติศาสตร์เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาช่วยในการกำหนดสภาพปัจจัยและในการสร้างข้อคำถามเช่นเดียวกับ 1.1 และ 1.2 โดยมีลำดับขั้นตอนดำเนินการดังนี้ คือ

1. บอกวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้จากการสัมภาษณ์
2. ขอให้อาจารย์นิยามความหมายของ “การเรียนรู้อย่างมีความสุข” ตามทัศนะของตนเอง

3. ขอให้อาจารย์กำหนดปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและอธิบายลักษณะหรือสภาพของแต่ละปัจจัย
4. ขอให้อาจารย์ประเมินสภาพการเรียนรู้ ของนักศึกษาที่อาจารย์สอนอยู่ในปัจจุบันว่ามีการเรียนรู้อย่างมีความสุขหรือไม่ อย่างไร และในกรณีที่เป็นปัญหาขอให้อาจารย์วิเคราะห์สาเหตุ และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา
5. สรุปคำตอบที่ได้ให้อาจารย์ฟังเพื่อตรวจสอบความเข้าใจและความถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถาม ในประเด็นและลักษณะสภาพปัจจัยที่กำหนดได้จากขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษานิเทศศาสตร์ปี 2 จำนวน 10 คน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับความเข้าใจ และการใช้ภาษา

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแบบสอบถาม (ครั้งที่ 1) แล้วนำไป ทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษานิเทศศาสตร์ชั้นปีที่ 3 สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 5 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ในขั้นตอนที่ 4 มาตรวจสอบคุณภาพ รายข้อ ด้วยการใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูงและต่ำ ได้แก่ ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำผลการตอบแต่ละข้อของกลุ่มสูง กลุ่มต่ำไปทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายข้อ ด้วย t-test ถ้าข้อใด มีค่า t ที่คำนวณ ได้มากกว่า t ในตารางที่ระดับนัยสำคัญที่อย่างน้อย .05 แสดงว่าเป็นข้อที่มีอำนาจจำแนกใช้ได้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2542 : 112) ประกอบกับดูค่าเฉลี่ยและ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละข้อ

ขั้นตอนที่ 6 ปรับปรุงแบบสอบถาม (ครั้งที่ 2) โดยตัดข้อกระทงที่ค่า t ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 และค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกิน 0.5 ออก

ขั้นตอนที่ 7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเป็นครั้งที่ 2 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ตรวจสอบให้คะแนน 5 ท่าน คือ สาขาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา 2 ท่าน สาขาหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว 1 ท่าน สาขาจิตวิทยา สังคม 1 ท่าน

โดยขอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบสอบถามแล้วให้คะแนนแบบสอบถามปลายปิดเป็นรายข้อดังนี้

- +1 = สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 0 = ไม่แน่ใจ
- 1 = ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 8 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยการรวมคะแนนในแต่ละข้อที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านให้ในขั้นตอนที่ 7 นำมาหาค่าเฉลี่ยหรือฐานนิยม ซึ่งเรียกว่าดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ตามวิธีของแฮมฟิลและเวสตี (อ้างถึงในวิราพร พงศ์อาจารย์, 2542 : 160-162)

$$\begin{aligned} \text{ด้วยสูตร } IOC &= \frac{\sum R}{N} \\ \text{เมื่อ } IOC &= \text{ดัชนีความสอดคล้อง} \\ \sum R &= \text{ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ} \\ N &= \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ} \end{aligned}$$

โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ย IOC ด้วยเกณฑ์

ค่าเฉลี่ย = 0.5 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามมีความตรงตามเนื้อหา เพราะวัดตามวัตถุประสงค์ได้จริง

ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 0.5 แสดงว่าข้อคำถามไม่ได้วัดตามวัตถุประสงค์ หรือขาดความตรงตามเนื้อหาต้องตัดทิ้งหรือแก้ไข

ขั้นตอนที่ 9 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบที่ IOC แล้วมาปรับปรุง (ครั้งที่ 3) แก้ไขตามข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปให้ อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

ขั้นตอนที่ 10 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นครั้งสุดท้าย(ครั้งที่ 4) แล้วนำไปเก็บข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวผู้วิจัยเอง

การสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์มีวัตถุประสงค์ และอยู่ในลำดับขั้นตอนของวิธีการวิจัยดังนี้

1. ใช้วิธีการสัมภาษณ์ในขั้นตอนแรกของการสร้างแบบสอบถาม เพื่อกำหนดปัจจัยและลักษณะปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและช่วยในการสร้างข้อคำถาม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มศิษย์เก่าโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ 10 คน สัมภาษณ์รายบุคคล อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาโปรแกรมนิติศาสตร์ 10 คนด้วยตนเอง ทำการบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึกดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วในขั้นตอนที่ 1 ของการสร้างแบบสอบถาม

2. ใช้วิธีการสัมภาษณ์ในขั้นตอนสุดท้ายหลังจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยการพิจารณาคำความดีของอาจารย์ที่ดูนักศึกษาระบุในแบบสอบถามว่าเป็นผู้ที่นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข เลือกผู้ที่มีความดีสูงสุดของแต่ละสถาบัน มาสถาบันละ 1-2 คนตามความเหมาะสมเพื่อสัมภาษณ์เจาะลึก เกี่ยวกับกระบวนการสอนของอาจารย์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ทำการบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึก และใช้เทปบันทึกเสียง มีขั้นตอนและประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. แนะนำตัว และงานวิจัย
2. บอกเหตุผลในการที่อาจารย์ผู้นั้นถูกเลือกให้เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ และประโยชน์ที่จะได้รับ

3. ถามเกี่ยวกับกระบวนการ (Process) ในการสอนของอาจารย์ ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมจนถึงขั้นตอนการประเมินผล
4. ถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ทักษะของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา และการจัดการเรียนการสอนใน โปรแกรมวิชานิติศาสตร์
5. ถามเกี่ยวกับปรัชญาในการสอนของอาจารย์
6. ถามเกี่ยวกับลักษณะปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษา
7. ถามข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่อาจารย์มีเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนนักศึกษา โปรแกรมวิชานิติศาสตร์
8. ขอร้องอาจารย์ช่วยเขียนประวัติการศึกษาและประสบการณ์ของอาจารย์ให้โดยสรุป

การประมวลผลข้อมูล

ประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณด้วย โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows
(ธวัชชัย รามตันคิวงศ์, 2538)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลเชิงปริมาณและบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ นำมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอผลโดยแสดงเป็นแผนภูมิและตาราง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงด้วยแผนภูมิแท่ง ตารางค่าสถิติ และตารางแสดงข้อความประกอบด้วยคำอธิบายสรุป กล่าวคือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบและลักษณะปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข
2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากการทดสอบค่าเฉลี่ย t -test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามความต้องการของนักศึกษา กับลักษณะที่เป็นอยู่จริง
3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยค่าความถี่และข้อความเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยในการสอนของอาจารย์ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงผลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม

1.1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของนักศึกษาผู้ตอบสอบถาม นำเสนอเป็นตารางค่าสถิติ ร้อยละ และแผนภูมิแท่งเกี่ยวกับจำนวน เพศ อายุ ระดับชั้น และระดับความสุขในการเรียนรู้

1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจัยที่ส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษานำเสนอเป็น ตารางค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจัยที่ส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่าง ลักษณะที่ต้องการให้เป็นกับลักษณะที่เป็นอยู่จริง นำเสนอเป็นตารางของผลการทดสอบความ แตกต่างของค่าเฉลี่ย

1.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของ นักศึกษา นำเสนอเป็นตารางพรรณนาข้อความ และค่าความถี่

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์

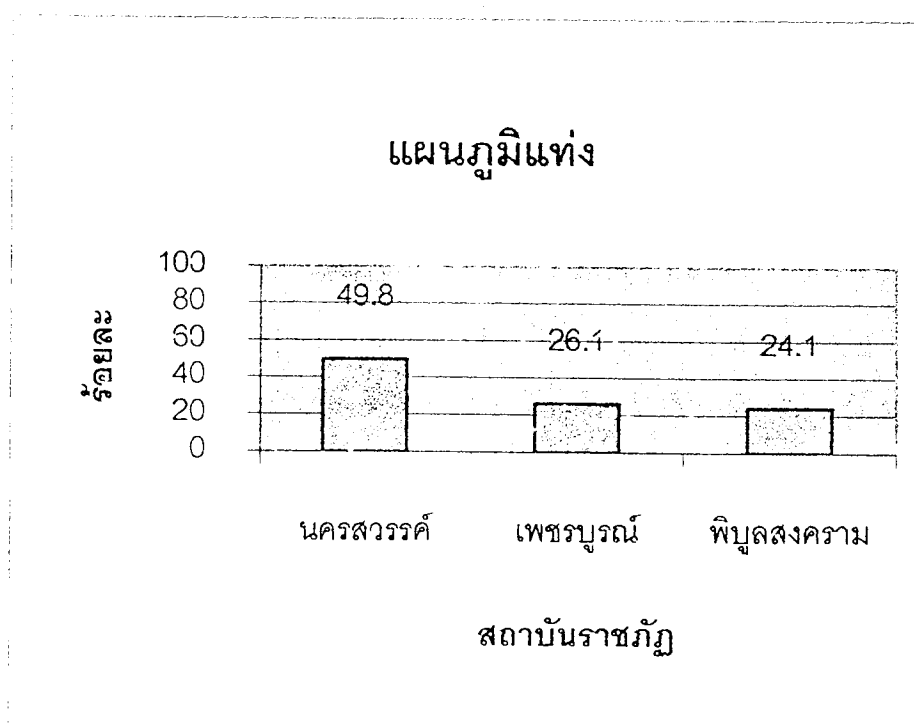
นำเสนอเป็นตารางพรรณนาข้อความและค่าความถี่

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม

1.1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของนักศึกษาผู้ตอบสอบถาม

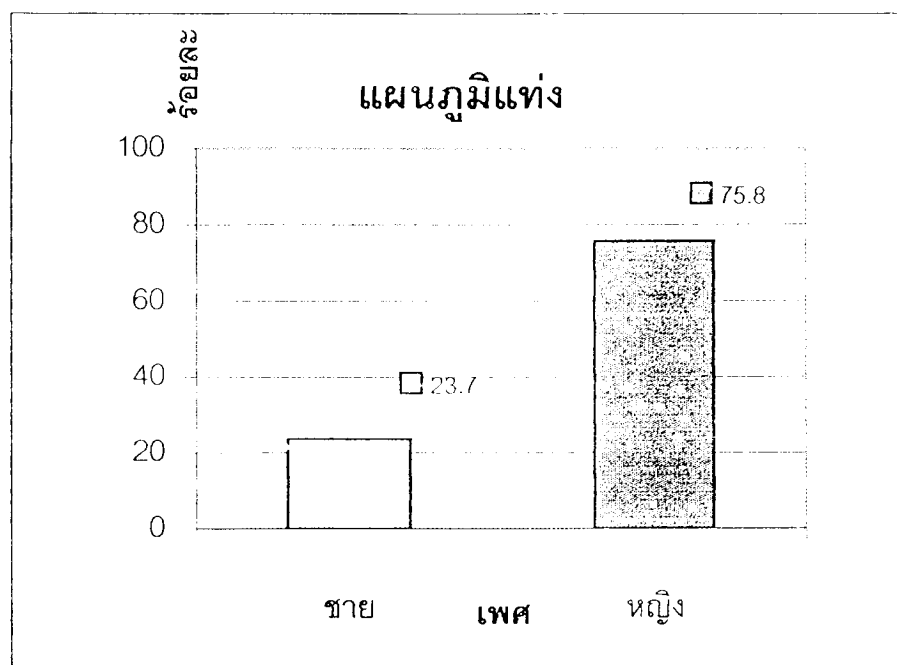
ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงเป็นแผนภูมิแท่งและตารางประกอบด้วย สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าร้อยละ (%) และค่าเฉลี่ย (X) เกี่ยวกับ จำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามของแต่ละสถาบัน เพศ อายุ ระดับชั้น และระดับความสุขในการเรียนรู้ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 จำนวนนักศึกษา จำแนกตามสถาบัน

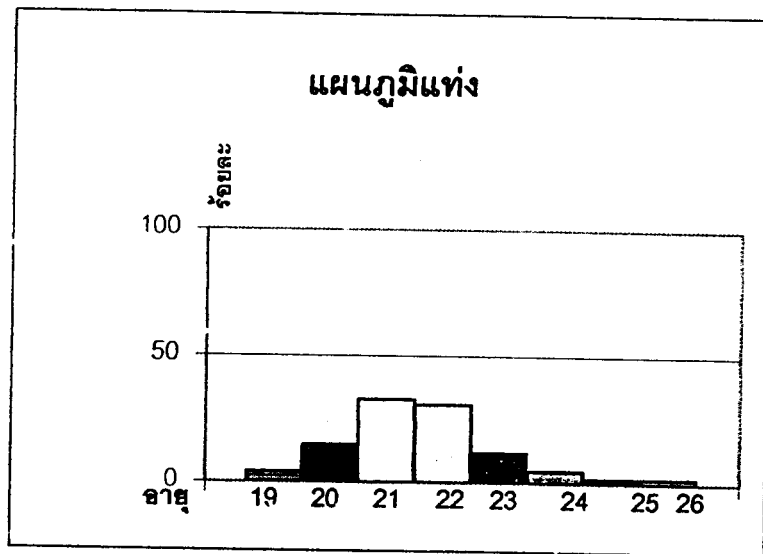
จากแผนภูมิที่ 2 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช 103 คน (ร้อยละ 49.8) รองลงมา คือเพชรบูรณ์ 54 คน (ร้อยละ 26.1) และพิจิตรสงคราม 50 คน (ร้อยละ 24.1) ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 3 เพศของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม

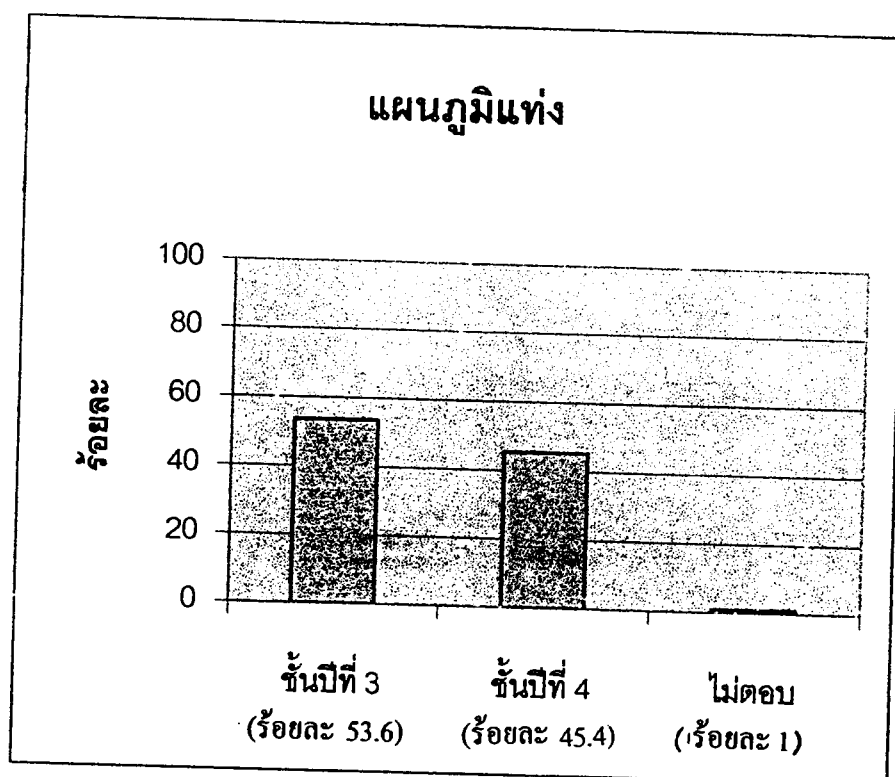
จากแผนภูมิที่ 3 แสดงว่านักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 157 คน (ร้อยละ 75.8) นักศึกษาชาย 49 คน (ร้อยละ 23.7) (อีก 1 คน หรือ ร้อยละ 0.5 ไม่ตอบแบบสอบถาม)

แผนภูมิที่ 4 อายุของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม

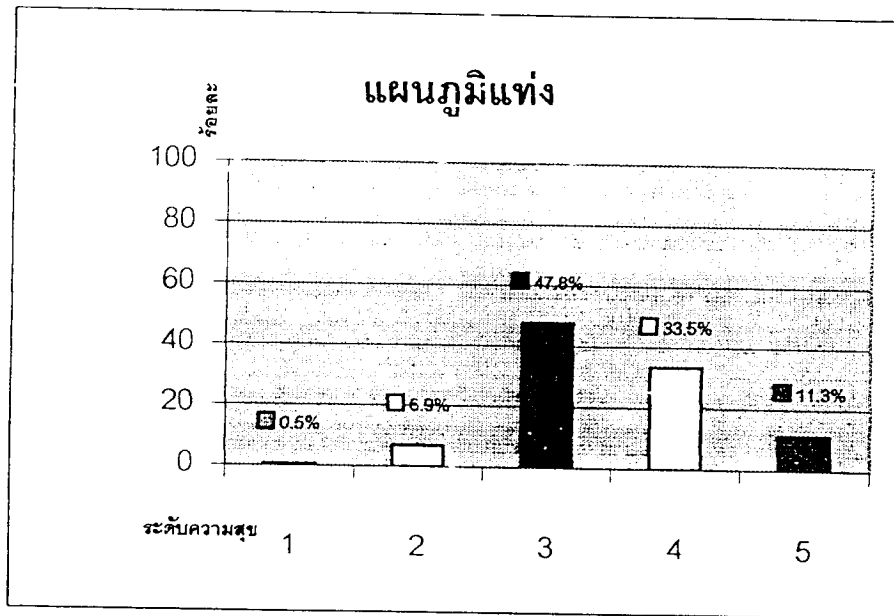
จากแผนภูมิที่ 4 แสดงว่านักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุตั้งแต่ 19-26 ปี และส่วนใหญ่มีอายุ 21 ปี

แผนภูมิที่ 5 ระดับชั้นของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแผนภูมิที่ 5 แสดงว่านักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อ้างอิงศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 คือ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 111 คน (ร้อยละ 53.6) ชั้นปีที่ 4 จำนวน 94 คน (ร้อยละ 45.4) (อีก 2 คน หรือร้อยละ 1 ไม่ตอบแบบสอบถาม)

แผนภูมิที่ 6 ระดับความสุขในการเรียนรู้ในปัจจุบันของนักศึกษา โดยรวม

จากแผนภูมิที่ 6 พบว่า นักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่างในปัจจุบัน มีความสุขในการเรียนรู้ในระดับปานกลาง คือ จากผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องนี้ 293 คน ส่วนใหญ่มีระดับความสุขในการเรียนรู้ในระดับปานกลาง (จำนวน 94 คน หรือร้อยละ 47.8) รองลงมาอยู่ในระดับมาก (จำนวน 68 คน หรือร้อยละ 33.5) อยู่ในระดับมากที่สุด (จำนวน 83 คนหรือร้อยละ 11.3) อยู่ในระดับน้อย (จำนวน 14 คน หรือร้อยละ 6.9) และอยู่ในระดับน้อยที่สุด (จำนวน 1 คน หรือร้อยละ 5) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับความสุขในการเรียนรู้ในปัจจุบันของนักศึกษา จำแนกตามสถาบัน

วิเคราะห์ระดับความสุขในการเรียนรู้จากค่าเฉลี่ยโดย

วิเคราะห์	1.00 – 1.49	=	ระดับน้อยที่สุด
	1.50 – 2.49	=	ระดับน้อย
	2.50 – 3.49	=	ระดับปานกลาง
	3.50 – 4.49	=	ระดับมาก
	4.50 – 5.00	=	ระดับมากที่สุด

จำนวน (คน) ร้อยละ สถาบัน	ระดับความสุขในการเรียนรู้						
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	รวม	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)
สถาบันราชภัฏนครสวรรค์	-	8	56	36	2	102	3.31
ร้อยละของสถาบัน	-	7.8%	54.9%	35.3%	2.0%	100%	(338/102)
สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์	1	5	29	11	7	53	3.34
ร้อยละของสถาบัน	1.9%	9.4%	54.7%	20.8%	13.2%	100%	(117/53)
สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม	-	1	12	21	14	48	4
ร้อยละของสถาบัน	-	2.1%	25.0%	43.8%	29.2%	100%	(192/48)

จากตารางที่ 2 พบว่านักศึกษาไปรวมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในกลุ่มสถาบันราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ และเพชรบูรณ์ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสุขในการเรียนรู้ระดับปานกลาง สถาบันราชภัฏพิบูลสงครามนักศึกษาส่วนใหญ่มีความสุขในการเรียนรู้ในระดับมาก กล่าวคือ

- (1) นักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.9) มีความสุขในการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.31)
- (2) นักศึกษาสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.7) มีความสุขในการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.34)
- (3) นักศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงครามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.8) มีความสุขในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4)

1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจัยที่ส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ลักษณะปัจจัยที่ส่งเสริมความสุขในการเรียนของนักศึกษา แสดงด้วยสถิติพรรณนา Descriptive Statistics ได้แก่ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation S.D.) โดย

1.2.1 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นจากค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.0-1.49	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือคิดว่าไม่เป็นความจริงอย่างยิ่ง
	1.50-2.49	ระดับความคิดเห็นน้อย คือ ไม่เห็นด้วย หรือคิดว่าไม่เป็นความจริง
	2.50-3.49	ระดับความคิดเห็นปานกลาง คือ คิดว่าเป็นจริงอยู่บ้าง
	3.50-4.49	ระดับความคิดเห็นมาก คือ เห็นด้วย หรือคิดว่าเป็นความจริง
	4.49-5.0	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือคิดว่าเป็นความจริงอย่างยิ่ง

ตารางที่ 3 สภาพของผู้สอนซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตามที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและลักษณะที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

ลักษณะของผู้สอนที่ส่งเสริมให้ เรียนรู้อย่างมีความสุข	ลักษณะที่ต้องการให้เป็น			ลักษณะที่เป็นอยู่ปัจจุบัน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
1. มีความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ	4.76	.49	มากที่สุด	3.64	.69	มาก
2. มีความยุติธรรม	4.67	.69	มากที่สุด	3.03	.83	ปานกลาง
3. เอาใจใส่ต่อลูกศิษย์	4.68	.62	มากที่สุด	3.01	.94	ปานกลาง
4. ให้เกียรติผู้เรียน	4.63	.76	มากที่สุด	2.94	1.08	ปานกลาง
5. มีความรับผิดชอบ	4.70	.55	มากที่สุด	3.51	.82	มาก
6. ใฝ่รู้	4.67	.52	มากที่สุด	3.69	.84	มาก
7. เป็นที่พึ่งได้	4.74	.57	มากที่สุด	3.52	.87	มาก
8. มีวิจารณ์อย่างที่ดี	4.71	.53	มากที่สุด	3.48	.95	ปานกลาง
9. รัก เมตตา ลูกศิษย์อย่าง อย่างจริงใจ	4.79	.53	มากที่สุด	3.22	.95	ปานกลาง
10. มีศิลปะในการพูด	4.78	.56	มากที่สุด	3.20	1.01	ปานกลาง
11. มีอารมณ์ดี มั่นคง	4.74	.62	มากที่สุด	2.65	.93	ปานกลาง
12. มีความสุขในการสอน	4.69	.63	มากที่สุด	3.13	.93	ปานกลาง
13. มีใจเปิดกว้าง	4.76	.57	มากที่สุด	3.19	1.09	ปานกลาง
14. เป็นกันเอง	4.64	.65	มากที่สุด	3.53	.88	มาก
15. รู้จักยึดหยุ่น	4.64	.68	มากที่สุด	3.27	.93	ปานกลาง
16. ไม่หาผลประโยชน์จาก ผู้เรียน	4.75	.55	มากที่สุด	3.41	1.06	ปานกลาง
17. แต่งกายเหมาะสม	4.72	.55	มากที่สุด	4.14	.79	มาก
18. นำเคารพ	4.71	.66	มากที่สุด	3.32	1.10	ปานกลาง
19. ใช้สื่อเป็น	4.74	.55	มากที่สุด	3.63	.85	มาก
20. มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน	4.67	.67	มากที่สุด	3.05	.93	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่าสภาพลักษณะผู้สอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตามที่นักศึกษาต้องการและสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันตามความคิดเห็นของนักศึกษามีลักษณะ ดังนี้

1. ความต้องการลักษณะของผู้สอนซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษามีความต้องการให้มีลักษณะทั้ง 20 ข้อ ในระดับมากที่สุดทุกข้อ (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.63 - 4.79) และประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. อาจารย์มีความรัก เมตตาถูกศิษย์อย่างจริงใจ (ค่าเฉลี่ย = 4.79)
2. อาจารย์เป็นผู้มีศิลปะในการพูดให้เกิดประโยชน์ ใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม สร้างสรรค์ให้กำลังใจ ไม่ข่มขู่ ไม่เยาะเย้ย ไม่ดูถูก ไม่เลียดสี ไม่พูดให้ลูกศิษย์เกิดความเครียด (ค่าเฉลี่ย = 4.78)
3. อาจารย์มีความรู้ รู้ลึก รู้จริง ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 4.76) และอาจารย์มีใจเปิดกว้าง (ค่าเฉลี่ย = 4.76)

2. ลักษณะที่เป็นจริงของผู้สอนซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น ในปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 2.65 - 3.48 จำนวน 13 ข้อใน 20 ข้อ) และประเด็นที่นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจุบันลักษณะของอาจารย์มีอยู่แล้วในระดับมาก ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

- 1) อาจารย์แต่งกายเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 4.14)
- 2) อาจารย์ใฝ่รู้ รักการอ่าน การค้นคว้า รักการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ ทำให้เป็นผู้รอบรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์ ทันสมัย ทันสังคม (ค่าเฉลี่ย = 3.69)
- 3) อาจารย์มีความรู้ลึก รู้จริง ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 3.64)

ส่วนประเด็นที่นักศึกษาคิดว่าปัจจุบันอาจารย์มีลักษณะที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข อยู่ในระดับปานกลาง และได้ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. อาจารย์มีอารมณ์ดี มั่นคง ไม่แปรปรวน (ค่าเฉลี่ย = 2.65)
2. อาจารย์ให้เกียรติผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย = 2.94)
3. อาจารย์เอาใจใส่ต่อลูกศิษย์โดยทั่วถึง (ค่าเฉลี่ย = 3.01)

ตารางที่ 4 สภาพวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตามที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

ลักษณะวิธีการสอนและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข	ลักษณะที่ต้องการให้เป็น			ลักษณะที่เป็นอยู่ปัจจุบัน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. สอนเป็น	4.80	.53	มากที่สุด	3.23	.83	ปานกลาง
2. มีวิธีการสอนหลากหลาย	4.73	.58	มากที่สุด	2.93	.83	ปานกลาง
3. จัดกิจกรรมเหมาะสม	4.72	.58	มากที่สุด	3.54	.91	มาก
4. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	4.65	.64	มากที่สุด	2.51	.99	ปานกลาง
5. ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.57	.73	มากที่สุด	3.18	.80	ปานกลาง
6. ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์	4.71	.51	มากที่สุด	3.60	.93	มาก
7. แทรกเรื่องตลก	4.58	.69	มากที่สุด	3.0	1.05	ปานกลาง
8. เสียงดังฟังชัด น่าสนใจ	4.72	.53	มากที่สุด	3.37	.88	ปานกลาง
9. ส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง	4.66	.59	มากที่สุด	3.72	.87	มาก
10. ให้โอกาสเลือกทำกิจกรรม	4.67	.68	มากที่สุด	3.14	1.10	ปานกลาง
11. มีการเปลี่ยนที่เรียน	4.67	.78	มากที่สุด	3.03	1.13	ปานกลาง
12. สอนปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี	4.77	.52	มากที่สุด	3.78	1.03	มาก
13. มีเกร็ดความรู้แปลกๆ มาเล่า	4.69	.59	มากที่สุด	3.18	.92	ปานกลาง
14. มีการปรับสภาพการเรียน	4.66	.64	มากที่สุด	2.90	.92	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่าสภาพลักษณะวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามที่นักศึกษาต้องการและสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันตามความคิดเห็นของนักศึกษามีลักษณะดังนี้

1. ความต้องการลักษณะวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษาต้องการให้อาจารย์มีวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมในลักษณะทั้ง 14 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ(ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.57-4.80) และประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. อาจารย์สอนเป็นคือ สอนรู้เรื่อง เข้าใจง่าย (ค่าเฉลี่ย=4.80)
2. อาจารย์สอนให้ปฏิบัติควบคู่กับสอนทฤษฎี (ค่าเฉลี่ย=4.77)
3. อาจารย์มีวิธีการสอนหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ (ค่าเฉลี่ย=4.73)

2. ลักษณะปัจจุบันของวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้นนักศึกษาเห็นว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 2.51-3.37 จำนวน 10 ข้อใน 14 ข้อ) และประเด็นที่นักศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าปัจจุบันมีลักษณะอยู่ในระดับมากตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. อาจารย์สอนให้มีการปฏิบัติด้วยไม่สอนแต่ทฤษฎี (ค่าเฉลี่ย=3.78)
2. อาจารย์ส่งเสริมแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง จากแหล่งความรู้ต่างๆ ไม่ใช่คอยฟังจากอาจารย์แต่เพียงฝ่ายเดียว (ค่าเฉลี่ย=3.72)
3. อาจารย์ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ (ค่าเฉลี่ย=3.60)

ประเด็นที่นักศึกษาเห็นว่าวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ มีลักษณะส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขในระดับปานกลาง และได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. อาจารย์สอนแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมจัดกิจกรรม การเรียนการสอนตั้งแต่เริ่มต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.51)
2. อาจารย์รู้จักสังเกตและปรับสภาพการเรียนการสอน เช่น เมื่อเห็นนักศึกษา เบื่อที่จะฟังก็ปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้ปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 2.90)
3. อาจารย์มีวิธีการสอนหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ (ค่าเฉลี่ย = 2.93)

ตารางที่ 5 สภาพการประเมินผลการเรียนรู้ การจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ลักษณะวิธีการสอนและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข	ลักษณะที่ต้องการให้เป็น			ลักษณะที่เป็นอยู่ปัจจุบัน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ประเมินผลโดยตนเอง	4.62	.62	มากที่สุด	3.17	.35	ปานกลาง
2. บอกแนวการประเมินผลก่อน	4.78	.47	มากที่สุด	3.65	1.00	มาก
3. ประเมินผลตามเกณฑ์ที่บอกไว้	4.72	.57	มากที่สุด	3.56	.94	มาก
4. อาจารย์ให้ออกาสผู้เรียนได้ประเมินผลตัวเอง	4.63	.63	มากที่สุด	2.86	.95	ปานกลาง
5. แจ้งผลการประเมินและแนวทางแก้ไข	4.76	.50	มากที่สุด	3.00	.97	ปานกลาง
6. มีวิธีการประเมินผลเป็นที่ยอมรับ	4.73	.51	มากที่สุด	3.05	1.02	ปานกลาง
7. กระบวนการสอนไม่ทำให้สับสน	4.74	.51	มากที่สุด	3.25	.87	ปานกลาง
8. ใช้สื่อการสอนได้เหมาะสม	4.76	.48	มากที่สุด	3.37	.86	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่าสภาพลักษณะวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ การจัดลำดับการสอน และการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขที่นักศึกษาต้องการ และสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของนักศึกษามีลักษณะดังนี้

1. ความต้องการลักษณะวิธีการประเมินผลการจัดลำดับการสอน และการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษามีความต้องการให้มีวิธีการประเมินผลและการจัดลำดับการสอนทั้ง 8 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.62-4.78) และประเด็นที่นักศึกษาเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุดตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. อาจารย์บอกแนวการสอนและการประเมินผลอย่างชัดเจน ตั้งแต่เริ่มกันสอน
วิชานั้น (ค่าเฉลี่ย = 4.78)

2. อาจารย์แจ้งผลการประเมินตลอดจนแนวทางแก้ไขโดยเร็ว ให้ผู้เรียนได้รับรู้
เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย = 4.76) และอาจารย์ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา
(ค่าเฉลี่ย = 4.76)

3. อาจารย์มีกระบวนการสอนที่ไม่ทำให้สับสน (ค่าเฉลี่ย = 4.74)

2. ลักษณะที่เป็นจริงของวิธีการประเมินผล การจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อการสอนของ
อาจารย์ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษาเห็นว่าส่วนใหญ่
อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.86 - 3.37 จำนวน 6 ข้อ ใน 8 ข้อ)
สำหรับประเด็นที่นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจุบันมีอยู่แล้วในระดับมาก ตามลำดับ 2 ลำดับ ได้แก่

1. อาจารย์บอกแนวการสอนและการประเมินผลอย่างชัดเจน ตั้งแต่เริ่มต้นสอน
วิชานั้น (ค่าเฉลี่ย = 3.65)

2. อาจารย์ประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ตามเกณฑ์ที่ได้ตกลงกับผู้เรียน
(ค่าเฉลี่ย = 3.56)

ประเด็นที่นักศึกษาเห็นว่าลักษณะที่เป็นจริงของวิธีการประเมินผล การจัดลำดับการสอน
และการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขอยู่
ในระดับปานกลาง และได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. อาจารย์ให้โอกาสผู้เรียนได้ประเมินผลตัวเอง (ค่าเฉลี่ย = 2.86)

2. อาจารย์แจ้งผลการประเมินตลอดจนแนวทางแก้ไขโดยเร็วให้ผู้เรียนได้รับรู้
เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย = 3.00)

3. อาจารย์มีวิธีการประเมินผลที่ทำให้ผู้เรียนยอมรับในจุดอ่อนของตนเอง และ
พร้อมที่จะแก้ไข (ค่าเฉลี่ย = 3.05)

ตารางที่ 6 สภาพเนื้อหาสาระและกิจกรรมซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข
ตามที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ส่งเสริม ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข	ลักษณะที่ต้องการให้เป็น			ลักษณะที่เป็นอยู่ปัจจุบัน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
1. ให้มีการปฏิบัติจริง	4.83	.49	มากที่สุด	3.82	10.6	มาก
2. เน้นจรรยาบรรณ	4.78	.52	มากที่สุด	3.72	.88	มาก
3. ฝึกให้มีใจเปิดกว้าง	4.78	.51	มากที่สุด	3.60	.91	มาก
4. ทำให้รู้ความสามารถของตัวเอง	4.78	.49	มากที่สุด	3.61	.92	มาก
5. ให้มีความภูมิใจในวิชาชีพนั้น	4.83	.40	มากที่สุด	3.74	.84	มาก
6. ฝึกให้รู้จักคิดวิเคราะห์	4.79	.43	มากที่สุด	3.66	.87	มาก
7. สอนให้รัก ความยุติธรรม	4.78	.49	มากที่สุด	3.43	.95	ปานกลาง
8. เสริมให้บอกทำดีเป็นแบบอย่าง	4.78	.45	มากที่สุด	3.65	.85	มาก
9. มีประโยชน์ในชีวิตจริง	4.86	.38	มากที่สุด	3.79	.91	มาก
10. เป็นเรื่องที่ยากเรียนรู้	4.82	.44	มากที่สุด	3.56	.98	มาก
11. ความรู้ใหม่มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับความรู้เดิม	4.79	.49	มากที่สุด	3.58	.93	มาก
12. เป็นเรื่องที่แปลกใหม่น่าสนใจ	4.81	.44	มากที่สุด	3.41	.93	ปานกลาง
13. เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน	4.83	.44	มากที่สุด	3.72	.88	มาก
14. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความ สุขจากการเผชิญกับปัญหา และมีความสุข ที่ได้เรียน รู้วิธีการในการแก้ปัญหา	4.75	.58	มากที่สุด	3.45	.90	ปานกลาง
15. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความ สำคัญของสิทธิมนุษยชน	4.73	.59	มากที่สุด	3.49	.86	ปานกลาง
16. ส่งเสริมให้ผู้เรียน ภูมิใจที่ เกิดเป็นคนไทย	4.75	.55	มากที่สุด	3.56	.97	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่าสภาพลักษณะเนื้อหาสาระและกิจกรรมซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามที่นักศึกษาต้องการให้เป็น และที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของนักศึกษามีลักษณะดังนี้

1. ความต้องการลักษณะเนื้อหาสาระและกิจกรรมซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษามีความต้องการให้มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมลักษณะ ทั้ง 16 ข้ออยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.73-4.86) และประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด คมลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. เนื้อหาสาระและกิจกรรมเป็นประโยชน์นำไปใช้ได้จริงในชีวิตและการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 4.86)

2. มี 3 ข้อ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย = 4.83) คือ

เนื้อหาสาระและกิจกรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันทันสมัย (ค่าเฉลี่ย = 4.83)

เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยปฏิบัติจริง (ค่าเฉลี่ย = 4.83)

เนื้อหาสาระและกิจกรรมส่งเสริมให้มีความภูมิใจในวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 4.83)

2. ลักษณะที่เป็นจริงของเนื้อหาสาระและกิจกรรมซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษาเห็นว่าส่วนใหญ่มีลักษณะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 3.56-3.82 จำนวน 12 ข้อ ใน 16 ข้อ) และประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นๆ ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. เนื้อหาสาระและกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (ค่าเฉลี่ย = 3.82)

2. เนื้อหาสาระและกิจกรรมเป็นประโยชน์ นำไปใช้ได้จริงในชีวิตและการประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 3.79)

3. เนื้อหาสาระและกิจกรรมส่งเสริมให้มีความภูมิใจในวิชาชีพด้านนิเทศศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย = 3.74)

ประเด็นที่นักศึกษาเห็นว่าลักษณะที่เป็นจริงของเนื้อหาสาระและกิจกรรมซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขอยู่ในระดับปานกลาง และได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ตามลำดับ 3 ลำดับ (มี 4 ข้อ ใน 16 ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง) ได้แก่

1. เนื้อหาสาระและกิจกรรมเป็นเรื่องที่แปลกใหม่น่าสนใจสำหรับผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย = 3.41)
2. เนื้อหาสาระและกิจกรรมสอนให้ผู้เรียนเป็นผู้รักความยุติธรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.43)
3. เนื้อหาสาระและกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขจากการเผชิญกับปัญหา และมีความสุขที่ได้เรียนรู้วิธีการในการแก้ปัญหา (ค่าเฉลี่ย = 3.45)

ตารางที่ 7 ลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้เรียนซึ่งส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตาม
ที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

ลักษณะเกี่ยวกับตัวผู้เรียนที่ ส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข	ลักษณะที่ต้องการให้เป็น			ลักษณะที่เป็นอยู่ปัจจุบัน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
1. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียน	4.76	.50	มากที่สุด	3.62	.83	มาก
2. แบ่งเวลาเป็น	4.78	.55	มากที่สุด	3.48	.79	ปานกลาง
3. เป็นผู้รับผิดชอบ	4.78	.47	มากที่สุด	3.79	.82	มาก
4. มีความชอบในเนื้อหาที่เรียน รักในวิชาชีพเกษตรศาสตร์	4.81	.50	มากที่สุด	3.95	.87	มาก
5. มีการเปิดรับข่าวสาร จากสื่อมวลชนอยู่เสมอ	4.85	.47	มากที่สุด	3.91	.91	มาก
6. รักการค้นคว้าหาความรู้ ด้วยตัวเอง	4.80	.43	มากที่สุด	3.43	.85	ปานกลาง
7. รักกับสื่อและมีความมั่นใจใน ตัวเอง	4.82	.45	มากที่สุด	3.90	.85	มาก
8. มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่	4.86	.40	มากที่สุด	3.90	.90	มาก
9. รักและภูมิใจในสถาบัน	4.85	.44	มากที่สุด	4.12	.90	มาก
10. มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้รู้ เรื่องเข้าใจ	4.81	.45	มากที่สุด	3.75	.80	มาก
11. ผู้เรียนสามารถจัดการกับ ปัญหาส่วนตัวได้	4.82	.47	มากที่สุด	3.87	.93	มาก
12. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.82	.45	มากที่สุด	3.62	.81	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่าสภาพลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้เรียนซึ่งส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขที่นักศึกษาต้องการให้เป็น และสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของนักศึกษามีลักษณะ ดังนี้

1. ความต้องการลักษณะบุคลิกภาพของผู้เรียนซึ่งส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษามีความต้องการให้มีลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวทั้ง 12 ข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.76-4.86) และประเด็นที่นักศึกษามีความต้องการให้เป็นมากที่สุด ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง (ค่าเฉลี่ย = 4.86)
2. ลำดับที่ 2 มี 2 ข้อ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ

ผู้เรียนมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย = 4.85) และผู้เรียนรักและภูมิใจในสถาบันที่กำลังศึกษาอยู่ (ค่าเฉลี่ย = 4.85)

2. ลักษณะที่เป็นจริงของบุคลิกภาพของผู้เรียน ซึ่งส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษาเห็นว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.62-4.12 จำนวน 10 ข้อใน 12 ข้อ) และประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. ผู้เรียนรักและภูมิใจในสถาบันที่กำลังศึกษาอยู่ (ค่าเฉลี่ย = 4.12)
2. ผู้เรียนชอบในเนื้อหาที่เรียนรักในวิชาชีพและเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย = 3.95)
3. ผู้เรียนมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.91)

ประเด็นที่นักศึกษามองว่าเป็นลักษณะที่เป็นจริงของบุคลิกภาพผู้เรียน ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ตามลำดับ 3 ลำดับ (โดยอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ และระดับมาก 2 ข้อ) ได้แก่

1. ผู้เรียนรักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง (ค่าเฉลี่ย = 3.43)
2. ผู้เรียนแบ่งเวลาเป็น (ค่าเฉลี่ย = 3.48)
3. ลำดับที่ 3 มี 2 ข้อ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ผู้เรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียน (ค่าเฉลี่ย 3.62) และผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ (ค่าเฉลี่ย = 3.62)

ตารางที่ 8 ลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ตามที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ลักษณะเกี่ยวกับตัวผู้เรียนที่ ส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข	ลักษณะที่ต้องการให้เป็น			ลักษณะที่เป็นอยู่ปัจจุบัน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วม ในการเรียนการสอนและ การทำกิจกรรมเป็นอย่างดี	4.79	.47	มากที่สุด	3.74	.82	มาก
2. รู้จัก เคารพ อดทน ให้อภัย	4.81	.45	มากที่สุด	3.77	.82	มาก
3. เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับผู้อื่นได้	4.78	.47	มากที่สุด	4.09	.81	มาก
4. รู้สึกมีความสุขที่ทำให้ผู้อื่น มีความสุข	4.77	.52	มากที่สุด	3.89	.87	มาก
5. มีความคิดเชิงวิเคราะห์ มีเหตุผล	4.76	.49	มากที่สุด	3.54	.79	มาก
6. ชอบอาจารย์ผู้สอน	4.74	.63	มากที่สุด	3.26	1.03	ปานกลาง
7. มีความเข้าใจในตัวผู้สอน	4.72	.61	มากที่สุด	3.14	1.00	ปานกลาง
8. มีเพื่อนรู้ใจที่ช่วยเหลือกัน	4.81	.43	มากที่สุด	3.94	.98	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่าสภาพลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขที่นักศึกษาต้องการให้เป็น และสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ตามความเห็นของนักศึกษา มีลักษณะดังนี้

1. ความต้องการลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษาต้องการให้ลักษณะบุคลิกภาพในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมีลักษณะเป็นทั้ง 8 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.72-4.81) และประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. มี 2 ข้อได้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ผู้เรียนมีเพื่อนรู้ใจที่ช่วยเหลือกันในเรื่องการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.81) และผู้เรียนรู้จักเสียสละ อดทน ให้อภัย (ค่าเฉลี่ย = 4.81)
2. ผู้เรียนให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี (ค่าเฉลี่ย = 4.79)
3. ผู้เรียนเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีเข้ากับผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.78)

2. ลักษณะที่เป็นจริงของลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาในการมีปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่น ซึ่งส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษาเห็นว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 3.54-4.09 จำนวน 6 ข้อ ใน 8 ข้อ) และประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. ผู้เรียนเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีเข้ากับผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.09)
2. ผู้เรียนมีเพื่อนรู้ใจที่ช่วยเหลือกันในเรื่องการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 3.94)
3. ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขที่ทำให้ผู้อื่นมีความสุข (ค่าเฉลี่ย = 3.89)

ส่วนประเด็นที่นักศึกษาเห็นว่า เป็นลักษณะที่เป็นจริงของบุคลิกภาพของผู้เรียนในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ตามลำดับ 3 ลำดับ โดยอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ ได้แก่

1. ผู้เรียนมีความเข้าใจในตัวผู้สอน (ค่าเฉลี่ย = 3.14)
2. ผู้เรียนชอบอาจารย์ผู้สอน (ค่าเฉลี่ย = 3.26)
3. ผู้เรียนมีความคิดเชิงวิเคราะห์ มีเหตุผล (ค่าเฉลี่ย = 3.54)

ตารางที่ 9 สภาพปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุนซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข
ตามที่นักศึกษาต้องการให้เป็นและที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สิ่งสนับสนุนที่ส่งเสริม การเรียนรู้อย่างมีความสุข	ลักษณะที่ต้องการให้เป็น			ลักษณะที่เป็นอยู่ปัจจุบัน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
1. ศูนย์วิทยบริการมีเทคโนโลยี ช่วยในการค้นคว้าเพียงพอ และ ทันสมัย	4.83	.51	มากที่สุด	3.27	1.07	ปานกลาง
2. เวลาในการให้บริการของ ศูนย์วิทยบริการสอดคล้อง กับเวลาว่างของผู้เรียน	4.83	.46	มากที่สุด	3.52	.99	มาก
3. อุปกรณ์และห้องปฏิบัติการ มีประสิทธิภาพ สามารถใช้ ปฏิบัติงานให้ได้ดี	4.84	.46	มากที่สุด	2.98	1.04	ปานกลาง
4. อุปกรณ์มีจำนวนมากเพียงพอ กับผู้เรียน	4.85	.50	มากที่สุด	2.51	1.05	ปานกลาง
5. ผู้เรียนสามารถใช้ห้อง ปฏิบัติการทำงานได้ ตามความต้องการ	4.86	.49	มากที่สุด	2.43	1.06	ปานกลาง
6. เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ให้ เรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ เหมาะสม กับเนื้อหาวิชาที่เรียน	4.83	.50	มากที่สุด	3.13	.94	ปานกลาง
7. ขนาดของห้องเรียน เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน	4.83	.49	มากที่สุด	3.24	1.07	ปานกลาง
8. ห้องเรียน สะอาดมีอุปกรณ์ ช่วยในการสอนที่มี ประสิทธิภาพใช้ได้	4.83	.57	มากที่สุด	3.24	.95	ปานกลาง
9. อาคารเรียนเป็นสง่า สวยงาม	4.84	.47	มากที่สุด	3.36	1.04	ปานกลาง
10. บริเวณสถาบันร่มรื่น สวยงาม	4.84	.48	มากที่สุด	3.68	.90	มาก
11. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการ พัฒนาสถาบัน	4.83	.44	มากที่สุด	3.59	.90	มาก
12. ผู้บริหารให้การสนับสนุน กิจกรรมการเรียนเท่าที่จะ ทำได้	4.84	.48	มากที่สุด	3.47	.92	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 พบว่าสภาพปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามที่นักศึกษาต้องการและที่เป็นอยู่ปัจจุบันตามความคิดเห็นของนักศึกษามีลักษณะดังนี้

1. ความต้องการสภาพปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุนซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษามีความต้องการสภาพปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุนให้มีลักษณะเป็นทั้ง 12 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.83-4.86) และประเด็นที่นักศึกษามีความเห็นด้วย อย่างยิ่งมากที่สุดตามลำดับ 2 ลำดับ ได้แก่

1. ผู้เรียนสามารถใช้ห้องปฏิบัติการทำงานได้ตามความต้องการ (ค่าเฉลี่ย = 4.86)

2. อุปกรณ์จำนวนมากเพียงพอกับผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย = 4.85)

ส่วนข้ออื่นๆ อีก 10 ข้อนอกจากนี้อยู่ในอันดับใกล้เคียงกัน (ค่าเฉลี่ย = 4.84 4 ข้อ และ ค่าเฉลี่ย = 4.83 6 ข้อ)

2. ลักษณะที่เป็นจริงของสภาพปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุนซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น นักศึกษาเห็นว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 2.43 - 3.47 จำนวน 8 ข้อ ใน 12 ข้อ) ซึ่งประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มี 3 ข้อ ตามลำดับ ได้แก่

1. บริเวณสถาบันร่มรื่น สวยงาม (ค่าเฉลี่ย = 3.68)

2. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบัน (ค่าเฉลี่ย = 3.59)

3. เวลาในการให้บริการของศูนย์วิทยบริการสอดคล้องกับเวลาว่างของผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย = 3.52)

ส่วนประเด็นที่นักศึกษาเห็นว่าเป็นลักษณะสภาพปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุนที่เป็นจริง และได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ตามลำดับ 3 ลำดับ ได้แก่

1. ผู้เรียนสามารถใช้ห้องปฏิบัติการทำงานได้ตามต้องการ (ค่าเฉลี่ย = 2.43)

2. อุปกรณ์มีจำนวนมากเพียงพอกับผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย = 2.51)

3. อุปกรณ์และห้องปฏิบัติการมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ปฏิบัติการให้ได้ดี (ค่าเฉลี่ย =

1.3 ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจัยที่ส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างลักษณะที่ต้องการให้เป็นกับลักษณะที่เป็นอยู่จริง

การเปรียบเทียบสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขระหว่างลักษณะที่ต้องการให้เป็นและลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแสดงด้วยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจ (แบบ Paired-test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ หรือระดับความเชื่อถือได้ที่ .05 (95%) และเป็นแบบทดสอบสองทางคือ แตกต่างหรือไม่แตกต่างกันในขอบเขตของค่าวิกฤติ (Critical region) (วิราพร พงศ์อวารย์, 2542: 231-241)

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบสภาพปัจจัยที่ส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างลักษณะที่ต้องการให้เป็นกับลักษณะที่เป็นอยู่จริง

ลักษณะปัจจัยที่ส่งเสริม การเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข	df	t	sig 2 tailed Paired-test
ลักษณะที่ต้องการให้เป็น ลักษณะที่เป็นอยู่จริง	137	31.441	.000

จากตารางที่ 10 พบว่า สภาพปัจจัยที่ส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ตามความต้องการให้เป็นของนักศึกษากับสภาพที่เป็นอยู่จริง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ = .05 คือ สภาพปัจจัยในการสอน อันได้แก่ ลักษณะอาจารย์ เทคนิควิธีสอนโดยรวม เนื้อหาสาระและกิจกรรม ลักษณะผู้เรียน ตลอดจนสิ่งสนับสนุนต่าง ๆ ซึ่งนักศึกษาคิดว่าเป็นลักษณะที่ส่งเสริมการสอนให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข มีความแตกต่างกับสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สภาพปัจจัยการสอนที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันยังเป็นสภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขไม่ได้ตามความคาดหวังหรือความต้องการของนักศึกษา หรือนักศึกษามีความต้องการสภาพปัจจัยในการสอนซึ่งส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขสูงกว่าลักษณะสภาพปัจจัยในการสอนที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน

1.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพลักษณะปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์เหตุผลที่นักศึกษาตอบในแบบสอบถามแบบปลายเปิด ถึงเหตุผลในการเลือกระบุชื่ออาจารย์ท่านหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขมากที่สุด แสดงด้วยการสรุปประเด็นเป็นความพรรณนาลักษณะโดยรวมและการแจกแจงความถี่ในการระบุของนักศึกษาตามลำดับมากไปน้อย ในตารางที่ 11 และ 12 ดังนี้

ตารางที่ 11 ลักษณะของอาจารย์ตามเหตุผลที่นักศึกษาเลือกกว่าเรียนรู้ด้วยแล้วมีความสุข

ลักษณะอาจารย์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข	ความถี่	ตัวอย่างเหตุผลในการเลือก
1. รัก เมตตา เข้าใจ และให้อิถาส ผู้เรียนเสมอ	60	“ไม่มีช่องว่างระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน” “กระตุ้นให้กำลังใจ” “แม่คนที่ 2”
2. มีอารมณ์ดี ใจดี มีอารมณ์ขัน และ ใจกว้าง	58	“อดทนกับนักศึกษา” “ไม่เครียด” “ขอให้แสดงความคิดเห็น”
3. คอยช่วยเหลือผู้เรียน เป็นที่พึ่ง ที่ปรึกษา เมื่อผู้เรียนต้องการได้	55	“เป็นเพื่อน” “รับฟังปัญหา” “เข้าหาได้ตลอดเวลา”
4. มีความเป็นกันเองกับผู้เรียน	47	“รู้จักผู้เรียน” “ทักทาย จำผู้เรียนได้”
5. เป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์	27	“นำประสบการณ์ที่สะสมมานานมาสอน”
6. เป็นผู้มีความยุติธรรม	27	“ให้คะแนนตามความสามารถไม่ลุ่มให้ คะแนน”
7. พุดจาไพเราะ รักชานำใจผู้เรียน	27	“พุดจาน่าฟัง ไม่ล้อเลียน ไม่ทำให้เครียด”
8. เป็นผู้มึเหตุผล	27	“รับฟังปัญหาของผู้เรียน”
9. เป็นผู้รู้จักยึดหยุ่น	21	“ไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ตายตัว” “เอาใจเขามาใส่ใจเรา”
10. ทันสมัย	19	“รู้เรื่องใหม่ๆ”

จากตารางที่ 11 พบว่า ลักษณะสำคัญที่สุดของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งนักศึกษาเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุข ตามลำดับ 3 ลำดับ มีลักษณะดังนี้คือ

1. อาจารย์ รัก เมตตา เข้าใจ และให้โอกาสผู้เรียนเสมอ (ความถี่ = 60)
2. อาจารย์มีอารมณ์ดี ใจดี มีอารมณ์ขันและใจกว้าง (ความถี่ = 58)
3. อาจารย์คอยช่วยเหลือ เป็นที่พึ่ง ที่ปรึกษา เมื่อผู้เรียนต้องการได้ (ความถี่ = 55)

ตารางที่ 12 ลักษณะวิธีสอนของอาจารย์ที่นักศึกษาเรียนด้วยแล้วมีความสุข

วิธีสอนที่ส่งเสริมความสุข ในการเรียนรู้	ความถี่	ตัวอย่างเหตุผลในการเลือก
1. สอนเข้าใจง่าย	49	“สอดคล้องความรู้รอบตัว ขำวสารต่างๆ” “พูดเก่งให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นให้ฉฉาน” “ยกตัวอย่างของจริง ความจริง”
2. มีเทคนิควิธีสอนหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ	40	“รู้จักสอนให้นักเรียนสนใจ ไม่จืดจืด” “ไม่สอนน้ำมากจนน่าเบื่อ” “มีวิธีสอนไม่เหมือนใคร” “มีวิธีสอนหลายรูปแบบไม่น่าเบื่อ”
3. สอนให้ปฏิบัติ	33	“สั่งงานที่นักศึกษาทำได้” “รู้จักนักศึกษาดีกว่าควรทำงานอะไร” “ให้นักศึกษาได้คิดงานของตัวเอง”
4. สอนสนุก	25	“มีมุข” “ตลกดี” “สอนไม่เครียด แม้จะมีแนวการสอนเหมือนเดิมๆ” “เรียนสนุก ชอบมีเรื่องตลกเล่า มีเวลาพักเบรกได้”
5. สื่อการสอนที่ดี	10	“ใช้สื่อไม่ซ้ำกันเลย” “สอนนอกสถานที่”

จากตารางที่ 12 พบว่า วิธีสอนที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้อย่างมีความสุข ที่สำคัญตามลำดับ 3 ลำดับ มีลักษณะดังนี้คือ

1. สอนให้เข้าใจง่าย (ความถี่ = 49)
2. มีเทคนิควิธีสอนหลากหลายไม่น่าเบื่อ (ความถี่ = 40)
3. สอนให้ปฏิบัติ (ความถี่ = 33)

**ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกเกี่ยวกับกระบวนการสอนของ
อาจารย์ที่นักศึกษาระบุว่าเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุข**

อาจารย์ผู้ถูกเลือกเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ผู้ที่นักศึกษาระบุไว้ในการตอบแบบสอบถามว่าเรียนด้วยแล้วมีความสุข โดยพิจารณาจากอาจารย์ที่มีความถี่ในการที่นักศึกษาแต่ละสถาบันเลือกสูงสุดว่ามีลักษณะส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ ได้จำนวนอาจารย์ 5 คน (ความถี่ที่ถูักนักศึกษาลือกรระหว่าง 15-26 ราย) เป็นอาจารย์ผู้สอนจากสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ 2 คน พิบูลสงคราม 2 คน และเพชรบูรณ์ 1 คน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์เองทั้ง 5 คน ในทันทีที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับนักศึกษา โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 45 นาที - 1 ชั่วโมง ต่อคน ตรวจเช็คข้อมูลภายหลังด้วยการพูดคุยสอบถามแบบไม่เป็นทางการกับนักศึกษาบางคนและอาจารย์ท่านอื่นที่ผู้วิจัยรู้จักเท่าที่มีโอกาส โดยมีลำดับขั้นตอนการสัมภาษณ์ดังนี้

1. แนะนำตัว และงานวิจัย
2. บอกเหตุผลในการที่อาจารย์ผู้นั้นถูกเลือกให้เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ และประโยชน์ที่จะได้รับ
3. ถามเกี่ยวกับกระบวนการ (Process) ในการสอนของอาจารย์ ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมจนถึงขั้นตอนการประเมินผล
4. ถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ทักษะของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา และการจัดการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์
5. ถามเกี่ยวกับปรัชญาในการสอนของอาจารย์
6. ถามเกี่ยวกับลักษณะปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักศึกษา
7. ถามข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่อาจารย์มี เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนนักศึกษาโปรแกรมวิชา นิเทศศาสตร์
8. ขอให้อาจารย์ช่วยเขียนประวัติการศึกษาและประสบการณ์ของอาจารย์โดยสรุป

แสดงผลด้วยการสรุปประเด็นเป็นตารางพรรณนาข้อความโดยรวม และการแจกแจงความถี่ตามลำดับมากไปน้อย ตลอดจนตัวอย่างข้อมูลที่เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ตารางที่ 13 กระบวนการและเทคนิควิธีการสอนของอาจารย์ที่นักศึกษาเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุข

ลักษณะกระบวนการและเทคนิควิธีสอนของอาจารย์ที่นักศึกษาเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้มาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์เจาะลึกอาจารย์ตัวอย่างที่นักศึกษาเลือกกระบวนาเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุขมากที่สุด 5 คน ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

กระบวนการและเทคนิค วิธีการสอนของอาจารย์	อาจารย์/ความถี่						ตัวอย่างข้อมูล
	ก	ข	ค	ง	จ	รวม	
1. ใช้วิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ	✓	✓	✓	✓	-	4	“สอนด้วยวิธีสาธิต เชื้อมัน มอบหมาย”
2. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง “เอาใจเราไปใส่ใจเขา”	✓	✓	✓	✓	✓	5	“ดูว่าเขาสนใจอะไร” “ให้อิสระในการทำงาน” “”สมมุติว่าเราเป็นผู้เรียนจะ อยากรู้อะไร” “ให้เขาคิดเอง ท่อง”
3. สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	5	“เรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน” “ให้ช่วยกันทำงาน ช่วยกันคิด”
4. สอนให้รู้จักกล้า เฝ้าปัญหา วิเคราะห์ แก้ปัญหา กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก	✓	✓	✓	✓	✓	5	ตั้งคำถามในสถานการณ์ ปัญหาที่เกิดว่า “ถ้าเป็นเราจะ คิดอย่างไร” “เธอผู้ได้แน่” (แม้ ว่าใจจริงจะคิดอีกแบบ)
5. ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย	✓	✓	✓	✓	✓	5	“ยกตัวอย่างชัดเจน” “ยกตัวอย่างเปรียบเทียบเป็น เรื่องใกล้ตัว เช่น กฎหมายสื่อ มวลชนก็ยกกรณีที่เป็นปัญหา ในสังคมขึ้นมาพูด”

(ตารางที่ 13 ต่อ)

กระบวนการและเทคนิค วิธีการสอนของอาจารย์	อาจารย์/ความดี						ตัวอย่างข้อมูล
	ก	ข	ค	ง	จ	รวม	
6. สอนให้มีการฝึกฝน ปฏิบัติ	✓	✓	✓	✓	✓	5	“ความสามารถไม่ใช่แค่พรสวรรค์ ฝึกกันได้” “ยอมเสียเวลามากหน่อย ตรวจงานโดยละเอียด” “สอนให้ได้ผลเชิงประจักษ์ ถึงเกณฑ์ที่พอใจ 100%”
7. เปรียบข้อคิด ประสพการณ์ อุดมการณ์ คุณธรรมใน การสอน	✓	✓	✓	✓	✓	5	“เราต้องมีด้านีกทางการเมือง” “เธอจบไปแล้วต้องช่วยเหลือ น้องและสถาบัน” “นักนิเทศศาสตร์ต้องคิด คั้น คั้น” คิด = ช่างคิด คั้น = คั้นหยาบข้อเท็จจริง คั้น = แดงออก กระตือรือร้น
8. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	✓	✓	✓	✓	✓	5	“ให้คิดเอง ทำเอง” “โชว์ผลงานของเขาให้เป็นที่ ประจักษ์ทั้งภายในและภาย นอกสถาบัน”
9. พยายามสอดแทรกมุขตลก เกร็ดความรู้ที่น่าสนใจ	✓	✓	-	-	✓	3	“หาเรื่องขำๆ มาเล่า” “ต้องพยายามอ่านเพื่อหา เรื่องมาเล่า”
10. ให้ความสนใจ เป็นกันเอง เป็นมิตรกับผู้เรียน	✓	✓	✓	✓	✓	5	“ต้องพยายามจำลูกศิษย์ให้ได้ โดยเร็ว บอกตัวเองว่าแดนที่ ของเธออยู่ตรงนี้” “ทักทายเสมอถ้าพบ ไม่รอให้ ลูกศิษย์ทักก่อน” “คอยถามคอยฟังว่าพูดกันถึง เรื่องอะไร”

(ตารางที่ 13 ต่อ)

กระบวนการและเทคนิค วิธีการสอนของอาจารย์	อาจารย์/ความถี่						ตัวอย่างข้อมูล
	ก	ข	ค	ง	จ	รวม	
11. ใช้เวลาเตรียมการสอนนาน และเตรียมล่วงหน้าระยะยาว	-	✓	✓	✓	✓	4	“ยอมรับว่าไม่มีเวลาเพราะ ต้องไปทำงานอื่นนอกเหนือ จากการสอนด้วย”
12. มีอุปกรณ์เสมอ	✓	✓	✓	✓	✓	5	“ต้องหา ข้าว หนังสือพิมพ์ก็ ต้องถ่ายเอกสารมาแจก ใคร ไม่รู้เรื่องก็ต้องรู้กันได้”
13. ประเมินผลจากงานเป็น สำคัญไม่ใช่ทฤษฎี และ ประเมินผลโปร่งใส	✓	✓	✓	✓	✓	5	“ถ้าสอนทฤษฎีก็ต้องคิดงานให้ ทำ แล้วประเมินผลจากการ ทำงานด้วย” “บอกคะแนน” “ตรวจแก้”
14. ให้โอกาสผู้เรียนเสมอ	✓	✓	✓	✓	✓	5	“เราส่งงานเข้าได้ ไม่ส่งก็ไป ตามทวง จนกลัวเขาจะ ไม่มีวินัย”
15. พยายามควบคุมอารมณ์	✓	-	✓	✓	✓	4	“ไม่โง่งงเหมือนกัน แต่แปลก นะ เวลาโกรธนักศึกษาที่ไม่ โกรธตอบ กลับหัวเราะเป็น เป็นเรื่องตลก”

จากตารางที่ 13 พบว่าอาจารย์ที่นักศึกษาเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุข จะมีลักษณะแนวทางในการสอนที่เป็นหลักการโดยรวมใกล้เคียงกัน เช่น ใช้หลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered) ให้เรียนด้วยการกระทำ (Learning by doing) และเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ส่วนในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ การใช้สื่อ และการจัดลำดับการสอนใช้วิธีประเมินผลจากงานเป็นสำคัญไม่ใช่ทฤษฎีและมีวิธีการประเมินผลโปร่งใส ใช้อุปกรณ์สื่อการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้ความสนใจเป็นกันเอง เป็นมิตรกับผู้เรียน และให้โอกาสผู้เรียนเสมอ ส่วนลักษณะของเนื้อหาจะแทรกข้อคิดประสบการณ์ของผู้สอนและอุดมการณ์คุณธรรมในเนื้อหาที่สอน (ความถี่ 5 ทุกคนมีลักษณะดังกล่าว)

ส่วนลักษณะมีข้อแตกต่างไม่ทำเหมือนกันทุกคน ได้แก่ ลักษณะการสอนที่ใช้วิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ และการพยายามสอดแทรกบทตลอดจน เกร็ดความรู้ที่น่าสนใจ ใช้เวลาในการเตรียมสอนนาน และเตรียมล่วงหน้าระยะยาว และพยายามควบคุมอารมณ์

ตารางที่ 14 ลักษณะบุคลิกภาพโดยรวมของอาจารย์ที่นักศึกษาเลือกกระบวนาเรียนรู้ด้วยอย่าง
มีความสุข

ลักษณะบุคลิกภาพโดยรวมของอาจารย์ที่นักศึกษาเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุข
โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์เจาะลึกจากอาจารย์ตัวอย่างที่นักศึกษา
เลือกกระบวนาเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุข 5 คนผู้วิจัยสรุปได้ว่าทุกคนมีบุคลิกภาพ โดยรวมตรงกัน ดังนี้

บุคลิกภาพโดยรวม	ตัวอย่างข้อมูล	ตัวอย่างปรัชญาในการสอน
1. มีความรัก เมตตา เอาใจ ใส่ผู้เรียน มีน้ำใจ ใจดี	“ จะคอยสังเกตว่าใครมีปัญหา เรื่องอะไร แม้แต่เรื่องเงิน ถ้า รู้จะพยายาม หางานให้ทำ แต่ ไม่ให้เงินเลยโดยตรง” ยิ้มแย้มแจ่มใส เต็มใจให้ เวลาในการ สัมภาษณ์(จากการสังเกตของผู้วิจัย)	“ให้ในสิ่งที่เขานำไปใช้ ประโยชน์ได้จริง” “รู้เขารู้เรา” “ไม่มีอะไรเป็นสูตรตายตัว” “ทุกคนมีศักยภาพ ความ สามารถ ถ้าให้โอกาส”
2. มีความตั้งใจที่จะให้ ผู้เรียน ประสบผลสำเร็จ มีความสุข	“ตั้งความหวังว่าเขาต้องทำได้ ตามเกณฑ์ 100% ถ้าใครไม่ได้ จะให้เวลา เอาใจใส่เป็นพิเศษ” “ให้โอกาสเสมอ ถ้าไม่ส่งงาน ก็ต้องตาม จัดการให้ทำส่งเพื่อ มีคะแนน” “ส่งงานช้าก็ยอมรับ แต่ต้อง หักคะแนน”	“ทุกคนมีความสุข ถ้าได้ประสบผลสำเร็จ” “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” “กล้าแสดงออก” “ต้องใช้จิตวิทยาในการสอน” “คิดถึงส่วนตอนมาเป็นนักศึกษา
3. มีประสบการณ์การทำงาน ด้านนิเทศศาสตร์ในวิชา ที่สอน	“เคยทำงานผลิตรายการ ก็ อาศัยขอข้อมูลจากบริษัทมา เป็นอุปกรณ์ เช่นรายการสารคดี” ทำงานประชาสัมพันธ์ของ สถาบันมาเป็นเวลานาน (สังเกต) เคยทำงานหนังสือพิมพ์ เป็น คอลัมนิสต์ประจำ และจัดรายการวิทยุ (สังเกต) “สนใจคิดปะมาตั้งแต่เด็ก ทำงาน ด้านนี้มาเรื่อย ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ เรียนโดยตรง”	

บุคลิกภาพโดยรวม	ตัวอย่างข้อมูล	ตัวอย่างปรัชญาในการสอน
4. มีอุดมคติ หรืออุดมการณ์ในการสอน	“ยอมรับว่าต้องใช้เวลานานในการสอน” “ฉันักศึกษาคนไหนไม่ได้ จะเรียกมาสอนซ่อม ไมให้ใครตก” “ส่งเสริมให้เขาได้ประสบการณ์สำเร็จกับสิ่งที่ทำได้ เช่น เขาอ่านไม่เก่ง ไม่ฉันทฤษฎี ก็แนะนำงานที่เขาปฏิบัติได้ เพื่อจะได้คะแนนดีชดเชย”	
5. ผู้เรียนอยากเข้าใกล้	“แต่งกายสุภาพ เหมาะสม (สังเกต)” “ต้องระมัดระวังคำพูด ไม่ทำให้เขาคิดมาก เสียใจ” “รับฟังปัญหาทุกเรื่อง ทั้งการเรียนและส่วนตัว” “ช่วยเหลือเท่าที่จะช่วยได้” “อิมแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง (สังเกต)” “นักศึกษาเข้าพบเข้าหา (สังเกต)”	
6. ทันสมัย มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในระดับมาก	“ต้องรู้ข่าวให้มาก อ่านหนังสือพิมพ์ทั้งวิทยุ ดูโทรทัศน์บ่อย ๆ” “ต้องติดตามข่าวสารบ้านเมือง”	

จากตารางที่ 14 พบว่า อาจารย์ที่นักศึกษาเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุขนั้น มีลักษณะบุคลิกภาพโดยรวมคือ มีความรักอาทร เมตตา เอาใจใส่ผู้เรียน มีน้ำใจ ใจดี ตั้งใจอยากให้ผู้เรียนมีความสุขความสำเร็จ มีประสบการณ์ในวิชาที่สอน มีอุดมการณ์ในการสอน มีลักษณะที่ผู้เรียนอยากเข้าใกล้ และเป็นคนทันสมัย เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในระดับมาก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “สภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขสำหรับนักศึกษาโปรแกรมวิชา นิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และเพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามความต้องการของนักศึกษา กับสภาพปัจจัยในการสอนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ชนิดการศึกษาสำรวจ (Survey Studies) ใช้เทคนิควิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Approaches) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approaches) โดยยึดวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก ประชากรที่ทำการศึกษา คือ นักศึกษาโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม และสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นการเจาะจงเลือก (Purposive Sampling) เฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 271 คน แต่สามารถเก็บข้อมูลได้ 207 คน (เพราะเป็นช่วงเวลาที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ออกฝึกงาน) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 76 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 103 คน จาก 122 คน (ร้อยละ 84) สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 54 คน จาก 62 คน (ร้อยละ 77) และสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 50 คน จาก 87 คน (ร้อยละ 58 คน) โดยเมื่อคิดจากแบบสอบถามที่ได้ทั้งหมด ผู้ตอบจะเป็นนักศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ร้อยละ 49.8 (103 คน) สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ ร้อยละ 26.1 (54 คน) และสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ร้อยละ 24.1 (50 คน) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 75.8) มีอายุระหว่าง 19 – 21 ปี) ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุ 21 ปี เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 111 คน (ร้อยละ 53.6) ชั้นปีที่ 4 จำนวน 94 คน (ร้อยละ 54.5) ไม่ระบุชั้นปี จำนวน 2 คน (ร้อยละ 1) และนักศึกษาโดยรวมส่วนใหญ่มีความสุขในการเรียนรู้ในช่วงเวลาที่ทำการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาแยกเป็นสถาบันนักศึกษาสถาบันราชภัฏนครสวรรค์ส่วนใหญ่มีความสุขในการเรียนรู้ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.31) นักศึกษาสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ มีความสุขในการเรียนรู้ ระดับปานกลาง

(ค่าเฉลี่ย = 3.40) และนักศึกษาศาสนาชั้นราชภัฏพิบูลสงครามมีความสุขในการเรียนรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4)

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบให้คะแนน แล้วหาค่าเฉลี่ยหรือฐานนิยมคือค่าดัชนีของความสอดคล้อง IOC หาค่าความเชื่อมั่นหรืออำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยการเปรียบเทียบค่า t -test ของ 25% ของกลุ่มสูง กับ 25% ของกลุ่มต่ำ การสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ทั้งสัมภาษณ์กลุ่มและเดี่ยว ชนิดเจาะลึก (Indepth Interview หรือ Focus Interview) โดยกำหนดประเด็นที่ถามเกี่ยวกับสภาพปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษา

การประมวลผลข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows โดยค่าสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยค่า t -test

การวิเคราะห์ข้อมูล แสดงด้วยตาราง แผนภูมิ และการพรรณนา

การสรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

การสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยในการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ได้ข้อสรุปดังนี้ คือ

1. ปัจจัยด้านลักษณะของผู้สอน

1.1 ลักษณะผู้สอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามที่นักศึกษาต้องการ

ลักษณะของผู้สอนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาตามที่ นักศึกษาต้องการ จากคำถาม 20 ข้อ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อนั้น (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.64-4.79) สรุปได้ดังนี้

1. ประเด็นที่เป็นความรู้ลึกของผู้สอนต่อผู้เรียนและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ได้แก่ การที่ผู้สอนมีความรักเมตตาผู้เรียนอย่างจริงใจ มีความเข้าใจ เป็นที่พึ่ง ที่ปรึกษา คอยช่วยเหลือและให้โอกาสผู้เรียนเสมอ เป็นผู้มีศิลปะในการพูดให้เกิดประโยชน์ ใช้ คำพูดที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ให้กำลังใจ ไม่ทำให้เกิด ความเครียด มีความยุติธรรม เอาใจใส่ ให้เกียรติผู้เรียน เป็นกันเองกับผู้เรียน รู้จักยืดหยุ่น และไม่แสวงหาประโยชน์จากผู้เรียน
2. ประเด็นที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้สอน ได้แก่ เป็นผู้มีความรู้ลึก รู้จริง ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ มีความใฝ่รู้ เป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่น มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน มีการแต่งกายที่เหมาะสม ทำตัวน่ารักพอ มีความรับผิดชอบ มีวิจารณ์อย่างที่ดี และมีใจเปิดกว้าง มีความสุขในการสอนและใช้สื่อเป็น

นอกจากนี้ ลักษณะสำคัญของผู้สอนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตามความต้องการของนักศึกษา ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดในระดับสูงสุด วิเคราะห์จากแบบสอบถาม การให้ระดับ ได้แก่ การที่อาจารย์มีความรักเมตตาผู้เรียนอย่างจริงใจ เป็นผู้มีศิลปะในการพูดให้เกิดประโยชน์ ใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม ไม่เข้มข้ม ไม่เยาะเย้ย ไม่ดุถูก ไม่เสียดสี ไม่พูดให้ผู้เรียนเกิดความเครียด และเป็นผู้มีความรู้ในลักษณะที่รู้ลึก รู้จริง ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ เป็นผู้มีความใจกว้าง ซึ่งลักษณะสำคัญของ อาจารย์ผู้สอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่วิเคราะห์ได้จากข้อเสนอแนะของนักศึกษาในแบบสอบถามปลายเปิด ได้แก่ อาจารย์มีความรับผิดชอบ ใจดี มีอารมณ์ขัน ใจกว้าง เป็นที่พึ่งที่ปรึกษาคอยช่วยเหลือ

เมื่อผู้เรียนต้องการได้ และลักษณะสำคัญของบุคลิกภาพโดยรวมของอาจารย์วิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกอาจารย์ที่ถูกนักศึกษาเลือกทราบว่าเรียนด้วยอย่างมีความสุข ได้แก่ เข้าใจ ให้โอกาสผู้เรียนเสมอ มีอารมณ์ดี ใจดี มีอารมณ์ขัน ใจกว้าง คอยช่วยเหลือ เป็นที่พึ่งที่ปรึกษาเมื่อผู้เรียนต้องการได้ และบุคลิกภาพโดยรวมซึ่งวิเคราะห์ได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ อาจารย์มีความรัก เมตตา เอาใจใส่ผู้เรียน มีน้ำใจ ใจดี ตั้งใจ อยากให้ผู้เรียนมีความสุขความสำเร็จ อาจารย์มีประสบการณ์และอุดมการณ์ในการสอน มีลักษณะที่ผู้เรียนอยากเข้าใกล้ และเป็นคนทันสมัย เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในระดับมาก

กล่าวโดยสรุปแล้ว ลักษณะสำคัญที่สุดของผู้สอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษา ที่นักศึกษาต้องการอันมีลักษณะสอดคล้องกันจากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้แก่ การที่อาจารย์เป็นผู้มีความรักเมตตาผู้เรียนอย่างจริงใจ มีอารมณ์ มีใจดี ใจกว้าง มีอารมณ์ขัน มีศิลปะในการพูดให้เกิดประโยชน์ เป็นที่ปรึกษาคอยช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการได้ มีความรู้และประสบการณ์ในวิชาที่สอนและมีอุดมการณ์ในการสอน

1.2 ลักษณะของผู้สอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตามสภาพที่เป็นจริง

ลักษณะของผู้สอนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษา ในสภาพที่เป็นจริงขณะที่ทำการวิจัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง(ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 2.65 – 3.48 จำนวน 13 ใน 20 ข้อ) ซึ่งลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่อาจารย์ผู้สอนมีอยู่แล้วในระดับมาก คือ การแต่งกายที่เหมาะสม การใฝ่รู้รักการอ่าน การค้นคว้า มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ ทำให้เป็นผู้รู้รอบ ทันโลก ทันเหตุการณ์ ทันสมัย ทันสังคม และการเป็นผู้มีความรู้ รู้ลึก รู้จริง ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ

ส่วนลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่อาจารย์ผู้สอนมีอยู่ในระดับปานกลางและได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ได้แก่ การที่อาจารย์มีอารมณ์ดี มั่นคง ไม่แปรปรวน การให้เกียรติแก่ผู้เรียน และการเอาใจใส่ต่อลูกศิษย์โดยทั่วถึง

2. ปัจจัยด้านสภาพวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 ปัจจัยด้านสภาพวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอน ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขตามที่นักศึกษาต้องการ

ความต้องการลักษณะของสภาพวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักศึกษาที่นักศึกษามีต้องการให้มีลักษณะตามคำถามจากแบบสอบถามให้ระดับทั้งถาม 14 ข้อ ที่ได้ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อนั้น (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.57-4.80) สรุปได้ดังนี้คือ

1. ประเด็นที่เป็นวิธีสอน ได้แก่ ผู้สอนใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย และสอนปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี
2. ประเด็นที่เป็นสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้สอนใช้วิธีให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกทำกิจกรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ จัดกิจกรรมเหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหา มีการเปลี่ยนสถานที่เรียน และปรับสภาพการเรียน
3. ประเด็นที่เป็นลักษณะการสอนของผู้สอน ได้แก่ ผู้สอนมีความสามารถในการสอน คือ สอนเป็น เสียงดังฟังชัด น่าสนใจมักแทรกเรื่องตลกชวนขันและมีเกร็ดความรู้แปลกๆมาเล่า

นอกจากนี้ ลักษณะสำคัญของผู้สอนด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรม ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขตามความต้องการของนักศึกษาซึ่งได้ค่าเฉลี่ยในลำดับสูงสุด วิเคราะห์จากแบบสอบถามการให้ระดับ ได้แก่ สอนเป็น คือ สอนรู้เรื่อง เข้าใจง่าย สอนให้ปฏิบัติควบคู่กับสอนทฤษฎี และวิธีสอนหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ และลักษณะสำคัญที่วิเคราะห์ได้จากข้อเสนอแนะของนักศึกษาในแบบสอบถามปลายเปิด ได้แก่ การที่อาจารย์มีวิธีการสอนที่เข้าใจง่าย มีเทคนิควิธีการสอนหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ และสอนให้ปฏิบัติ และลักษณะสำคัญที่วิเคราะห์ได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกอาจารย์ที่ถูกนักศึกษาเลือกระบุว่าเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุข ได้แก่ ใช้หลัก

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้เรียนด้วยการกระทำ ให้เรียนแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ พยายามแทรกมุขตลกและเกร็ดความรู้ที่น่าสนใจ ยืดหยุ่น ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ให้ความสนใจเป็นมิตร เป็นกันเองและให้โอกาสผู้เรียนเสมอ

2.2 ปัจจัยด้านสภาพวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามสภาพที่เป็นจริง

ลักษณะของสภาพวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอน ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษา ในสภาพที่เป็นจริงขณะที่ทำการวิจัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 2.51 – 3.37 จำนวน 10 ข้อ ใน 14 ข้อ) ซึ่งลักษณะที่อาจารย์ผู้สอนมีอยู่แล้วในระดับมาก ได้แก่ การสอนให้มีการปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี การส่งเสริมแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่างๆ และการสอนที่ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์

ส่วนลักษณะที่อาจารย์ผู้สอนมีอยู่แล้วในระดับปานกลาง และได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ได้แก่ การสอนแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคือร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่เริ่มต้น การที่อาจารย์รู้จักสังเกตและปรับสภาพการเรียนการสอน และการใช้วิธีสอนหลากหลาย

ส่วนลักษณะที่อาจารย์ผู้สอนมีอยู่แล้วในระดับปานกลาง และได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ได้แก่ การสอนแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคือร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่เริ่มต้น การที่อาจารย์รู้จักสังเกตและปรับสภาพการเรียนการสอน และการใช้วิธีสอนหลากหลาย

2.3 ปัจจัยด้านสภาพการประเมินผลการเรียนรู้ การจัดลำดับการสอน และการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามที่นักศึกษาต้องการ

ลักษณะของสภาพการประเมินผลการเรียนรู้ การจัดลำดับการสอน และการใช้สื่อการสอนของผู้สอน ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาตามที่นักศึกษาต้องการ จากคำถามในแบบสอบถามให้ระดับทั้ง 8 ข้อ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อนั้น (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.62-4.48)สรุปได้ว่า

1. ประเด็นที่เป็นวิธีการประเมินผลได้แก่ ผู้สอนจะบอกแนวทางการประเมินผล การเรียนการสอนก่อน โดยมีวิธีการประเมินผลที่นักศึกษายอมรับ การประเมินผลเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตกลงกันไว้ มีการประเมินผลโดยต่อเนื่องและแจ้งผลการประเมินตลอดจนแนวทางแก้ไขเพื่อให้ได้ปรับปรุงและให้โอกาสผู้เรียนได้ประเมินผลตัวเอง
2. ประเด็นที่เป็นการจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อได้แก่ ผู้สอนมีกระบวนการสอนที่ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสับสน และสามารถใช้อุปกรณ์การสอนได้เหมาะสม

นอกจากนี้ ลักษณะสำคัญของปัจจัยด้านสภาพการประเมินผลการจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อ ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามความต้องการของนักศึกษาวิเคราะห์จากแบบสอบถามการให้ระดับ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยในอันดับสูงสุด ได้แก่ การบอกแนวการสอน และการประเมินผลอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นสอนวิชานั้น และแจ้งผลการประเมิน ตลอดจนแนวทางแก้ไขโดยเร็วให้ผู้เรียนได้รับรู้ เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียน อาจารย์ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและมีกระบวนการสอนที่ไม่ทำให้สับสน และลักษณะสำคัญที่วิเคราะห์ได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกอาจารย์ที่ถูกนักศึกษาเลือกทราบว่าเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุข ได้แก่ การประเมินผลจากผลงานเป็นสำคัญไม่ใช่ทฤษฎี มีวิธีการประเมินโปร่งใส มีอุปกรณ์สื่อการสอนที่เหมาะสมเสมอ และพยายามทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย

กล่าวโดยสรุปแล้ว ลักษณะสำคัญที่สุดของปัจจัยด้านวิธีสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ การจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ผู้สอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาที่นักศึกษาต้องการอันมีลักษณะสอดคล้องกันจากผลการของวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้แก่ การที่อาจารย์สอนเป็นคือ สอนรู้เรื่องเข้าใจง่าย สอนปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี มีเทคนิควิธีสอนหลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าเผชิญปัญหา วิเคราะห์และแก้ปัญหา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ใช้หลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้เรียนแบบมีส่วนร่วม และให้ความสนใจ เป็นมิตร เป็นกันเองกับผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนเสมอ มีการบอกแนวการสอนและการประเมินผลอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นสอนวิชานั้น และแจ้งผลการประเมินตลอดจนแนวทางแก้ไขโดยเร็วให้ผู้เรียนได้รับรู้เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียน มีการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาเสมอ ใช้วิธีการประเมินผลที่โปร่งใส และมีกระบวนการสอนที่ไม่ทำให้ผู้เรียนสับสน พยายามทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย

2.4 ปัจจัยด้านสภาพการประเมินผลการเรียน การจัดลำดับการสอน และการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตามสภาพที่เป็นจริง

ลักษณะของสภาพการประเมินผลการเรียน การจัดลำดับการสอน และการใช้สื่อการสอนของผู้สอน ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาตามสภาพที่เป็นจริงขณะที่ทำการวิจัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งลักษณะที่มีอยู่แล้วในระดับมาก ได้แก่ การที่อาจารย์บอกแนวการประเมินผลก่อนและประเมินตามเกณฑ์ที่บอกไว้ ส่วนลักษณะที่มีอยู่แล้วในระดับปานกลางและได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ได้แก่ การที่อาจารย์ให้โอกาสผู้เรียนได้ประเมินผลตัวเอง การที่อาจารย์แจ้งผลการประเมินตลอดจนแนวทางการแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้และพัฒนา ตลอดจนวิธีการประเมินผลที่ทำให้ผู้เรียนยอมรับในจุดอ่อนของตนและพร้อมจะแก้ไข

3. ปัจจัยด้านสภาพเนื้อหาสาระและกิจกรรม

3.1 ปัจจัยด้านสภาพเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างมีความสุขตามที่นักศึกษาต้องการ

ความต้องการลักษณะของสภาพเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาที่นักศึกษามีความต้องการให้มีลักษณะตามคำถามในแบบสอบถามไว้ระดับทั้ง 6 ข้อ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อนั้น (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.73-4.86) สรุปได้ดังนี้คือ

1. ประเด็นที่เป็นเรื่องของเนื้อหาสาระที่มีลักษณะเป็นความรู้ ได้แก่ เนื้อหาสาระสอนให้มีความรู้ ให้สามารถปฏิบัติได้ มีประโยชน์นำไปใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นเรื่องที่อยากรู้อยากเรียนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน มีความแปลกใหม่น่าสนใจ และความรู้ใหม่ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับความรู้เดิม
2. ประเด็นที่เป็นลักษณะการฝึกคุณลักษณะของผู้เรียนนั้น ได้แก่ เนื้อหาสาระมีลักษณะของการฝึกให้รู้จักคิดวิเคราะห์ ให้รู้จักความสามารถของตัวเอง ฝึกให้มีใจเปิดกว้าง รักความยุติธรรม มีจรรยาบรรณ มีความภูมิใจในวิชาชีพ อยากรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี มีความสุขจากการเผชิญกับปัญหาและมีความสุขที่ได้เรียนรู้วิธีการในการแก้ปัญหา และให้ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน มีความภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย และเห็นความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

ลักษณะสำคัญของปัจจัยด้านสภาพเนื้อหาสาระและกิจกรรมซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามความต้องการของนักศึกษา ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยในอันดับสูงที่สุด ได้แก่ เนื้อหาสาระมีประโยชน์นำไปใช้ได้จริงในชีวิตและการประกอบอาชีพ เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันทันสมัย และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยปฏิบัติได้จริง และส่งเสริมให้มีความภูมิใจในวิชาชีพ ซึ่งลักษณะสำคัญที่วิเคราะห์ได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกอาจารย์ที่ถูกนักศึกษาเลือกทราบว่าเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ได้แก่ การแทรกข้อคิด ประสบการณ์ของผู้สอน สอนให้มีอุดมการณ์และคุณธรรม

2. ประเด็นที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียน ได้แก่ การมีความรับผิดชอบในหน้าที่มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเสมอ มีความสามารถที่จะเรียนรู้เรื่องราวเข้าใจ มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาส่วนตัวได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แบ่งเวลาเป็น มีอุดมการณ์และใฝ่รู้ ตั้งใจเรียน

ลักษณะสำคัญของปัจจัยด้านบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้เรียน ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามความต้องการของนักศึกษา ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยในอันดับสูงสุดได้แก่ การที่ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ และมีความรู้สึกรักภูมิใจในสถาบันที่กำลังศึกษาอยู่ รักนับถือและมีความมั่นใจในตัวเอง สามารถจัดการกับปัญหาส่วนตัวได้ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4.2 ปัจจัยด้านลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้เรียนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามสภาพที่เป็นจริง

ลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้เรียนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาตามสภาพที่เป็นอยู่จริงขณะที่ทำการวิจัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 3.60 – 4.12 จำนวน 10 ข้อใน 12 ข้อ) ซึ่งลักษณะที่นักศึกษาเป็นอยู่แล้วและได้ค่าเฉลี่ยในอันดับสูงสุดได้แก่ ผู้เรียนรักและภูมิใจในสถาบันที่กำลังศึกษาอยู่มีความชอบในเนื้อหาที่เรียน รักในวิชาชีพพิเศษ ศาสตร์ และมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ

ส่วนลักษณะที่อยู่ในอันดับต่ำที่สุด ได้แก่ ลักษณะที่ผู้เรียนรักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง แบ่งเวลาเป็น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียน และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4.3 ปัจจัยด้านบุคลิกภาพของนักศึกษาในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามที่นักศึกษาต้องการ

ความต้องการลักษณะบุคลิกภาพของผู้เรียนในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาที่นักศึกษามีความต้องการให้มีลักษณะตามคำถามในแบบสอบถาม

ให้ระดับทั้ง 8 ข้อ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อนั้น (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.72-4.81) สรุปได้ว่า

1. ประเด็นที่เป็นความรู้สึกและทัศนคติของนักศึกษา ได้แก่ การเป็นผู้รู้สึกมีความสุขที่ทำให้ผู้อื่นมีความสุขและมีความรู้สึกชอบและเข้าใจอาจารย์ผู้สอน
2. ประเด็นที่เป็นคุณลักษณะภายในตัวของผู้เรียน ได้แก่ การรู้จักเสียสละ อดทน ให้อภัย การเป็นผู้มีความคิดเชิงวิเคราะห์มีเหตุผล
3. ประเด็นที่เป็นลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ การให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับผู้อื่นได้ และการมีเพื่อนที่รู้จักคอยช่วยเหลือกัน

ลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เป็นลักษณะสำคัญ ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามความต้องการของนักศึกษา ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยในอันดับสูงสุดได้แก่ การที่ผู้เรียนมีเพื่อนรู้ใจที่ช่วยเหลือกันในเรื่องการเรียนรู้ การเป็นผู้รู้จักเสียสละ อดทน ให้อภัย การให้ความร่วมมือมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี และมีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับผู้อื่นได้

4.4 ปัจจัยด้านลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามสภาพที่เป็นจริง

ลักษณะบุคลิกภาพของนักศึกษาในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตามสภาพที่เป็นอยู่จริงในขณะที่ทำการวิจัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 3.54 – 4.09 จำนวน 6 ข้อใน 8 ข้อ) ซึ่งลักษณะที่นักศึกษาเป็นอยู่แล้วในอันดับสูงที่สุด ได้แก่ การที่ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับผู้อื่นได้ มีเพื่อนรู้ใจที่ช่วยเหลือกันในเรื่องการเรียนรู้ และรู้สึกมีความสุขที่ทำให้ผู้อื่นมีความสุข ส่วนลักษณะที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ได้แก่ การมีความเข้าใจ การมีความชอบในตัวผู้สอน และการเป็นผู้มีความคิดเชิงวิเคราะห์มีเหตุผล

5. ปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุน

5.1 ปัจจัยด้านสภาพสิ่งสนับสนุนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามที่

นักศึกษาต้องการ

ความต้องการลักษณะของสิ่งสนับสนุนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาที่นักศึกษาต้องการให้มีลักษณะตามคำถามในแบบสอบถามให้ระดับทั้ง 12 ข้อ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อนั้น (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 4.83 – 4.86) สรุปได้ว่า

1. ประเด็นที่เป็นการให้บริการในการค้นคว้าหาความรู้ ได้แก่ ศูนย์วิทยบริการมีเทคโนโลยีช่วยในการค้นคว้าที่เพียงพอ และทันสมัย เวลาในการให้บริการสอดคล้องกับเวลารว่างของผู้เรียน
2. ประเด็นที่เป็นการให้บริการในการค้นคว้าหาความรู้ ได้แก่ ศูนย์วิทยบริการมีเทคโนโลยีช่วยในการค้นคว้าที่เพียงพอ และทันสมัย เวลาในการให้บริการสอดคล้องกับเวลารว่างของผู้เรียน
3. ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ ได้แก่ อาคารเรียนที่สง่า สวยงาม ห้องเรียนสะอาด มีอุปกรณ์ช่วยในการสอนที่มีประสิทธิภาพ ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับผู้เรียน บริเวณสถาบันร่มรื่น สวยงาม
4. ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ได้แก่ ผู้บริหารให้การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนเท่าที่จะทำได้และผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบัน

ลักษณะสำคัญของสภาพปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามความต้องการของนักศึกษา ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยในอันดับสูงที่สุด ได้แก่ การที่ผู้เรียนสามารถใช้ห้องปฏิบัติการทำงานได้ตามความต้องการ และอุปกรณ์มีจำนวนมากเพียงพอกับผู้เรียน

5.2 ปัจจัยด้านสภาพสิ่งสนับสนุนซึ่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามสภาพที่

เป็นจริง

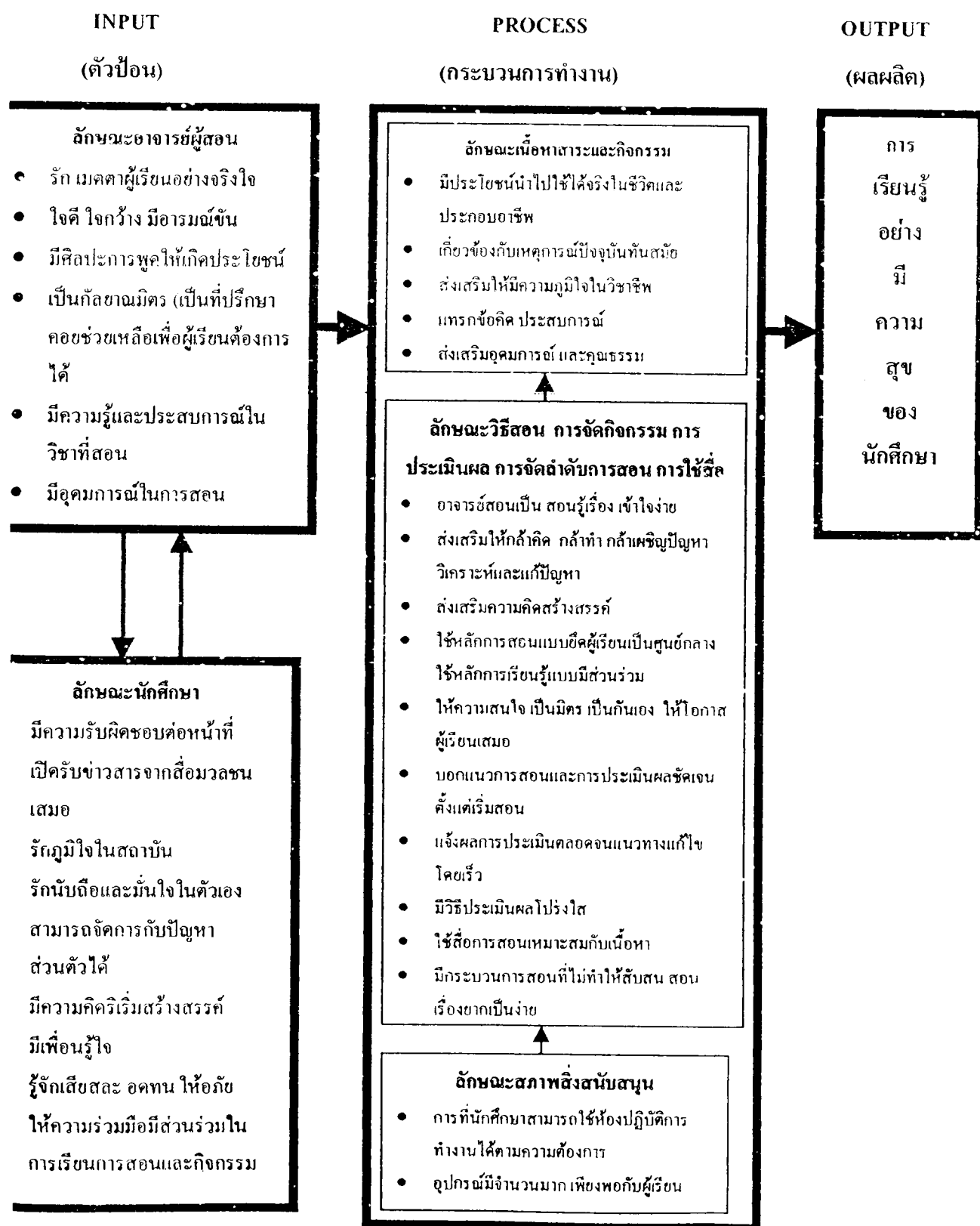
ลักษณะของสภาพสิ่งสนับสนุนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาในสภาพที่เป็นจริงขณะที่ทำการวิจัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 2.43 – 3.47 จำนวน 8 ข้อ ใน 12 ข้อ) ซึ่งลักษณะที่เป็นอยู่แล้วในระดับมากและได้ค่าเฉลี่ยในอันดับสูงที่สุด ได้แก่ บริเวณสถาบันร่มรื่น สวยงาม ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบัน และเวลาในการให้บริการของศูนย์วิทยบริการสอดคล้องกับเวลาว่างของผู้เรียน ส่วนลักษณะที่มีอยู่แล้วในระดับปานกลางและได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นๆ ได้แก่ ผู้เรียนสามารถใช้ห้องปฏิบัติการทำงานได้ตามความต้องการ อุปกรณ์มีจำนวนมากเพียงพอกับผู้เรียน และอุปกรณ์และห้องปฏิบัติการมีสภาพสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพให้ได้

จากการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาสภาพปัจจัยในการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะสภาพปัจจัยในการสอนซึ่งส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามที่นักศึกษาต้องการเกี่ยวข้องกับ ปัจจัยด้านลักษณะของผู้สอน โดยเฉพาะในประเด็นที่เป็นความรู้สึกรักของผู้สอนต่อผู้เรียน และลักษณะการที่ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ประเด็นที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้สอน ซึ่งลักษณะสำคัญที่สุดของอาจารย์ผู้สอนที่นักศึกษาต้องการคือ การที่อาจารย์เป็นผู้มีความรัก เมตตาผู้เรียนอย่างจริงใจ มีอารมณ์ มีใจดี ใจกว้าง มีอารมณ์ขัน มีศิลปะในการพูดให้เกิดประโยชน์ เป็นที่ปรึกษาคอยช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการได้ มีความรู้และประสบการณ์ในวิชาที่สอนและมีอุดมการณ์ในการสอน ปัจจัยด้านสภาพวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพการประเมินผลการเรียนรู้ การจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ ในประเด็นที่เป็นวิธีการสอน สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประเด็นที่เป็นลักษณะการสอนของผู้สอน ประเด็นที่เป็นวิธีการประเมินผลการจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อ ซึ่งลักษณะสำคัญที่สุดของสภาพวิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล การจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อที่นักศึกษาต้องการ คือ การที่อาจารย์สอนเป็นคือสอนรู้เรื่องเข้าใจง่าย สอนปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี มีเทคนิควิธีสอนหลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าเผชิญปัญหา วิเคราะห์และแก้ปัญหา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ใช้หลักการ

สอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้เรียนแบบมี ส่วนร่วม และให้ความสนใจเป็นมิตร เป็นกันเองกับผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนเสมอ มีการบอกแนวการสอนและการประเมินผลอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นสอนวิชานั้น และแจ้งผลการประเมินตลอดจนแนวทางแก้ไขโดยเร็วให้ผู้เรียนได้รับรู้เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียน มีการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาใช้วิธีการประเมินผลที่โปร่งใส และมีกระบวนการสอนที่ไม่ทำให้ผู้เรียนสับสน พยายามทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ปัจจัยด้านสภาพเนื้อหาสาระและกิจกรรม ในประเด็นของลักษณะความรู้ ลักษณะการฝึกคุณลักษณะของผู้เรียน ซึ่งลักษณะสำคัญที่สุดของสภาพเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่นักศึกษาต้องการคือ เนื้อหาสาระที่มีประโยชน์นำไปใช้ได้จริงในชีวิตและการประกอบอาชีพ เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันทันสมัย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยปฏิบัติได้จริง ส่งเสริมให้มีความภูมิใจในวิชาชีพ มีการแทรกประสบการณ์ของผู้สอน ให้ข้อคิด อุดมการณ์และคุณธรรมในเนื้อหาสาระ ปัจจัยด้านบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้เรียนและบุคลิกภาพของผู้เรียนในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในประเด็นที่เป็นความรู้สึกและทัศนคติของผู้เรียนต่อสถาบัน ต่อตัวเอง และต่อการเรียนรู้ ประเด็นที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้เรียน ประเด็นที่เป็นความรู้สึกและทัศนคติต่ออาจารย์ผู้สอน ประเด็นที่เป็นคุณลักษณะภายในตัวของผู้เรียนและประเด็นที่เป็นลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้อื่น ซึ่งลักษณะสำคัญที่สุดของลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้เรียนและบุคลิกภาพในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นคือ การมีความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ มีความรู้สึกรักและภูมิใจในสถาบันที่กำลังศึกษาอยู่ รักนับถือและมีความมั่นใจในตัวเอง สามารถจัดการกับปัญหาส่วนตัวได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเพื่อนรู้ใจที่คอยช่วยเหลือกันในเรื่องการเรียน รู้จักเสียสละ อดทน ให้อภัย และการให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ในประเด็นที่เป็นการให้บริการ สนับสนุนเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ประเด็นที่เป็นการให้บริการในการค้นคว้าหาความรู้ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของ ผู้บริหาร ซึ่งลักษณะสำคัญที่สุดของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่นักศึกษาต้องการ คือ การที่ผู้เรียนสามารถใช้ห้องปฏิบัติการทำงานได้ตามความต้องการ และอุปกรณ์มีจำนวนมากเพียงพอกับผู้เรียน

จากผลการวิจัยอาจเขียนสรุปลักษณะที่สำคัญของแต่ละปัจจัยแสดงในกรอบอันเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของวิธีระบบ (Systematic Approach) (สัจจ อุทรานันท์, 2525 : 18) เพื่อให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นได้ดังนี้

สภาพปัจจัยในการสอนของอาจารย์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษา

การสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามความต้องการของนักศึกษา กับสภาพปัจจัยในการสอนที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน ได้ข้อสรุปดังนี้ คือ สภาพปัจจัยในการสอนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขที่นักศึกษาต้องการ อันได้แก่ ลักษณะอาจารย์ เทคนิควิธีสอนโดยรวม เนื้อหาสาระและกิจกรรม ลักษณะโดยรวมของผู้เรียน ตลอดจนสิ่งสนับสนุนต่างๆ มีความแตกต่างจากสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือความเชื่อมั่น 95% หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สภาพปัจจัยในการสอนที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันยังเป็นสภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขไม่ได้ตามความคาดหวังหรือความต้องการของนักศึกษาหรือนักศึกษามีความต้องการสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขสูงกว่าลักษณะสภาพปัจจัยในการสอนที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน

การอภิปรายและเสนอแนะ

สำหรับการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ประการที่ 1 คือ เพื่อศึกษาสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ซึ่งสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ อันได้แก่ ลักษณะของอาจารย์ เทคนิควิธีสอนโดยรวม เนื้อหาสาระและกิจกรรม ลักษณะผู้เรียน สิ่งสนับสนุนต่างๆ นั้น นักศึกษามีความต้องการให้เป็นไปตามทุกลักษณะของประเด็นคำถามในแต่ละปัจจัย โดยผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทุกข้อคำถามได้ค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด แสดงว่าแนวคิดและทฤษฎีตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 เช่นที่แสดงไว้ในกรอบแนวคิดของการวิจัย เป็นหลักการสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขของนักศึกษาเพราะข้อคำถามที่นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้มาจากการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นสำคัญ จึงมีข้อเสนอแนะคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ และพัฒนาการศึกษาสำหรับโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ ควรส่งเสริมให้ผู้สอนมีการวิจัยในชั้นเรียน โดยการนำแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ดังกล่าวมาประยุกต์เป็นแนวทางในการวิจัย เพื่อได้ผลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น เป็นแนวทางขององค์ความรู้ และแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ต่อไป

สำหรับผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ประการที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัจจัยในการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขตามความต้องการของนักศึกษา กับสภาพปัจจัยในการสอนที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน พบว่าสภาพปัจจัยในการสอนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่นักศึกษาต้องการ มีความแตกต่างจากสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% โดยที่เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว ลักษณะที่เป็นจริงของสภาพปัจจัยด้านต่างๆ ในการสอนซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขสำหรับนักศึกษาสถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่างตามความต้องการของนักศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง อันได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะของผู้สอน วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ วิธีการประเมินผล การจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อ และสภาพปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุน ส่วนสภาพปัจจัยที่ลักษณะเป็นจริงตามความต้องการของนักศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระและกิจกรรม ลักษณะบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้เรียนในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จึงอาจอภิปรายและเสนอแนะตามสภาพลักษณะองค์ประกอบที่สำคัญแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านลักษณะอาจารย์ผู้สอน

จากผลการวิจัยพบว่าลักษณะสำคัญของอาจารย์ผู้สอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่นักศึกษาต้องการได้แก่ การที่อาจารย์มีความรักเมตตาผู้เรียนอย่างจริงใจ ใจดี ใจกว้าง มีอารมณ์ขัน มีศิลปะการพูดให้เกิดประโยชน์ เป็นกัลยาณมิตร เป็นที่ปรึกษาคอยช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการได้ มีความรู้และประสบการณ์ในวิชาที่สอน และมีอุดมการณ์ ในขณะที่สภาพเป็นจริงเมื่อทำการวิจัย ลักษณะส่วนใหญ่ตามความต้องการของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งลักษณะที่อาจารย์ผู้สอนมีอยู่แล้วในระดับมาก อันคับสูงกว่าข้ออื่นๆ ได้แก่ การแต่งกายเหมาะสม การใฝ่รู้รักการอ่านการค้นคว้า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนทำให้เป็นผู้รู้รอบ ทันโลก ทันทเหตุการณ์ ทันสมัย ทันสังคม และเป็นผู้มีความรู้สึก รู้จริง ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ แสดงว่า ลักษณะของอาจารย์ในเรื่องความรู้ การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ความทันสมัย และการแต่งกายเป็นสิ่งที่นักศึกษาค่อนข้างจะพอใจมากอยู่แล้ว แต่ยังไม่ถึงระดับมากที่สุด โดยอาจเป็นเพราะอาจารย์เห็นว่าประเด็นดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งลักษณะที่มีอยู่ในระดับปานกลางและได้อันดับต่ำกว่าข้ออื่นๆ ได้แก่ การที่อาจารย์มีอารมณ์ดี มั่นคง การให้เกียรติผู้เรียน และเอาใจใส่ต่อลูกศิษย์อย่างทั่วถึง แสดงว่าอาจารย์มีจุดอ่อนในเรื่องของอารมณ์ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ยังไม่เพียงพอ และมีพฤติกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสับสนคิดว่าไม่ให้เกียรติและไม่เอาใจใส่อย่างทั่วถึง ซึ่งอาจเป็นเพราะอาจารย์ที่มีจุดอ่อนทางด้านนี้ไม่มีโอกาสได้ศึกษาวิชาครูเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะผู้สอนมีดังนี้

1.1 ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาอาจารย์ควรเห็นความสำคัญของการจัดการอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมและจรรยาบรรณของการเป็นครู โดยเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมีประสบการณ์เป็นที่ยอมรับในด้านนี้ เป็นผู้ให้การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้สามารถใช้เวลาช่วงสั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพในการให้ความรู้ เปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของอาจารย์ผู้สอน

1.2 อาจารย์ผู้สอนควรตระหนักว่าบทบาทของอาจารย์ที่นักศึกษามีความต้องการและคาดหวังจากอาจารย์มากจากผลการวิจัยคือ การมีความรักเมตตาต่อผู้เรียนและเป็นกัลยาณมิตร ใช้ศิลปะการพูดให้เกิดประโยชน์ เพื่อพัฒนาจุดอ่อนที่ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ค่อนข้างใช้อารมณ์และไม่ให้เกียรตินักศึกษาเท่าที่ควร โดยการนึกถึงหลักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา

1.3 อาจารย์ควรพยายามพัฒนาคุณลักษณะที่นักศึกษาพอใจอยู่แล้วให้ไปถึงระดับมากที่สุดในเรื่องความรู้ การแต่งกาย และการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ความทันสมัย โดยแสวงหาโอกาสศึกษาต่อ เข้ารับการสัมมนาอบรมเรื่องใหม่ ๆ หรือศึกษาคูงานที่ต่างๆ ที่เป็นตัวอย่างที่ดี เพื่อให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถชี้นำนักศึกษาอย่างเหมาะสมได้

2. ปัจจัยด้านเทคนิควิธีสอนโดยรวม

จากผลการวิจัยที่พบว่าลักษณะสำคัญของเทคนิควิธีสอนโดยรวมอัน ได้แก่ สภาพวิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ การจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่นักศึกษาต้องการได้แก่ การที่อาจารย์สอนเป็นคือสอนรู้เรื่อง เข้าใจง่าย สอนปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าเผชิญปัญหา วิเคราะห์และแก้ปัญหาส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ใช้หลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้เรียนแบบมีส่วนร่วม และให้ความเข้าใจ เป็นมิตรเป็นกันเองกับผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนเสมอ มีการบอกแนวการสอนและการประเมินผลอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นสอนวิชานั้น และแจ้งผลการประเมินตลอดจนแนวทางแก้ไขโดยเร็วเพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียน ใช้วิธีการประเมินผลที่โปร่งใส มีการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาเสมอ และมีกระบวนการสอนที่ไม่ทำให้ผู้เรียนสับสน พยายามทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย

ในขณะที่สภาพเป็นจริงเมื่อทำการวิจัยลักษณะของเทคนิควิธีสอนโดยรวมส่วนใหญ่ตามความต้องการของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งลักษณะสภาพวิธีสอนและการจัดกิจกรรมที่มีอยู่แล้วอยู่ในระดับมาก อันตบสูงกว่าข้ออื่น ๆ ได้แก่ การสอนให้ปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี การส่งเสริมแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเองจากแหล่งความรู้ต่างๆ และการสอนที่ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ แสดงว่าอาจารย์ผู้สอนเห็นว่าการศึกษาในโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ จะต้องมีการฝึกปฏิบัติเป็นสำคัญ และในการปฏิบัติต้องให้มีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ และการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆ จึงส่งเสริมลักษณะดังกล่าวซึ่งนักศึกษาระดับชั้นได้และพึงพอใจ แต่ยังไม่ถึงระดับมากที่สุด

ส่วนลักษณะสภาพวิธีสอนและการจัดกิจกรรมของอาจารย์ที่มีอยู่ในระดับปานกลาง และได้อันดับต่ำกว่าข้ออื่นๆ ได้แก่ การสอนแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่เริ่มต้น การที่อาจารย์รู้จักสังเกต และปรับสภาพการเรียนการสอน และการใช้วิธีการสอนหลากหลาย แสดงว่า อาจารย์ผู้สอนยังขาดความรู้ความชำนาญในเรื่องเทคนิควิธีสอนต่างๆ จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนมากนัก จนอาจทำให้นักศึกษารู้สึกเบื่อ โดยเฉพาะความรู้ความชำนาญเรื่องหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งอาจเป็นเพราะอาจารย์ส่วนใหญ่ในสาขานี้ไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนมาเลยหรือได้ศึกษามาเป็นส่วนน้อย และไม่มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมให้มีความสำคัญในเรื่องนี้

ส่วนเทคนิควิธีสอนในประเด็นที่เป็นสภาพการประเมินผลการเรียนรู้ การจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อของอาจารย์ที่มีอยู่แล้วในระดับมาก อันตบสูงกว่าข้ออื่นๆ ได้แก่ การที่อาจารย์บอกแนวการสอนและการประเมินผลอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นสอน และประเมินผลตามวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ที่บอกไว้แสดงว่า นักศึกษาพอใจที่อาจารย์บอกแนวการสอนและการประเมินผลตั้งแต่เริ่มต้น และประเมินตามเกณฑ์ที่ตกลงกันไว้ ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นข้อกำหนดของสถาบันและคณะที่ประเมินอาจารย์ในเรื่องนี้เป็นสำคัญ แต่นักศึกษายังไม่พอใจถึงระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงว่าอาจารย์ควรจะต้องพยายามพัฒนาในประเด็นดังกล่าวเพิ่มขึ้น

ส่วนลักษณะสภาพการประเมินผลการเรียนรู้ การจัดลำดับการสอนและการใช้สื่อของอาจารย์ที่มีอยู่ในระดับปานกลาง และได้อันดับต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ได้แก่ การที่อาจารย์ให้โอกาสผู้เรียนได้ประเมินผลตัวเอง การที่อาจารย์แจ้งผลการประเมินตลอดจนแนวทางแก้ไขโดยเร็ว เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้และพัฒนา ตลอดจนมีวิธีการประเมินผลที่ทำให้ผู้เรียนยอมรับในจุดอ่อนของตนเองและพร้อมจะแก้ไข แสดงว่าวิธีการประเมินผลของอาจารย์ที่ยังไม่ได้ระดับมากที่สุดตามที่นักศึกษาต้องการ อาจเป็นเพราะมีจุดอ่อนในข้อที่ได้อันดับต่ำเหล่านี้ โดยที่อาจเป็นเพราะอาจารย์สอนมากจนไม่มีเวลาตรวจงานได้โดยเร็วหรืออาจารย์ยึดความคิดของตัวเองเป็นสำคัญในการกำหนดแนวทางการประเมินผล ไม่ให้โอกาสผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตกลงเรื่องนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนโดยรวมดังกล่าว มีดังนี้

2.1 อาจารย์ควรเห็นความสำคัญของการพัฒนาความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนต่างๆ และสนใจในเทคนิควิธีสอนใหม่ๆ โดยการแสวงหาความรู้ ข่าวดารข้อมูลในเรื่องนี้ และพยายามเข้าร่วมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนเท่าที่จะมีโอกาสเพราะเท่าที่ปรากฏอาจารย์จะหาโอกาสพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ตัวเองสอนเป็นสำคัญมากกว่า

2.2 ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาอาจารย์ควรจัดการอบรมเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ หรือที่มีประสิทธิภาพตามผลการวิจัยครั้งนี้ที่นักศึกษาพอใจ ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสอน เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นต้น โดยจัดเป็นลักษณะกิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนทุกคนต้องเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนา เพราะถ้าเป็นการให้สมัครใจอาจพัฒนาอาจารย์ในเรื่องนี้ได้น้อย

2.3 อาจารย์ควรให้ความสนใจการประเมินผลการสอนของอาจารย์ที่สถาบันหรือคณะให้นักศึกษาประเมินแล้วแจ้งให้อาจารย์ทราบ พยายามพิจารณาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้มาและปรับปรุงแก้ไขประเด็นที่เป็นจุดอ่อน

2.4 ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประเมินผลอาจารย์ ควรคิดแบบการประเมินที่ครอบคลุมและชัดเจนให้โอกาสมีการประชาพิจารณาเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนา

2.5 ในการปรับปรุงวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนของอาจารย์ให้นักศึกษาพอใจในระดับมากที่สุด อาจใช้ผลจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางได้ กล่าวคือ ปรับปรุงในประเด็นที่นักศึกษาเห็นว่าเป็นจุดอ่อน ได้แก่ พยายามแจ้งผลการประเมินโดยเร็วและบอกแนวทางแก้ไขเพื่อให้ผู้เรียนรับรู้หลักการเพื่อสงสัย เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียน วิธีการและเกณฑ์การประเมินผลที่ใช้ควรมีการตกลงร่วมกันกับผู้เรียนก่อนโดยยึดหลักของเหตุผล ประโยชน์และความเหมาะสม เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายในประเด็นที่ถือเป็นจุดอ่อนของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนยอมรับ เป็นต้น นอกจากนั้นในการประเมินผลควรชัดเจนมีหลักฐานและสามารถตรวจสอบได้

3. ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระและกิจกรรม

จากผลการวิจัยที่พบว่าลักษณะสำคัญของเนื้อหาสาระและกิจกรรมในการเรียนการสอนและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่นักศึกษาต้องการได้แก่ ลักษณะเนื้อหาสาระมีประโยชน์นำไปใช้ได้จริงในชีวิตและการประกอบอาชีพ เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันทันสมัย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยปฏิบัติได้จริง ส่งเสริมให้มีความภูมิใจในวิชาชีพ มีการแทรกประสบการณ์ของผู้สอน ให้ข้อคิด อุดมการณ์ และคุณธรรมในเนื้อหาสาระ ในขณะที่สภาพที่เป็นจริงเมื่อทำการวิจัย ลักษณะเนื้อหาส่วนใหญ่ตามความต้องการของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งลักษณะที่มีอยู่แล้วและได้อันดับสูงสุด ได้แก่ เนื้อหาสาระและกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติได้มีประโยชน์นำไปใช้ในชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนส่งเสริมให้มีความภูมิใจในวิชาชีพนิเทศศาสตร์

ส่วนลักษณะที่มีอยู่แล้วในระดับปานกลาง ในอันดับต่ำที่สุด ได้แก่ เนื้อหาสาระและกิจกรรมเป็นเรื่องที่แปลกใหม่น่าสนใจสำหรับผู้เรียน สอนให้ผู้เรียนรักความยุติธรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขจากการเผชิญกับปัญหาและมีความสุขที่ได้เรียนรู้วิธีการในการแก้ปัญหา แสดงว่าการที่นักศึกษาพอใจเนื้อหาสาระและกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เพราะอาจารย์เป็นผู้มีความรู้ดี รู้จริง ตามผลของการวิจัย และสอนให้ปฏิบัติตามลักษณะวิชาชีพนิเทศศาสตร์ แต่ที่นักศึกษาไม่ให้คุณค่าถึงระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะจุดอ่อนตามผลการวิจัยที่ได้คืออย่างไรก็ตามเนื้อหาที่อาจารย์สอนก็ยังไม่ใช่ว่าแปลกใหม่น่าสนใจสำหรับผู้เรียน และยังขาดการเน้นเรื่องความยุติธรรม และขาดการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขจากการเผชิญปัญหาวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาก็ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะเนื้อหาสาระมีดังนี้

3.1 อาจารย์ผู้สอนควรแสวงหาความรู้ใหม่และให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพราะวิชาชีพด้านนิเทศศาสตร์โดยเฉพาะเรื่องของเทคนิค ของวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการการไม่ติดตามวัตรกรรมทางค่านี้นี้จะไม่ทันสมัย และควรติดตามข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่เป็นสากลด้วยในโลกยุคโลกาภิวัตน์

3.2 เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่เป็นตัวอย่างควรนำมาจากกรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะในประเด็นที่เป็นการอภิปรายในบทบาทของจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักนิเทศศาสตร์

3.3 ศึกษาวิธีการสอนแบบใช้ปัญหาและนำมาใช้ (Problem Based Learning) เพื่อเป็นการฝึกทักษะให้นักศึกษามีความสุขจากการเผชิญปัญหา วิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหา เพราะวิชาชีพด้านนิเทศศาสตร์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการต้องเผชิญเหตุการณ์เฉพาะหน้า

4. ปัจจัยด้านลักษณะผู้เรียน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ลักษณะสำคัญของบุคลิกภาพนักศึกษาอันได้แก่ บุคลิกภาพส่วนตัวและบุคลิกภาพในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุขที่นักศึกษาต้องการ ได้แก่ การมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ รู้สึกรักและภูมิใจในสถาบันที่กำลังศึกษาอยู่ รักนับถือและมีความมั่นใจในตัวเอง สามารถจัดการกับปัญหาส่วนตัวได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเพื่อนรู้ใจที่คอยช่วยเหลือกันในเรื่องเรียนรู้จักเสียสละ อดทน ให้อภัย และการให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี ขณะที่ลักษณะที่เป็นจริงที่อยู่ในอันดับต่ำสุดได้แก่ ลักษณะที่ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง แบ่งเวลาเป็น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียน และมีความคิดสร้างสรรค์

ในส่วนที่เป็นบุคลิกภาพของนักศึกษาในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นลักษณะสำคัญที่ได้อันดับสูงที่สุด ได้แก่ การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับผู้อื่นได้ มีเพื่อนรู้ใจคอยช่วยเหลือกันในการเรียน การรู้สึกมีความสุขที่ทำให้ผู้อื่นมีความสุข ซึ่งข้อที่ได้อันดับต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ได้แก่ การมีความเข้าใจ มีความชอบในตัวผู้สอนและการเป็นผู้มีความคิดเชิงวิเคราะห์มีเหตุผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของนักศึกษาโดยรวมมีดังนี้

4.1 ผู้บริหารที่มีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนานักศึกษาควรเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรักความเข้าใจ ความผูกพันระหว่างอาจารย์และนักศึกษา เช่น การจัดทัศนศึกษาร่วมกัน ในลักษณะที่มีกิจกรรมของการสร้างความสัมพันธ์อยู่ด้วยหรือการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ ที่ส่งเสริมความรักความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และกับกลุ่มเพื่อน

4.2 ผู้บริหารหรืออาจารย์ควรเห็นความสำคัญของการส่งเสริมคุณลักษณะที่มีอยู่แล้วของนักศึกษาให้ถึงระดับมากที่สุด ในประเด็นของการเสียสละ อดทน ให้อภัย มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และรู้สึกมีความสุขที่ทำให้ผู้อื่นมีความสุข เช่น การฝึกปฏิบัติในวิชาการสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นวิชาเอกวิชาหนึ่งควรส่งเสริมกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมในสถานการณ์ที่เป็นจริง เป็นต้น

4.3 ผู้บริหารหรือผู้สอนควรจัดให้มีโปรแกรมการฝึกลักษณะการมีความคิดเชิงวิเคราะห์ที่มีเหตุมีผลของนักศึกษาอันเป็นจุดอ่อนที่พบจากการวิจัย ในขณะที่ลักษณะนี้เป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของวิชาชีพนิเทศศาสตร์ในบทบาทของการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆ ในฐานะบทบาทของสื่อมวลชน โดยการฝึกคุณลักษณะดังกล่าวควรมีลักษณะเฉพาะมากกว่าการแทรกในเนื้อหาวิชาต่างๆ เพราะเนื้อหาหลักในวิชาเหล่านั้นมีมากอยู่แล้ว

4.4 อาจารย์ผู้สอนควรส่งเสริมให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองในการปฏิบัติงานโดยมีการแนะแนวทางตลอดจนแหล่งข้อมูลในการค้นคว้า เพื่อพัฒนาทักษะนักศึกษาที่มีจุดอ่อนในเรื่องนี้

5. ปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุน

จากการวิจัยที่พบว่า ลักษณะสำคัญของสภาพปัจจัยด้านสิ่งสนับสนุนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษา คือ การที่ผู้เรียนสามารถใช้ห้องปฏิบัติการทำงานได้ตามความต้องการ และอุปกรณ์มีจำนวนมากเพียงพอกับผู้เรียน ในขณะที่สภาพเป็นจริงเมื่อทำการวิจัยมีลักษณะตามความต้องการของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เป็นลักษณะที่มีอยู่แล้วในระดับมาก ได้อันดับสูงกว่าข้ออื่น ๆ ได้แก่ บริเวณสถาบันร่มรื่น สวยงาม ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา และเวลาในการให้บริการของศูนย์วิทยบริการสอดคล้องกับเวลาว่างของผู้เรียน ส่วนลักษณะที่อยู่ในระดับปานกลางได้อันดับต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ได้แก่ ผู้เรียนสามารถใช้ห้องเรียนปฏิบัติการทำงานได้ตามความต้องการและอุปกรณ์มีจำนวนมากเพียงพอกับผู้เรียน อุปกรณ์และห้องปฏิบัติการมีประสิทธิภาพสามารถใช้ปฏิบัติการได้ดี

การที่ผลการวิจัยของสภาพของปัจจัยสนับสนุนในเรื่องห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ลักษณะที่ต้องการตรงกันข้ามกับลักษณะที่เป็นจริง กล่าวคือ นักศึกษามีความต้องการในสิ่งสนับสนุนเรื่องนี้มาก แต่สภาพที่เป็นจริงกับอยู่ในระดับต่ำที่สุด แสดงว่า ผู้บริหารอาจไม่เห็นความสำคัญของเรื่องนี้เท่าที่ควร หรือเห็นความสำคัญแต่สถาบันไม่มีงบประมาณเพียงพอ เนื่องจากห้องปฏิบัติการ วัสดุอุปกรณ์ในการฝึกวิชาชีพทางนิเทศศาสตร์มีราคาแพง หรือสิ่งการที่นักศึกษาจะสามารถใช้ห้องปฏิบัติการได้ตามความต้องการและอุปกรณ์มากพอกับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับนักศึกษาที่จะทำให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข อาจเป็นเพราะการศึกษาในวิชาชีพด้านนิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่ต้องมีการฝึกปฏิบัติด้วยโดยเฉพาะในเรื่องของสื่อ ควรมีห้องปฏิบัติการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ คอมพิวเตอร์ ที่มีประสิทธิภาพและมีอุปกรณ์เพียงพอจึงเป็นสิ่งจำเป็น ถ้านักศึกษาไม่สามารถใช้ได้ตามความต้องการหรือไม่พอใช้ ยากจะทำงานได้ดีและทันเวลา ซึ่งทำ

ให้นักศึกษาเกิดความเครียดในการเรียนได้แต่น่าจะเป็นปัญหาในการจัดการของคณะและ โปรแกรม เช่นกัน หากที่จะจัดหาให้พอกับจำนวนนักศึกษา และส่วนที่มีอยู่ถ้ามีโอกาสนักศึกษาใช้ตาม ต้องการได้ก็ยากจะควบคุมในเรื่องการดูแลรักษา นอกจากนั้นในทางสถาบันควรมอบอำนาจในการ ควบคุมดูแลห้องปฏิบัติการแก่บุคลากรคนใดคนหนึ่งยังไม่ชัดเจน ส่วนใหญ่ประธานโปรแกรม วิชาจะเป็นผู้ดูแลอีกชั้นหนึ่ง อาจมีส่วนทำให้ผู้ได้รับหน้าที่ดูแลจัดการได้ไม่เต็มที่และไม่เกิดความ รู้สึกผูกพัน จึงจูงกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการพัฒนา ปังจั้ยด้านห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ได้แก่

5.1 โปรแกรมวิชาโดยประธานและคณะกรรมการประจำโปรแกรมควรพยายาม เสนอคณะและสถาบันให้เห็นความสำคัญของการมีห้องปฏิบัติการวิชาชีพวิทยาศาสตร์และอุปกรณ์ ที่เพียงพอมีประสิทธิภาพในการใช้งาน โดยมีข้อมูลที่ชัดเจนเป็นระบบประกอบ เช่น หลักฐาน แสดงความถี่ของความต้องการ ระยะเวลา จำนวนคนในการใช้งานของนักศึกษา ความสามารถที่ จะตอบสนองได้ ซึ่งถ้าสถาบันหรือคณะมีข้อขัดข้องในการแบ่งปันงบประมาณ อาจเสนอขอเป็น นโยบายที่สถาบันจะทุ่มงบประมาณพิเศษให้เป็นบางปีสูงกว่าโปรแกรมอื่น เป็นการพัฒนาเปลี่ยน เวียนกันไปตามความจำเป็น

5.2 อาจารย์และนักศึกษาโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์ควรมีนโยบายร่วมกันในการ จัดหารายได้ เป็นกองทุนพัฒนาโปรแกรม โดยจัดกิจกรรมพิเศษต่างๆ ร่วมกับศิษย์เก่า เช่น การจัด กิจกรรมฝึกอบรมหรือบรรยายพิเศษโดยวิทยากรมืออาชีพ การจัดงานวันคืนสู่เหย้าชาววิทยาศาสตร์ การจัดงานรื่นเริง เช่น คอนเสิร์ตในโอกาสต่าง ๆ หรือจัดแสดงละคร เป็นต้น

5.3 ในเรื่องของการให้บริการการใช้ห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ที่มีอยู่ คณะและ โปรแกรมวิชาควรเห็นความสำคัญของการมีนโยบายที่จะบริการนักศึกษาอย่างเต็มกำลังและสภาพ ปังจั้ยที่มีอยู่ โดยมอบอำนาจในการจัดการ ควบคุม ดูแล ตามนโยบายนี้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งผู้จัดการ ควบคุม ดูแล จะได้มีโอกาสวางแผนจัดการ ควบคุม ดูแลได้เต็มที่ ทั้งในด้านของ การให้บริการ และการติดตามดูแล รักษา และควรจัดการให้มีการขอใช้ในกรณีที่มีการจัดซื้อ เสียหายโดยไม่สมควร เป็นต้น

5.4 ในกรณีที่สถาบันหรือคณะไม่อาจจัดสรรงบประมาณในการสร้างห้องปฏิบัติการและซื้ออุปกรณ์ตามความต้องการของนักศึกษาได้ อาจพิจารณาเช่าบริการจากองค์กรของเอกชน ที่ให้บริการในด้านนี้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา ในการปฏิบัติการโทรทัศน์และบันทึกเสียงหรือตัดต่อวีดิทัศน์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเฉพาะด้านดังกล่าว อาจสรุปเป็นข้อเสนอแนะโดยรวมสำหรับผู้บริหาร ในการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาได้ดังนี้

1. ในการส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้อย่างมีความสุข ในการบริหารจัดการ ผู้บริหาร ควรคำนึงถึงเวลาในการทำงาน (Work Load) ของอาจารย์ไม่ให้อาจารย์รับภาระหนักจนเกินไป
2. การจัดชั่วโมงสอนควรให้อาจารย์ได้มีโอกาสเลือกวิชาที่ตนสนใจและถนัด อันจะส่งผลไปถึงการสอนอย่างชำนาญและมีประสิทธิภาพซึ่งจะทำให้ นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจ และมีความสุข
3. ปัญหาห้องปฏิบัติการที่ไม่สะดวกควรพยายามหาสาเหตุและแก้ที่เหตุตามศักยภาพโดยให้ผู้เรียนมีส่วนในการแก้ปัญหา เพื่อให้ตระหนักถึงสาเหตุของปัญหาและร่วมกันรับผิดชอบหาแนวทางแก้ปัญหา เช่น ปัญหาอาจเกิดจากนักศึกษาคือ การไม่ให้นักศึกษาใช้โดยลำพัง เพราะนักศึกษาคาดความรับผิดชอบในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ เป็นต้น
4. อาจารย์ผู้สอน ควรมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมความรู้ใหม่เสมอ
5. การสร้างลักษณะการเรียนรู้อย่างมีความสุข ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อมีผลไปสู่การปฏิบัติ
6. การให้บริการเรื่องความรู้ควรส่งเสริมโอกาสการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนแก่นักศึกษา มีการรับหนังสือพิมพ์ วารสารเพิ่มมากขึ้น มีบริการเปิดรับโทรทัศน์เครือข่าย UBC เพราะจากผลการวิจัยลักษณะนี้เป็นประเด็นสำคัญสำหรับวิชาชีพนิเทศศาสตร์ นักศึกษาจะได้มีโอกาสพัฒนาคุณลักษณะด้านนี้เพิ่มขึ้น

7 การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขในปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวนักศึกษา ควรให้มีการพัฒนาในเรื่องของ “ความรับผิดชอบ” เป็นสำคัญด้วย ตามผลการวิจัยที่ได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญและการพัฒนาเรื่อง “การมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีเหตุผล” ซึ่งตามผลการวิจัย นักศึกษายังมีลักษณะนี้อยู่ในอันดับต่ำที่สุด ซึ่งถ้าผู้ปฏิบัติงานทางด้านนิเทศศาสตร์ มีสำนึกของความรับผิดชอบและมีจิตเชิงวิเคราะห์ย่อมส่งผลกระทบถึงการพัฒนามวลชนและสังคม ประเทศชาติด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาทหน้าที่ของการกำหนดวาระประเด็นเกี่ยวกับหัวข้อและปัญหาข่าวสาร (Agenda setting) เนื่องจากเหตุผลที่ว่า

“...ยิ่งสื่อมวลชนเลือกเน้นประเด็นหัวข้อ (Topic) หรือปัญหา (Issue) สำคัญใดผู้รับสารหรือมวลชน (Audience) ก็จะตระหนักถึงสาระสำคัญ (salience) ของหัวข้อหรือปัญหานั้นมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นจึงกล่าวว่า ผลสำคัญประการหนึ่งของสื่อมวลชนก็คือ เป็นผู้กำหนดหรือวางระเบียบวาระการรับรู้เหตุการณ์เกี่ยวกับประชาชนทั่วไป (บุญเลิศ สุกคิลิก, 2520)

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. การวิจัยเชิงคุณภาพเทคนิควิธีการ. เอกสารประกอบการบรรยาย. 15-17 มีนาคม 2542, อุดรธานี
- ท่อน ทองแก้ว. “ปัจจัยที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี” วารสารราชภัฏรำไพพรรณี. หน้า 8 มิถุนายน 2540.
- วัชชัย งามสันติวงศ์. SPSS/PC+ หลักการและวิธีใช้คอมพิวเตอร์ในงานสถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : บริษัท เซนจูรี่, 2538.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : B & B Publishing, 2542.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญ, 2540.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. วิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : หจก. พี. เอ็น. การพิมพ์, 2539.
- บุญเลิศ สุภคิลก. ศัพทานุกรมสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : 2520.
- ประเวศ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2528.
- ประเวศ วะสี. ปฏิรูปการศึกษายกเครื่องทางปัญญา ทางรอดจากความหายนะ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development). 2000 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, 2541.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). เพื่อชุมชนแห่งการศึกษาและบรรยากาศแห่งวิชาการ.
กรุงเทพฯ : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2540.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์, บรรณาธิการ. ปฏิรูปการศึกษา แนวคิดและหลักการตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.2522. กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2543.

มาลินี จุฑะรพ. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์, 2539.

รุ่ง แก้วแดง. การปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2542.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. การเขียนรายงาน. เอกสารประกอบการเรียนการสอนโครงการศึกษา
หลังปริญญาโทมุ่งสู่ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. ภาควิชาอุดมศึกษาคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. คุณธรรมนำชีวิต. เอกสารประกอบการอบรมการพัฒนา
คุณภาพการเรียนการสอน สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง 24-26 สิงหาคม
(ณ โรงแรมราชพฤกษ์ พิชญ์โลก). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

วิราพร พงศ์อาจารย์. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม : พิชญ์โลก อัดสำเนาเข้าเล่ม, 2542.

วีรสิทธิ์ สัทธาไทรย์และโยธิน แสงวงศ์. การสนทนากลุ่ม : เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ศิริพร อังคนานุสรณ์. ผลกระทบของสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยที่มีต่อความเครียดของนักศึกษา : ศึกษากรณีนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขตวังลิศ.

วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

สัจจ อุทรานันท์. การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ : ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์, 2525.

สัจจ อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาลัทธิสูตร. กรุงเทพฯ : เซนเตอร์พับลิเคชัน, 2528.

สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, สำนักส่งเสริมวิชาการ. คู่มือนักศึกษาสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม 2538. พิษณุโลก : โรงพิมพ์ตระกูลไทย, 2538.

สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 8. พิษณุโลก : ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์, 2539.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน. การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไอดีเอสแควร์, 2541.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไอดีเอสแควร์, 2540.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542.

สุภางศ์ จันทวานิช. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ศุมน อมรวิวัฒน์. สมบัติพิสัยของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

สุนทรินทร์ ธนโกไสย. รายงานการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษา จากทัศนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และจากทัศนะของอาจารย์ผู้ทำหน้าที่ บุคลากรทางด้านบริการในมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. กรมการฝึกหัดครู, 2536.

สุวารีย์ วงศ์วัฒนา. รายงานการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่างที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์. คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม, 2541.

อรรณพ คุณพันธ์. การสร้างแบบสำรวจจำแนกสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ มหบัณฑิตย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

Feldman, Mastha S. Strategies for Interpreting Qualitative Data. California : SAGE Publication, Inc., 1995.

Hilton, Ronald James. The Short Happy Life of a Learning Society : Adult Education in America, 1930-39. Dissertation Abstracts International Volume : 42-05, Section : A, page 1902 [http : llednet 3. car, chula, ac, t](http://llednet3.car.chula.ac.th)

Merrili, M. David. and Twitchell, David G. Instructional Design Theory. New Jersey : Technology Publications, Inc., 1994.

Narang, M. and Arora, V., edited. Encyclopedia of Techniques of Teaching (VOL. I). New Delhi : Anmol Publications PVT LTD, 1996.

Tashakkori, Abbas and Teddlie, Charles. Mixed Methodology. California : SAGE Publication, Inc., 1998.

Wool folk, Anrita E. Educational Psychology. New York : Macmillan, 1998.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขสำหรับนักศึกษา
โปรแกรมวิชานิติศาสตร์สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

คำชี้แจงของผู้วิจัย

แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่องแบบการสอนของอาจารย์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขสำหรับนักศึกษา โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก อันมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาโปรแกรมวิชา นิเทศศาสตร์เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ผลที่ได้จากการวิจัยจะสามารถเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนา การเรียนการสอนในโปรแกรมนิติศาสตร์ของสถาบันราชภัฏ

แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบ
- ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจัยที่ทำให้นักศึกษา เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข โดยแบ่งเป็นถามเกี่ยวกับสภาพที่นักศึกษาต้องการอยากจะเป็นและสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบสอบถามแบบปลายเปิด

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษาทุกท่านเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย ที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยตอบแบบสอบถาม คำตอบของท่านมีคุณค่ายิ่งต่อผู้วิจัย และต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในโปรแกรม วิชานิติศาสตร์ของสถาบันราชภัฏ โดยจะไม่มีผลเสียใด ๆ ต่อผู้ตอบ

ผู้ลงลักษม์ จัดตัการุณ

อาจารย์ 2 ระดับ 7 (ผู้วิจัย)

โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ

สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก

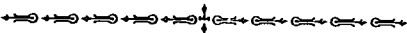
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขสำหรับนักศึกษา
โปรแกรมวิชานิติศาสตร์สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ

กรุณาเติมคำลงในช่องว่างที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

- 1. เพศ.....
- 2. อายุ.....ปี
- 3. เป็นนักศึกษาโปรแกรมนิติศาสตร์ ชั้นปีที่.....
สถาบันราชภัฏ.....
- 4. สาขาวิชาเอก (แขนงวิชา).....
- 5. เกรตเฉลี่ยตั้งแต่เริ่มศึกษาจนถึงปัจจุบันได้.....

ตอนที่ 2 สภาพการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

คำอธิบาย โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

- 5 หมายถึง ท่านเห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ คิดว่าเป็นความจริงอย่างยิ่ง
- 4 หมายถึง ท่านเห็นด้วยหรือคิดว่าเป็นความจริง
- 3 หมายถึง ท่านเห็นด้วยในระดับปานกลางหรือคิดว่าเป็นจริงอยู่บ้าง
- 2 หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยหรือคิดว่าไม่เป็นความจริง
- 1 หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือคิดว่าไม่เป็นความจริงอย่างยิ่ง

การเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจในสภาพการเรียนรู้ อยากรู้ อยากรเรียน ไม่อยากขาดเรียน เต็มใจที่จะเรียนและร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ และไม่รู้สึกเครียดหรือวิตกกังวลกับการเรียนจนเกินไป

การประเมินค่า 5-4-3-2-1 ในคอลัมน์ขีดขอบกระดาษของแบบสอบถามด้านซ้ายเป็นความคิดเห็นที่ท่านคิดว่าจะเป็นสภาพการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ส่วนในคอลัมน์ขีดขอบกระดาษของแบบสอบถามด้านขวา เป็นสภาพในการเรียนตามสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันของท่าน โปรดพิจารณาตามข้อความที่แสดงไว้ให้ท่านพิจารณาในส่วนกลางกระดาษของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

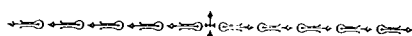
แบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขสำหรับนักศึกษา

โปรแกรมวิชานิติศาสตร์สถาบันราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ

กรุณาเติมคำลงในช่องว่างที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ.....
2. อายุ.....ปี
3. เป็นนักศึกษาโปรแกรมนิติศาสตร์ ชั้นปีที่.....
สถาบันราชภัฏ.....
4. สาขาวิชาเอก (แขนงวิชา).....
5. เกรตเฉลี่ยตั้งแต่เริ่มศึกษาจนถึงปัจจุบันได้.....

ตอนที่ 2 สภาพการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

คำอธิบาย โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

- 5 หมายถึง ท่านเห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือ คิดว่าเป็นความจริงอย่างยิ่ง
- 4 หมายถึง ท่านเห็นด้วยหรือคิดว่าเป็นความจริง
- 3 หมายถึง ท่านเห็นด้วยในระดับปานกลางหรือคิดว่าเป็นจริงอยู่บ้าง
- 2 หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยหรือคิดว่าไม่เป็นความจริง
- 1 หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือคิดว่าไม่เป็นความจริงอย่างยิ่ง

การเรียนรู้ที่มีความสุข หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจในสภาพการเรียนรู้ อยากรู้ อยากเรียน ไม่อยากขาดเรียน เต็มใจที่จะเรียนและร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ และไม่รู้สึกรำคาญหรือวิตกกังวลกับการเรียนจนเกินไป

การประเมินค่า 5-4-3-2-1 ในคอลัมน์ขีดขอบกระดาษของแบบสอบถามด้านซ้ายเป็นความคิดเห็นที่ท่านคิดว่าจะเป็นสภาพการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ส่วนในคอลัมน์ขีดขอบกระดาษของแบบสอบถามด้านขวา เป็นสภาพในการเรียนตามสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันของท่าน โปรดพิจารณาตามข้อความที่แสดงไว้ให้ท่านพิจารณาในส่วนกลางกระดาษของแบบสอบถาม

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น

ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5	4	3	2	1	ลักษณะของผู้สอนที่ทำให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1
					อาจารย์ที่นักศึกษาเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุขมีลักษณะดังต่อไปนี้ (20 ข้อ) 1. อาจารย์มีความรู้ รู้ลึก รู้จริง ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ 2. อาจารย์มีความยุติธรรม 3. อาจารย์มีความเอาใจใส่ต่อลูกศิษย์โดยทั่วถึง 4. อาจารย์ให้เกียรติผู้เรียนทั้งต่อหน้า และลับหลังไม่ว่ากล่าว หรือนินทาให้ลูกศิษย์เสียกำลังใจ เสียหน้า เสียหาย ไม่พุดถึงปมด้อยของลูกศิษย์ 5. อาจารย์มีความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน 6. อาจารย์ใฝ่รู้ รักการอ่าน การค้นคว้า รักการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ ทำให้เป็นผู้รอบรู้ ทันโลก ทันเหตุการณ์ ทันสมัย ทันสังคม 7. อาจารย์สามารถเป็นที่พึ่ง ตอบข้อสงสัยของลูกศิษย์ได้เป็นที่น่าเชื่อถือ					

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น					ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน					
5	4	3	2	1	ลักษณะของผู้สอนที่ทำให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1
					8. อาจารย์เป็นผู้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หรือมีความคิดเชิงวิจารณ์ญาณที่เหมาะสม มีเหตุผล					
					9. อาจารย์มีความรัก เมตตา กรุณา และจริงใจต่อศิษย์					
					10. อาจารย์เป็นผู้มีศิลปะในการพูดให้เกิดประโยชน์ใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม สร้างสรรค์ ให้กำลังใจ ไม่ข่มขู่ ไม่เยาะเย้ย ไม่ดูถูก ไม่เสียดสี ไม่พูดให้ลูกศิษย์เกิดความเครียด					
					11. อาจารย์มีอารมณ์ดี มั่นคง ไม่แปรปรวน					
					12. อาจารย์มีความสุขในการสอน ตั้งใจสอน ไม่แสดงความเบื่อหน่าย					
					13. อาจารย์เป็นผู้มีใจเปิดกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียนที่ต่างกันออกไป เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็นเสมอ					
					14. อาจารย์มีความเป็นกันเองกับลูกศิษย์					
					15. อาจารย์มีความยืดหยุ่น ไม่ยึดระเบียบกฎเกณฑ์ตายตัว					
					16. อาจารย์ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากผู้เรียน					

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น						ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน					
5	4	3	2	1	ลักษณะของผู้สอนที่ทำให้เรียนรู้อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1	
					17. อาจารย์แต่งกายเหมาะสม						
					18. อาจารย์เป็นผู้ที่ น่าเคารพ คือปฏิบัติตนอยู่ในศีล 5 ได้แก่ มีความประพฤติที่ไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดด้านชู้สาว ไม่พูดปด ไม่เสพของมึนเมา ดิดล้มเสพติด						
					19. อาจารย์มีความสามารถในการใช้สื่อประกอบการสอนได้อย่างคล่องแคล่วไม่ติดขัด						
					20. อาจารย์เป็นผู้มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน						
					<u>วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้เรียนรู้อย่างมีความสุข</u>						
					<u>ลักษณะวิธีสอนที่ส่งเสริมให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขมีลักษณะดังต่อไปนี้ (22 ข้อ)</u>						
					1. อาจารย์สอนเป็น คือ สอนรู้เรื่อง เข้าใจง่าย						
					2. อาจารย์มีวิธีการสอนหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ						
					3. อาจารย์จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นทั้งกลุ่ม และเดี่ยวตามความเหมาะสมกับวิชาและสภาพของผู้เรียน						
					4. อาจารย์สอนแบบ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตั้งแต่เริ่มต้น						

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น

ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5	4	3	2	1	วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้เรียนรู้อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1
					5. อาจารย์สอนแบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือ ยึดความรู้สึก ความต้องการ ความพร้อมของผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดการเรียนการสอน					
					6. อาจารย์ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ให้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น					
					7. อาจารย์มักจะแทรกเรื่อง ตลกขบขัน ทำให้ผู้เรียนหัวเราะ					
					8. อาจารย์พูดเสียงดัง พังซัด มีน้ำเสียงและจังหวะการพูดน่าสนใจ					
					9. อาจารย์ ส่งเสริมแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ไม่ใช่คอยฟังจากอาจารย์แต่เพียงฝ่ายเดียว					
					10. อาจารย์ ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือก ทำกิจกรรมในการเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง ไม่จำเป็นต้องเหมือนกับคนอื่น ๆ ที่เรียนด้วยกัน					
					11. ไม่เรียนหรือทำกิจกรรมอยู่แต่ในห้องเรียนเท่านั้น เช่น มีการศึกษาดูงาน เปลี่ยนที่เรียน					
					12. อาจารย์ สอนให้มีการปฏิบัติด้วย ไม่สอนแต่ทฤษฎี แม้ในวิชาที่เป็นวิชาทฤษฎีก็จัดให้มีการฝึกปฏิบัติควบคู่กันไป					

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น

ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5	4	3	2	1	วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้เรียนรู้อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1
					13. อาจารย์มีวิธีการทำให้ผู้เรียนสนใจ โดยการหาเกร็ดความรู้ที่แปลก ๆ มาเล่าให้ผู้เรียนฟัง					
					14. อาจารย์รู้จักสังเกต และปรับสภาพการเรียนการสอน เช่น เมื่อเห็นนักศึกษาเบื่องานที่จะฟังก็ปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้ปฏิบัติ					
					15. การประเมินผลการเรียนเป็นการประเมินผลทุกกิจกรรมโดยต่อเนื่องกันตั้งแต่เริ่มต้น					
					16. อาจารย์บอกแนวการสอนและการประเมินผลอย่างชัดเจน ตั้งแต่เริ่มต้นสอนวิชานั้น					
					17. อาจารย์ประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้และตามเกณฑ์ที่ได้ตกลงกับผู้เรียน					
					18. อาจารย์ให้โอกาสผู้เรียนได้ประเมินผลตัวเอง					
					19. อาจารย์แจ้งผลการประเมินตลอดจนแนวทางแก้ไขโดยเร็วให้ผู้เรียนได้รับรู้ เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียน					
					20. อาจารย์มีวิธีการประเมินผลที่ทำให้ผู้เรียนยอมรับใน จุดอ่อนของตนเองและพร้อมที่จะแก้ไข					

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น

ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5	4	3	2	1	วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้เรียนรู้อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1
					21. อาจารย์มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นลำดับขั้นตอน ไม่ทำให้ผู้เรียนสับสน					
					22. อาจารย์ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่อาจารย์สอน					
					เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข					
					เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่เรียนแล้วรู้สึกมีความสุข มีลักษณะดังนี้ (16 ข้อ)					
					1. เนื้อหาสาระส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการกระทำจริง ปฏิบัติได้จริง เช่นมีการ การผลิต รายการวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์จริง ๆ ถ้าเป็นการศึกษาในวิชานั้น					
					2. เนื้อหาสาระและกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียน มีคุณธรรม อุดมการณ์ และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ซึ่งจะให้เป็นนักนิเทศศาสตร์ที่มีคุณภาพ					
					3. เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่เรียนส่งเสริม และฝึกให้ผู้เรียนมีใจเปิดกว้าง รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และเข้าใจมุมมองที่หลากหลายแตกต่าง					
					4. เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักตัวเองมากขึ้น และค้นพบความสามารถของตัวเอง					

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น						ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน					
5	4	3	2	1	เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1	
					5. เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่เรียนเสริมให้มี ความรัก ภาควุมิใจในวิชาชีพด้านนิเทศศาสตร์						
					6. เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่เรียน ส่งเสริมให้ ผู้เรียนเป็นผู้มีเหตุผล รู้จักคิด วิเคราะห์						
					7. เนื้อหาสาระและกิจกรรมสอนให้ผู้เรียนเป็น ผู้รักความยุติธรรม						
					8. เนื้อหาสาระและกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียน อยากกระทำแต่สิ่งที่ดี ถูกต้อง สามารถเป็น แบบ อย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้						
					9. เนื้อหาสาระและกิจกรรมเป็นประโยชน์ นำไป ใช้ได้จริงในชีวิตและการประกอบอาชีพ						
					10. เนื้อหาสาระและกิจกรรมเป็นเรื่องที่ผู้เรียน อยากรู้ อยากเรียน อยากปฏิบัติ						
					11. ความรู้ใหม่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับ ความรู้เดิม						
					12. เนื้อหาสาระเป็นเรื่องที่แปลกใหม่น่า สนใจ สำหรับผู้เรียน						

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น					ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน					
5	4	3	2	1	เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1
					13. เนื้อหาสาระเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ที่เป็นปัจจุบัน ทันสมัย เช่น ตัวอย่าง ข่าวสาร ข้อมูลที่ใหม่ที่สื่อมวลชนกำลังเล่นข่าว ที่สังคม กำลังสนใจ					
					14. เนื้อหาสาระและกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมี ความสุขจากการเผชิญกับปัญหา และมีความสุข ที่ได้เรียนรู้วิธีการในการแก้ปัญหา					
					15. เนื้อหาสาระและกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียน เห็นความสำคัญของสิทธิมนุษยชน					
					16. เนื้อหาสาระและกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียน ภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย รักวัฒนธรรมและ ท้องถิ่น ของตัวเอง					
					ลักษณะเกี่ยวกับตัวผู้เรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการ เรียนรู้อย่างมีความสุข					
					การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขนั้น ตัวผู้เรียนจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ (20 ข้อ)					
					1. ผู้เรียนเป็นคนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียน					
					2. ผู้เรียนให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมใน การเรียนการสอนและการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี					

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น

ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5	4	3	2	1	ลักษณะเกี่ยวกับตัวผู้เรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1
					3. ผู้เรียนแบ่งเวลาเป็นในการเรียน					
					4. ผู้เรียนรู้จัก เสียสละ อดทน ให้อภัย					
					5. ผู้เรียนเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับผู้อื่นได้					
					6. ผู้เรียนเป็นผู้มีอุดมการณ์ รู้เข้าใจวิถีชีวิตในวิชาชีพวิทยาศาสตร์ อยากสร้างสรรค์สังคม					
					7. ผู้เรียนมีความชอบในเนื้อหาที่เรียน รักในวิชาชีพวิทยาศาสตร์					
					8. ผู้เรียนมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ คือ ชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ เป็นต้น					
					9. ผู้เรียนรักการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง					
					10. ผู้เรียนรู้จักมีความสุขที่ทำให้ผู้อื่นมีความสุข					
					11. ผู้เรียนรักและนับถือตัวเอง มีทัศนคติที่ดีต่อตัวเอง เชื่อมั่นว่าตัวเองมีความสามารถ					
					12. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเอง					

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น						ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน					
5	4	3	2	1	ลักษณะเกี่ยวกับตัวผู้เรียนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1	
					13. ผู้เรียนรักและภูมิใจในสถาบันที่กำลังศึกษาอยู่						
					14. ผู้เรียนมีความสามารถที่จะเรียนรู้เรื่องเข้าใจ						
					15. ผู้เรียนมีความคิดเชิงวิเคราะห์ มีเหตุผล						
					16. ผู้เรียนสามารถจัดการกับปัญหาส่วนตัวได้ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาเรื่องทุน ปัญหาสุขภาพ						
					17. ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์						
					18. ผู้เรียนชอบอาจารย์ผู้สอน						
					19. ผู้เรียนมีความเข้าใจในตัวผู้สอน						
					20. ผู้เรียนมีเพื่อนรู้ใจที่ช่วยเหลือกันในเรื่องการเรียนรู้						
					สิ่งสนับสนุนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข						
					สิ่งสนับสนุนสภาพการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข มีลักษณะดังนี้ (12 ข้อ) 1. ศูนย์วิทยบริการ มีเทคโนโลยีช่วยในการค้นคว้าเพียงพอและทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ แผ่นซีดี วิดีทัศน์ เทปบันทึกเสียงได้						

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น

ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5	4	3	2	1	สิ่งสนับสนุนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1
					2. เวลาในการให้บริการของศูนย์วิทยบริการ สอดคล้องกับเวลาว่างของผู้เรียน					
					3. อุปกรณ์และห้องปฏิบัติการมีประสิทธิภาพ สามารถให้ปฏิบัติงานให้ได้					
					4. อุปกรณ์มีจำนวนมากเพียงพอกับผู้เรียน					
					5. ผู้เรียนสามารถใช้ห้องปฏิบัติการทำงานได้ ตามความต้องการ					
					6. เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ให้เรียนรู้ ผักปฏิบัติ เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียน					
					7. ขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวน ผู้เรียน อากาศถ่ายเทสะดวก แสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียง ดังรบกวน					
					8. ห้องเรียน สะอาด มีอุปกรณ์ช่วยในการ สอนที่มีประสิทธิภาพใช้ได้ เช่น เครื่องฉายภาพ ข้ามศีรษะหรือเครื่องขยายเสียงในห้องที่มีขนาด ใหญ่					
					9. อาคารเรียนเป็นสง่า สวยงาม ชวนให้รู้สึก ภาคภูมิใจ					

ลักษณะที่ต้องการให้เป็น					ลักษณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน					
5	4	3	2	1	สิ่งสนับสนุนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข	5	4	3	2	1
					10. บริเวณสถาบัน ร่มรื่น สวยงาม มีต้นไม้ดอกไม้ ชวนให้รู้สึกสดชื่น มีความสุขที่ได้มาเห็นมาเรียน					
					11. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบัน เช่น ในเรื่องของการรักษาความสะอาด การทำให้เกิดความสวยงามและเกิดประโยชน์					
					12. ผู้บริหารให้การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้เท่าที่จะทำได้ เช่น อนุญาต อนุเคราะห์ ในการทำโครงการต่างๆ ที่เป็นภาคปฏิบัติของการเรียน					

ท่านคิดว่าขณะนี้ท่านมีความสุขในการเรียนรู้อยู่ในระดับใด (โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ตามความจริง)

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

โปรดระบุชื่ออาจารย์ผู้สอนที่ทำให้ท่านเกิดการเรียนรู้และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ที่สุดมา 1 ชื่อ
อาจารย์..... อยู่คณะ.....

ท่านเรียนกับอาจารย์ในวิชา

1.....

2.....

3.....

เหตุผลที่ข้าพเจ้าเรียนรู้กับอาจารย์ที่ระบุชื่ออย่างมีความสุขเพราะ

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะและข้อมูลเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่มีอยู่ในแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้ที่ทำให้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

ก. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้สอน

.....

.....

.....

ข. ปัจจัยเกี่ยวกับวิธีการสอนและการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

ค. ปัจจัยเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและกิจกรรม

.....

.....

.....

ง. ปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้เรียน

.....

.....

.....

จ. เกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนและสิ่งสนับสนุน สภาพแวดล้อม

.....

.....

.....

ฉ. ปัจจัยด้านอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่เสียสละเวลาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข

รายชื่ออาจารย์ผู้ให้การสัมภาษณ์ในการสร้างแบบสอบถามเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขสำหรับ นักศึกษาโปรแกรมวิชา นิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏ กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

อาจารย์ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบคำถามในการสัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อสร้างเครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นอาจารย์ผู้สอนในโปรแกรมวิชา นิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม เรียงลำดับตามอาวุโสดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพจน์ พุกกะวัน
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิช แทนปัน
3. อาจารย์สุจิตรา เปลี่ยนดวง
4. อาจารย์สมบัติ พรหมเสน
5. อาจารย์ประดิษฐ์ กัดประเสริฐ
6. อาจารย์ลำเนา เอี่ยมสะอาด
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวารีย์ วงศ์วัฒนา
8. อาจารย์วราภรณ์ ชื้อประดิษฐ์สกุล
9. อาจารย์ชัชวาลย์ ชินชาคำ
10. อาจารย์บุษบา บุญนำมา

ภาคผนวก ก

รายชื่ออาจารย์ผู้ประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันอื่น ๆ นอกเหนือจากที่สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก ซึ่งผู้วิจัยเป็นอาจารย์ประจำอยู่ อาจารย์ผู้ช่วยประสานงานให้ความสะดวกขณะผู้วิจัยไป ทำการเก็บข้อมูล ได้แก่

1. อาจารย์พิทยา	พัฒนธัญญา	สถาบันราชภัฏนครสวรรค์
2. อาจารย์ณัฐแก้ว	ห้องรอด	สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์
3. อาจารย์ปิลันธนา	สงวนบุญญพงษ์	สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์
4. อาจารย์สัมพันธ์	พูนนารถ	สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัมพันธ์ รอดฟุ้งครุฑ		สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์

ภาคผนวก ง

รายชื่ออาจารย์ที่นักศึกษาระบุว่าเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุข

อาจารย์ที่นักศึกษาระบุตรงกันมากที่สุดว่าเรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุข เรียงลำดับตามอาวุโส
ได้แก่

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมคาย หมั่นสาย สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์
วุฒิ - ศศ.บ.(วิธีสอนภาษาไทย)
- ศศ.ม.(การสอนภาษาไทย)
- ประกาศนียบัตร นิเทศศาสตร์ สาขาการผลิตหนังสือพิมพ์
2. อาจารย์สมบัติ พรหมแสน สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
วุฒิ - กศ.ม.(ฟิสิกส์)
- ศศ.ม.(ศึกษาศาสตร์การสอน)
- ประกาศนียบัตร เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ฝ่ายอำนวยการ
3. อาจารย์สาธิต สุขวโรทัย สถาบันราชภัฏนครสวรรค์
วุฒิ - วท.บ.(ศึกษาศาสตร์)
- กศ.ม.(บริหารการศึกษา)
4. อาจารย์ชัชวาลย์ ชินชาคำ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
วุฒิ - ว.บ.(สาขาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์)
- ว.ม.(สาขาสื่อสารพัฒนาการ)
5. อาจารย์จรรยา เหลียวตระกูล สถาบันราชภัฏนครสวรรค์
วุฒิ - ค.บ.(จิตวิทยา)
- นศ.ม.(การสื่อสารมวลชน)

ภาคผนวก จ

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เจาะลึก

การสัมภาษณ์เจาะลึกแบบไม่เป็นทางการกับอาจารย์ที่นักศึกษาระบุว่า เรียนรู้ด้วยอย่างมีความสุขมีประเด็นในการดำเนินการดังนี้

1. บอกเหตุผลในการเลือกสัมภาษณ์และประโยชน์ที่จะได้รับ
2. ถามเกี่ยวกับวิธีสอนของอาจารย์และการประเมินผล
3. ถามเกี่ยวกับแนวความคิดของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา และการสอนโปรแกรมวิทยาศาสตร์
4. ถามเกี่ยวกับปรัชญาในการสอนของอาจารย์
5. ถามเกี่ยวกับการเตรียมตัวในการสอนของอาจารย์

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวผ่องลักษณ์ จิตต์การุญ เกิดเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2493 ที่อำเภอเมือง จังหวัดตาก จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์ ภูมิการศึกษา ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษ ศศ.บ. (ศึกษาศาสตร์) พ.ศ. 2515 และจบการศึกษาระดับปริญญาโทจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะนิเทศศาสตร์ ภูมิการศึกษา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประชาสัมพันธ์ นศ.ม. (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ) พ.ศ. 2526 เข้ารับราชการที่วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก พ.ศ. 2515 ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ 2 ระดับ 7 สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม คณะวิทยาการจัดการ ในโปรแกรมวิชา นิเทศศาสตร์